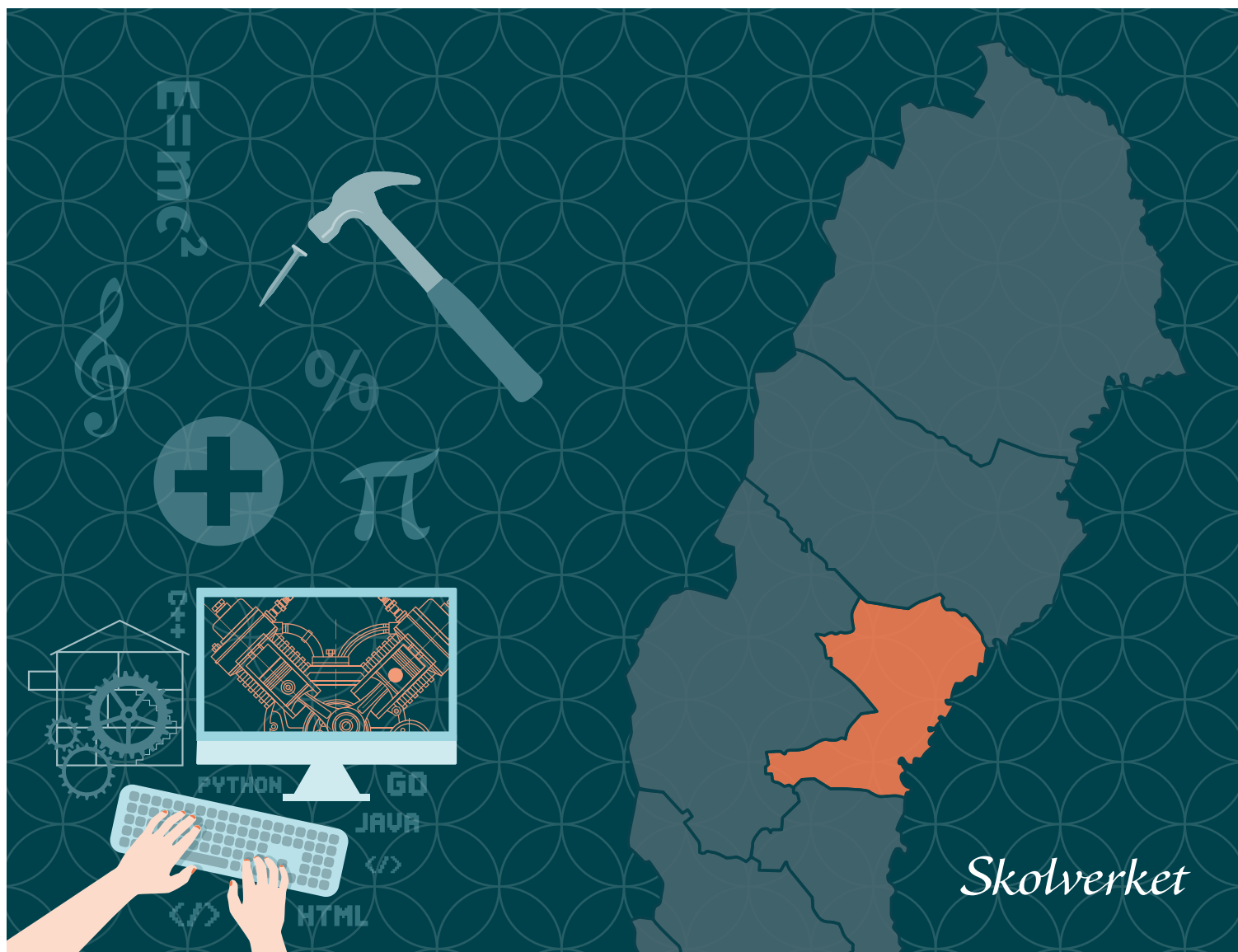

REGIONALA
PLANERINGSUNDERLAG

Planeringsunderlag för gymnasial utbildning

Västernorrlands län

Skolverket

Planeringsunderlag för gymnasial utbildning

Västernorrlands län

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri PDF
från Skolverkets webbplats: skolverket.se/publikationer

Diarienummer: 2022:1840

Grafisk form och illustrationer: Typoform
Grafik och kartor: Skolverket

Skolverket, Stockholm 2023

Innehåll

Inledning	5
Sammanfattning av Skolverkets bedömning	6
Gymnasieskolan	6
Komvux	9
Kort om Västernorrlands län	10
Befolkningsstruktur	10
Arbetsmarknad	10
Del 1. Arbetsmarknadens behov, unga och vuxnas efterfrågan och utbildningsutbud i länet	11
Arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft	12
Behov av arbetskraft med gymnasial yrkesutbildning	12
Behov av arbetskraft med högskoleförberedande utbildning och högskoleutbildning	17
Regionens bedömning om behovet av arbetskraft	19
Ungdomars och vuxnas efterfrågan på och behov av gymnasial utbildning	20
Förväntad utveckling av elevantalet i gymnasieskolan	20
Ungdomars efterfrågan på utbildning i gymnasieskolan	21
Vuxnas efterfrågan på och behov av yrkesutbildning inom komvux	24
Gymnasial utbildning i länet	26
Gymnasieskolan: nationella program i länet	26
Gymnasieskolan: introduktionsprogram i länet	28
Komvux: yrkesinriktad vuxenutbildning i länet	31
Anpassad gymnasieskola i länet	32
Del 2. Fördjupning per utbildningsområde	34
Bilaga 1. Yrkesstatistik Västernorrlands län	122
Bilaga 2. Definitioner och förklaringar	123

Inledning

Riksdagen har fattat beslut om ändringar i skollagen som innebär att arbetsmarknadens behov ska få betydelse vid planering och dimensionering av vissa utbildningar inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning (komvux). Ändringarna ska öka det tillgängliga utbudet av utbildning på gymnasial nivå, underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden samt förbättra kompetensförsörjningen till välfärd och näringsliv.¹ Lagändringarna ska tillämpas första gången för utbildning som påbörjas 2025.

För att stärka förutsättningarna för en ändamålsenlig planering och dimensionering av gymnasial utbildning ska Skolverket ta fram regionala planeringsunderlag.² Planeringsunderlagen ska stödja huvudmännen i att planera utbildningsutbudet så att det möter både ungdomars efterfrågan, vuxnas efterfrågan och behov samt arbetsmarknadens behov.

Detta planeringsunderlag avser Västernorrlands län och innehåller beskrivningar av:

- Skolverkets bedömning om behov av förändringar i länets utbildningsutbud
- arbetsmarknadens behov av gymnasialt utbildade i länet och nationellt
- ungdomars efterfrågan på gymnasial utbildning och vuxnas efterfrågan på och behov av yrkesutbildning inom komvux³
- de utbildningar som erbjuds i länet och elevernas pendlingsmönster.

För gymnasieskolan ska planeringsunderlagen användas för utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. För yrkesutbildning inom komvux ska underlagen användas för utbildning som påbörjas efter den 31 december 2024.

I underlaget använder Skolverket statistik från flera olika källor. När inget annat anges kommer statistiken från Skolverket.

1. Prop. 2021/22:159 s. 1.
2. 6 a § förordning (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk.
3. Med yrkesutbildning avses i lagstiftningen yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar inom komvux på gymnasial nivå.

Sammanfattning av Skolverkets bedömning

Skolverkets bedömning baseras på planeringsunderlaget. Här följer en övergripande sammanfattning. Det finns en mer detaljerad bedömning för varje utbildningsområde i respektive fördjupningsdel.

Gymnasieskolan

För att möta arbetsmarknadens behov och ungdomars efterfrågan bör platser i Västernorrlands län omorganiseras från högskoleförberedande program till yrkesprogram.

Yrkesprogram

Skolverket anser att andelen erbjudna platser bör öka för fem yrkesprogram. Det gäller

- bygg- och anläggningsprogrammet
- el- och energiprogrammet
- fordons- och transportprogrammet
- industritekniska programmet
- vård- och omsorgsprogrammet.

Personer som har läst dessa program har en hög etableringsgrad jämfört med de som har läst övriga yrkesprogram. Dessutom har samtliga utbildningsgrupper en relativt hög andel som arbetar inom ett yrke som matchar deras utbildning. Det finns risk för brist på arbetskraft med utbildning inom industri-teknik samt vård och omsorg på sikt, enligt SCB:s prognos. För fordons- och transportprogrammet är det främst inriktningarna karosseri och lackering, lastbil och mobila maskiner samt personbil bör öka, eftersom det framöver väntas bli ett överskott på transportutbildade enligt SCB:s prognos.

Andelen erbjudna platser bör minska för fyra yrkesprogram. Det gäller

- barn- och fritidsprogrammet
- försäljnings- och serviceprogrammet⁴
- frisör- och stylistprogrammet⁵
- restaurang- och livsmedelsprogrammet.

För det kommande frisör- och stylistprogrammet bedömer Skolverket att andelen erbjudna platser bör vara lägre än andelen erbjudna platser på hantverksprogrammet läsåret 2023/24. Etableringsgraden bland de som har läst hantverksprogrammet är relativt låg. Andelen förstahandssökande till hantverksprogrammet har varit relativt stabil de senaste åren.

-
4. Den 1 juli 2022 bytte det tidigare programområdet handel och administration namn till försäljning och service. Statistiken som Skolverket använder är för de som läst handels- och administrationsprogrammet.
 5. Från och med hösten 2025 upphör hantverksprogrammet och ersätts av ett nytt nationellt program som heter frisör- och stylistprogrammet. Skolverkets bedömning gäller det kommande frisör- och stylistprogrammet, medan andelen erbjudna platser läsåret 2023/24 gäller hantverksprogrammet.

Etableringsgraden för de som har läst barn- och fritidsprogrammet är relativt låg jämfört med de som har läst andra yrkesprogram. Andelen barn- och fritidsutbildade i länet som arbetar i ett yrke som matchar utbildningen är jämförelsevis låg. SCB bedömer att arbetsmarknadsläget för barn- och fritidsutbildade kommer vara balanserat framöver. Andelen försthandssökande till programmet har varit stabil de senaste åren. Skolverket anser att andelen erbjudna platser bör minska.

Etableringsgraden för de som har läst handels- och administrationsprogrammet är låg jämfört med de som har läst andra yrkesprogram. SCB bedömer att arbetsmarknadsläget för handels- och administrationsutbildade kommer att vara balanserat framöver. Andelen försthandssökande till programmet har ökat något de senaste åren. Skolverket anser sammantaget att andelen platser på försäljnings- och serviceprogrammet bör minska.

För de som har läst restaurang- och livsmedelsprogrammet är etableringsgraden relativt låg, och en låg andel av restaurang- och livsmedelsutbildade i länet arbetar i yrken som matchar mot utbildningen. Ungdomars efterfrågan på programmet har varit stabil de senaste åren. Skolverkets bedömning är att andelen platser på programmet bör minska.

Skolverket anser att andelen erbjudna platser bör behållas på nuvarande nivå för tre yrkesprogram. Det gäller

- hotell- och turismprogrammet
- naturbruksprogrammet
- VVS- och fastighetsprogrammet.

Högskoleförberedande program

I länet finns en risk för överskott på arbetskraft med högskoleförberedande utbildning som högsta avslutade utbildningsnivå framöver, enligt SCB:S prognos.

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser bör minska för ekonomi-programmet, estetiska programmet och samhällsvetenskapsprogrammet, eftersom utbildade på dessa tre program fortsätter till högskolestudier i låg utsträckning jämfört med de som har läst andra högskoleförberedande program. För naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet bör andelen erbjudna platser behållas på nuvarande nivå. Det humanistiska programmet har inte bedrivits i länet de senaste åren. Skolverket ser inget behov av att starta upp det humanistiska programmet.

Tabell. Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet för nationella program i gymnasieskolan i länet.

Nationellt program	Andel erbjudna platser läsåret 2023/24 ⁶	Skolverkets bedömning andel platser	Förändringsriktning
Yrkesprogram totalt	41 %	46 %	↑
Barn- och fritidsprogrammet	4 %	3 %	↓
Bygg- och anläggningsprogrammet	4 %	6 %	↑
El- och energiprogrammet	6 %	7 %	↑
Fordons- och transportprogrammet	6 %	7 %	↑
Försäljnings- och serviceprogrammet	4 %	3 %	↓
Frisör- och stylistprogrammet ⁷	2 %	1 %	↓
Hotell- och turismprogrammet	1 %	1 %	→
Industri tekniska programmet	2 %	4 %	↑
Naturbruksprogrammet	4 %	4 %	→
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	3 %	2 %	↓
VVS- och fastighetsprogrammet	2 %	2 %	→
Vård- och omsorgsprogrammet	3 %	6 %	↑
Högskoleförberedande program totalt	59 %	54 %	↓
Ekonomiprogrammet	15 %	14 %	↓
Estetiska programmet	5 %	4 %	↓
Humanistiska programmet	0 %	0 %	→
Naturvetenskapsprogrammet	12 %	12 %	→
Samhällsvetenskapsprogrammet	17 %	14 %	↓
Teknikprogrammet	10 %	10 %	→

Programinriktat val och yrkesintroduktion

Skolverket bedömer att det finns skäl att se över vilka utbildningsområden som finns som yrkesintroduktion och programinriktat val utformade för en grupp elever.

En utmaning vid planering av gymnasieskolans introduktionsprogram utformade för en grupp elever är att i förväg veta hur många elever som kommer att söka till respektive nationellt program och hur många som kommer att bli behöriga. Ofta erbjuds programinriktat val och yrkesintroduktion inom

6. Avrundat till heltal. Summerar i vissa fall inte till 100 procent på grund av avrundningar. Till högskoleförberedande program räknas även International Baccalaureate, för detta program gör Skolverket ingen bedömning.
7. Från och med hösten 2025 upphör hantverksprogrammet och ersätts av ett nytt nationellt program som heter frisör- och stylistprogrammet. Skolverkets bedömning gäller det kommande frisör- och stylistprogrammet, medan andelen erbjudna platser läsåret 2023/24 gäller hantverksprogrammet.

utbildningsområden där det finns plats efter den ordinarie antagningen till gymnasieskolan. Detta riskerar att begränsa elevers möjlighet att välja utbildning.

För att bättre svara mot ungdomarnas efterfrågan på utbildning och arbetsmarknadens behov bör huvudmännen följa Skolverkets bedömning av de nationella programmen även vid planering och dimensionering av programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever.

Komvux

För att möta arbetsmarknadens behov samt vuxnas efterfrågan och behov anser Skolverket att antalet utbildningsplatser bör öka inom flera yrkesområden på komvux. Om det inte finns möjlighet att öka det totala antalet elever i komvux, kan det behövas en omfördelning av platser mellan yrkesområdena.

Fler utbildningsplatser bör tillkomma inom yrkesområdena el och energi, industriteknik, naturbruk och vård och omsorg. Yrkesområdena hotell och turism, restaurang och livsmedel samt VVS- och fastighet bör minska. Det kommande yrkesområdet frisör och stylist bör vara mindre än nuvarande antal platser inom hantverk. Antalet utbildningsplatser inom övriga yrkesområden bör behållas på nuvarande nivå.

Tabell. Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet för yrkesområden inom komvux i länet.

Yrkesområden	Antal elever 2022	Förändringsriktning
Barn och fritid	152	→
Bygg och anläggning	47	→
El och energi	71	↑
Fordon och transport	35	→
Försäljning och service	18	→
Frisör och stylist ⁸	39	↓
Hotell och turism	8	↓
Industriteknik	30	↑
Naturbruk	32	↑
Restaurang och livsmedel	48	↓
VVS och fastighet	11	↓
Vård och omsorg	465	↑

8. Skolverkets bedömning gäller det kommande yrkesområdet frisör och stylist, medan antalet utbildningsplatser 2022 gäller för yrkesområdet hantverk. För mer information se fördjupningskapitlet om hantverk.

Kort om Västernorrlands län

Invånarantal (2022)

ca 240 000

Andel arbetslösa som saknar gymnasial utbildning (2023)

I länet: 37 %

I riket: 35 %

Utbildningsnivå i länet (2022)

Förgymnasial: 10 %

Gymnasial: 49 %

Eftergymnasial: 39 %

Utbildningsnivå i riket (2022)

Förgymnasial: 10 %

Gymnasial: 41 %

Eftergymnasial: 46 %

Kommuner

Härnösand

Kramfors

Sollefteå

Sundsvall

Timrå

Ånge

Örnsköldsvik

Befolkningsstruktur

Västernorrlands befolkning väntas minska något fram till år 2040. Minskningen beror bland annat på att fler beräknas lämna länet för att flytta till någon annan del av Sverige jämfört med antalet som flyttar till länet från andra delar av Sverige. Invandringen till länet väntas fortsatt vara stor, men inte tillräckligt för att motverka befolkningsminskningen. Folkmängden beräknas minska i länets alla sju kommuner.

I dag är ungefär hälften av befolkningen i Västernorrland i de mest förvärsaktiva åldrarna (25–64 år). Sundsvall är i dag den enda kommun i länet som har en befolkning där över hälften är i de åldrarna. Framöver väntas andelen yngre och andelen i den mest förvärsaktiva åldern bli lägre samtidigt som andelen äldre blir högre.⁹

Arbetsmarknad

I Västernorrlands län arbetar en högre andel i offentlig tjänstesektor jämfört med riket totalt. Även industrin står för en högre andel av sysselsättningen, medan den privata tjänstesektorn står för en lägre andel än i riket. Arbetsmarknaden skiljer sig åt mellan länets kommuner. I Sundsvall arbetar 45 procent av de sysselsatta i privat tjänstesektor, mest av alla kommuner i länet. Kramfors är den kommun där störst andel arbetar inom industrin. Störst andel arbetande i offentlig tjänstesektor finns i Härnösand.

Arbetslöshetsnivån i Västernorrland var andra kvartalet 2023 något lägre än i riket som helhet.¹⁰ Arbetslösheten var högre för män än för kvinnor. Andelen arbetslösa med högst förgymnasial utbildning var något högre i Västernorrland än i riket. Hur stor andel av de arbetslösa som var kortutbildade varierar mellan länets kommuner. Andelen var lägst i Örnsköldsvik och högst i Kramfors.¹¹

9. SCB Demografiska rapporter 2021:3 Den framtida befolkningen i Sveriges län och kommuner 2021–2040.

10. Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingens arbetslöshetssiffror skiljer sig från SCB:s. Det beror på att Arbetsförmedlingen och SCB utgår från olika dataunderlag och definitioner. SCB utgår från Arbetskraftsundersökningen och deras arbetslöshetssiffra omfattar sysselsatta respektive arbetslösa i hela gruppen 15–74 år. Det betyder att exempelvis heltidsstuderande ungdomar kan definieras som arbetslösa. Arbetsförmedlingens statistik bygger på de personer som är inskrivna vid Arbetsförmedlingen.

11. Arbetsförmedlingen Analys 2023:10, *Arbetsmarknadsläget i Sveriges län kvartal 2 2023*.

DEL 1

Arbetsmarknadens behov, unga och vuxnas efterfrågan och utbildningsutbud i länet

Arbetsmarknadens behov av utbildad arbetskraft

Enligt skollagen ska huvudmän ta hänsyn till arbetsmarknadens behov vid planering och dimensionering av viss gymnasial utbildning. För denna utbildning handlar det om tre typer av behov:

- behovet av gymnasialt yrkesutbildade som har läst ett yrkesprogram inom gymnasieskolan eller har en yrkesutbildning inom komvux
- det generella behovet av gymnasialt utbildad arbetskraft på den del av arbetsmarknaden där arbetsgivare rekryterar brett (personer som har läst yrkesprogram eller högskoleförberedande program)
- behovet av högskoleutbildad arbetskraft.

Syftet med detta kapitel är att beskriva behovet på arbetsmarknaden i Västernorrlands län utifrån ovanstående tre perspektiv.

Behov av arbetskraft med gymnasial yrkesutbildning

Nationellt väntas efterfrågan på arbetskraft med gymnasial yrkesutbildning öka fram till år 2035. Det beror dels på att befolkningen växer, vilket i sig leder till ett ökat behov av arbetskraft, dels på att samhället genomgår en stor utbildningsväxling. Utbildningsväxlingen innebär att kunskapskraven ökar inom många yrken. Det kan till exempel leda till att fler arbetsgivare efterfrågar arbetskraft med specifik utbildningsbakgrund till yrken där det tidigare har varit tillräckligt med en kortare eller mer generell utbildning. I vilken utsträckning behovet av gymnasialt yrkesutbildade kommer att öka varierar över landet.

Statistiska centralbyrån (SCB) bedömer hur tillgång och efterfrågan på gymnasialt utbildade i Västernorrlands län väntas utvecklas på sikt. År 2035 bedöms det vara risk för brist på arbetskraft med gymnasial yrkesutbildning inom industriteknik, naturbruk samt vård och omsorg. Samtidigt väntas det finnas en risk för överskott av arbetskraft med transportutbildning, VVS-utbildning samt utbildning inom drift, underhåll och energiteknik framöver. Det bedöms dock vara en brist på utbildade inom dessa utbildningsgrupper i Västernorrland i dag.

Den regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognosen för Västernorrland skiljer sig från riket på flera sätt. För utbildade inom bygg, utbildade inom el-, data- automations- och kommunikationsteknik, fordonsutbildade samt restaurang- och livsmedelsutbildade bedöms arbetsmarknadsläget i Västernorrland vara balanserat framöver, medan det i riket som helhet bedöms vara brist på utbildade. För barn- och fritidsutbildade bedöms arbetsmarknadsläget i Västernorrland vara balanserat framöver, medan det i riket som helhet bedöms finnas en risk för överskott på utbildade.

Utbildningsväxling Kompetenskraven ökar inom många yrken där det tidigare har varit tillräckligt med en kortare utbildning.

SCB tar hänsyn till en mängd faktorer i sina bedömningar. Demografi, pendlingsmönster, pensionsavgångar, och antaganden om hur yrken och utbildningskrav kommer att förändras är några av aspekterna som ingår.

Tabell. Arbetsmarknadsläget år 2035.

Utbildningsgrupp ¹²	Prognos Väster- norrlands län	Prognos riket
Barn- och fritidsutbildning		
Byggutbildning		
El-, automations-, dator- och kommunikationsteknisk utbildning		
Fordonsutbildning		
Handels- och administrationsutbildning ¹³		
Industri teknisk utbildning		
Naturbruksutbildning		
Restaurang- och livsmedelsutbildning		
Transportutbildning		
VVS-utbildning samt utbildning inom drift, underhåll och energiteknik		
Vård- och omsorgsutbildning		

 Överskott
  Balans
  Brist
  Varierat arbetsmarknadsläge

KÄLLA: SCB.

Som framgår av tabellen saknas prognoser för utbildningsgrupper som omfattar personer som har läst hantverksprogrammet¹⁴ och hotell- och turismprogrammet. Skälet är att dessa utbildningsgrupper är mycket svåråtgångade, inte minst för att de finns i så många olika branscher. Dessutom skapar tidigare förändringar i gymnasieprogrammets inriktningar gränsdragningsproblem mellan industri tekniska programmet och hantverksprogrammet, samt restaurang- och livsmedelsprogrammet och hotell- och turismprogrammet.

12. Svensk utbildningsnomenklatur (SUN) är en klassifikation för att redovisa utbildningsbakgrund. I den Statistiska centralbyråns rapporter Trender och prognoser med sikte på år 2035 aggregerar SCB SUN 2000 i ett antal olika utbildningsgrupper. Denna klassificering skiljer sig något från uppdelningen av de nationella gymnasieprogrammen.
13. I denna utbildningsgrupp ingår personer som har en utbildning inom handel och administration på gymnasial nivå. Den 1 juli 2022 ändrades handels- och administrationsprogrammet till försäljnings- och serviceprogrammet. Förändringen innebar bland annat att programstruktur och examensmål förändrades. Förändringarna gäller även motsvarande utbildning inom komvux.
14. Från och med 1 juli 2025 upphör hantverksprogrammet och ersätts av frisör- och stylistprogrammet. De övriga inriktningarna från hantverksprogrammet finsnickeri, florist, textil design och övriga hantverk, har möjlighet att efter godkänd ansökan bedrivas som riksrekryterande utbildningar med egna examensmål.

Etableringsgrad För att räknas som etablerad krävs att man är sysselsatt, har en årsinkomst om minst 202 400 kronor och inte har varit arbetslös eller studerat under året.

Etablering efter yrkesprogram: arbete eller högskolestudier

Ett sätt att beskriva hur väl de gymnasiala yrkesutbildningarna motsvarar arbetslivets behov är i vilken utsträckning de utbildade etablerar sig på arbetsmarknaden efter avslutad utbildning.¹⁵ En låg etableringsgrad kan bero på flera faktorer, exempelvis bristande utbildningskvalitet eller ett för stort antal utbildade i relation till den lokala arbetsmarknadens behov. Etableringsgraden ger dock en indikation på hur attraktiv en utbildningsbakgrund är på arbetsmarknaden.

Personer som har gått ett yrkesprogram i gymnasieskolan kan även vidareutbilda sig till ett yrke som kräver eftergymnasial utbildning. Inom vissa yrken, exempelvis inom hälso- och sjukvård, är det vanligt att studenterna har läst en gymnasial yrkesutbildning innan de påbörjar högskolestudier inom samma område. För att beskriva yrkesprogrammets bidrag till kompetensförsörjningen är det därför viktigt att även titta på hur stor andel som studerar vidare inom högskolan efter gymnasieskolan.

Mellan år 2011 och 2023 kunde elever på yrkesprogrammen välja till de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskolestudier. För utbildning som påbörjas från och med höstterminen 2023 ska dock alla yrkesprogram i gymnasieskolan innehålla dessa kurser.¹⁶

Som figuren nedan visar varierar det mellan programmen hur stor andel av ungdomarna som är etablerade på arbetsmarknaden respektive studerar vid högskola eller universitet tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹⁷

Andelen som är etablerade på arbetsmarknaden efter ett yrkesprogram i gymnasieskolan varierar mellan 40 och 76 procent beroende på yrkesprogram. Etableringsgraden är högst för de som har läst det industritekniska programmet eller fordons- och transportprogrammet. Därefter ligger etableringsgraden högst för de som har läst VVS- och fastighetsprogrammet, el- och energi-programmet och bygg- och anläggningsprogrammet. Det är mindre vanligt att de som har läst dessa program fortsätter i högskolestudier tre år efter avslutad utbildning jämfört med de som har läst andra yrkesprogram.

Lägst etableringsgrad har de som läst programmen hotell och turism, restaurang och livsmedel, barn och fritid samt naturbruk.

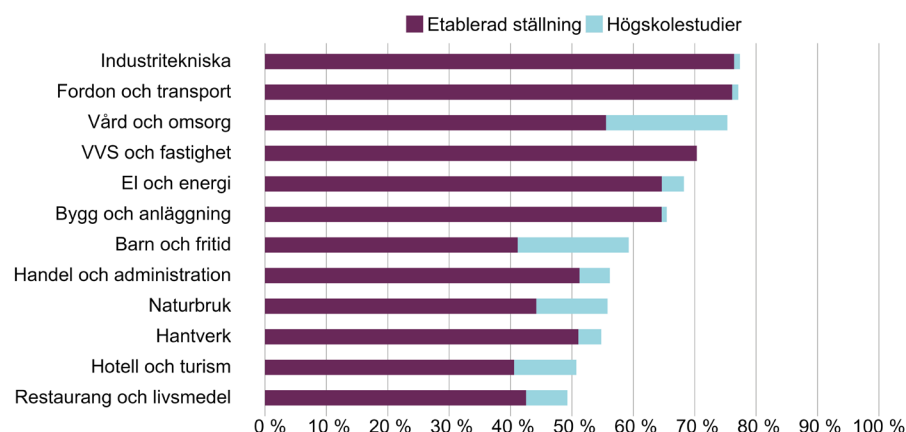
Det finns enligt SCB en brist på utbildade inom vård- och omsorg i Västernorrland i dag och väntas även finnas framöver. De som har läst vård och omsorgsutbildning har en hög andel totalt i etablerad ställning eller i högskolestudier. Jämfört med övriga yrkesprogram är det en högre andel som fortsätter till högskolestudier. Även de som läst barn- och fritidsprogrammet fortsätter i relativt hög utsträckning med högskolestudier. I Västernorrland (och i riket i stort) väntas en fortsatt brist på arbetskraft med vissa eftergymnasiala utbildningar inom hälso- och sjukvård samt social omsorg och pedagogiska yrken (se vidare i avsnittet Behov av arbetskraft med högskoleförberedande utbildning och högskoleutbildning).

15. Skolverket använder SCB:s mått "etableringsstatus" för att följa upp ungdomars och vuxnas sysselsättning efter avslutad utbildning. Se mer i Bilaga 2 *Definitioner och förklaringar*.

16. 16 kap. 3 § Skollagen (2010:800). En elev ska dock ha rätt att välja bort delar av det som krävs för grundläggande behörighet enligt vad som framgår av bilaga 2 till skollagen.

17. Observera att statistiken omfattar elever som gått yrkesprogram under perioden då kurser som ger behörighet till högskolan inte ingick i programstrukturen.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹⁸

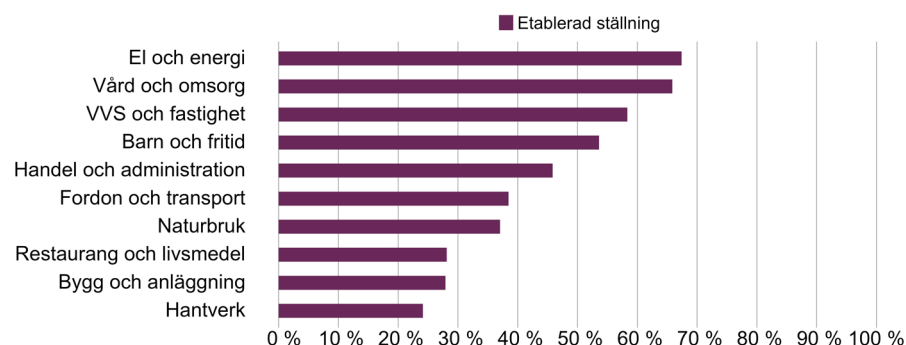
Etablering efter yrkesinriktad utbildning inom komvux

Etableringsgrad efter avslutad yrkesutbildning inom komvux kan, precis som för yrkesprogram i gymnasieskolan, ge en indikation om hur efterfrågad en viss utbildningsbakgrund är på arbetsmarknaden. Figuren nedan visar hur stor andel av personer som har avslutat en yrkesutbildning inom komvux som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter utbildningen.

Etableringsgraden för de som har läst en yrkesinriktning på komvux varierar mellan drygt 20 och knappt 70 procent beroende på yrkesinriktning. Vilken inriktning som har högst respektive lägst etableringsgrad skiljer sig något jämfört med hur det ser ut för de som har läst ett yrkesprogram i gymnasieskolan. Högst etableringsgrad är det efter yrkesinriktningarna el och energi, vård och omsorg samt VVS och fastighet. Sett till alla yrkesinriktningar är etableringsgraden efter en yrkesutbildning i komvux på ungefär samma nivå i Västernorrland som i riket i stort.

18. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2500 poäng läsåren 2014/15–2016/17. Värt att notera är att covid 19-pandemin pågick under uppföljningstiden för personerna som avslutade gymnasieskolan 2016/2017. Eftersom pandemin drabbade sektorer där många unga får sitt första jobb är det troligt att detta påverkade deras förutsättningar att etablera sig. År 2020 var det en relativt kraftig nedgång av andelen ungdomar med etablerad ställning på arbetsmarknaden jämfört med året innan. Läs mer i Skolverkets rapport 2022:38 *Etablering på arbetsmarknaden och fortsatta studier år 2020 efter gymnasieskolan*.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.¹⁹

Matchad förvärvsgrad Ett mått på matchningen mellan utbildning och yrke.

Matchning mellan utbildning och arbete

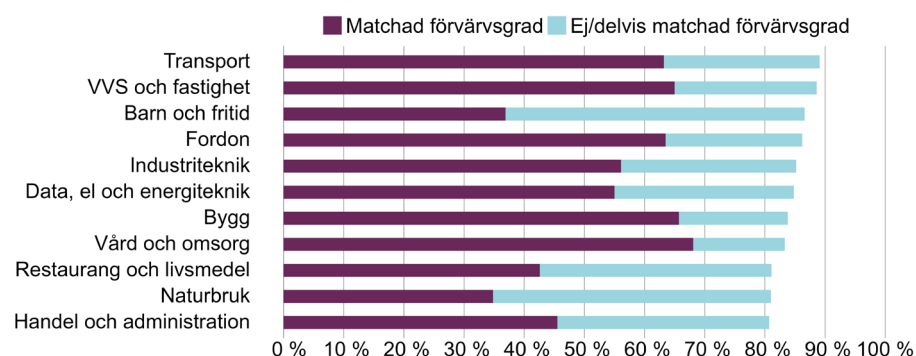
Ytterligare en relevant aspekt är hur stor andel som har ett yrke som matchar deras utbildningsbakgrund, så kallad matchad förvärvsgrad. Är den matchade förvärvsgraden hög tyder det på ett stort arbetsmarknadsbehov av personer med denna utbildning. Är den matchade förvärvsgraden låg, samtidigt som en hög andel arbetar, innebär det att personerna är i arbete men inte inom yrken som är mest relevanta utifrån deras utbildningsbakgrund. Det kan i sin tur tyda på ett mindre arbetsmarknadsbehov eller på att dessa personer arbetar på en del av arbetsmarknaden där arbetsgivarna inte efterfrågar specifik kompetens.

Figuren nedan visar förvärvsgrad och matchad förvärvsgrad för personer som har en gymnasial yrkesutbildning (i gymnasieskolan eller komvux).

För samtliga utbildningsgrupper ligger förvärvsgraden i Västernorrland mellan 80 och 90 procent. Hur stor andel som har en matchad förvärvsgrad skiljer sig mer. Den matchade förvärvsgraden är högst för utbildningsgrupperna vård och omsorg, VVS och fastighet, bygg, fordon samt transport. Den matchade förvärvsgraden är lägst för utbildningsgrupperna naturbruk, barn och fritid samt restaurang och livsmedel.

19. Statistiken omfattar personer som avslutade sina studier under åren 2017–2019. Eftersom covid 19-pandemin pågick under uppföljningstiden för de som avslutade sina komvux-studier år 2019 kan det inte uteslutas att det har påverkat förutsättningarna för arbetsmarknadsetablering. Skolverkets statistik visar att avgångseleverna 2019 har haft svårare att etablera sig på arbetsmarknaden jämfört med tidigare elevgrupper. Läs mer i Skolverkets rapport 2022:1486 Etablering på arbetsmarknaden eller fortsatta studier år 2019 och 2020 efter avslutad kommunal vuxenutbildning.

Figur. Förvärvsgrad och matchad förvärvsgrad bland personer med gymnasial yrkesutbildning i åldrarna 20–39 år i länet.

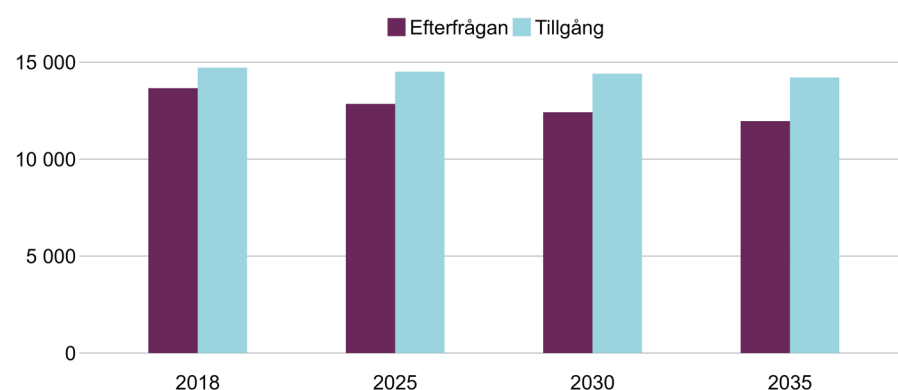
Källa: SCB

Behov av arbetskraft med högskoleförberedande utbildning och högskoleutbildning

Personer som har gått ett högskoleförberedande program i gymnasieskolan bidrar till kompetensförsörjningen på två sätt. För det första är de relevanta på den del av arbetsmarknaden där arbetsgivare rekryterar brett och har ett generellt behov av gymnasialt utbildad arbetskraft. För det andra utgör de den huvudsakliga grunden för den högskoleutbildade arbetskraften.

Tillgången på arbetskraft med högskoleförberedande utbildning som högsta utbildningsnivå överstiger i dag efterfrågan både i länet och riket i stort. Som figuren nedan visar bedömer SCB att skillnaden mellan tillgång och efterfrågan i länet kommer att öka fram till år 2035. Det betyder att det finns en risk för överskott av personer med högskoleförberedande utbildning på arbetsmarknaden.

Figur. Tillgång och efterfrågan på personer med högskoleförberedande utbildning som högsta utbildningsnivå i länet..

Källa: SCB

De högskoleförberedande programmen bidrar även till att möta arbetsmarknadens behov av högskoleutbildad arbetskraft. Enligt SCB beräknas arbetsmarknadsläget för eftergymnasialt utbildade variera framöver. Inom vissa utbildningsgrupper väntas ett överskott på utbildade samtidigt som det väntas bli brist inom andra. Arbetsmarknadsläget väntas också se olika ut i olika delar av landet. Nationellt väntas ett överskott på eftergymnasialt utbildade inom bland annat humaniora och samhällsvetenskap. Samtidigt väntas det nationellt bli en brist på eftergymnasialt utbildade inom bland annat hälso- och sjukvård samt pedagogik och lärarutbildning.²⁰

I Västernorrland finns en risk för fortsatt brist på eftergymnasialt utbildade inom flera av de pedagogiska yrkena, särskilt vad gäller grundlärarutbildade och yrkeslärarutbildade. För arbetskraft med speciallärar- och specialpedagogutbildning väntas det finnas en risk för visst överskott år 2035.

I Västernorrland, likt riket i stort, finns en risk för överskott av arbetskraft med utbildning inom humaniora och juridik år 2035. Arbetsmarknadsläget för ekonomiutbildade och samhällsvetenskapligt utbildade väntas bli relativt balanserat.

Inom teknik, naturvetenskap, data samt land- och skogsbruk ser det annorlunda ut. Det väntas framöver finnas en risk för ökad brist av civilingenjörsutbildade i Västernorrland. Det gäller även till exempel högskoleingenjörsutbildade och datautbildade.

Inom området hälso- och sjukvård samt social omsorg beräknas det vara brist inom flera utbildningsgrupper. Till skillnad från riket i stort beräknas dock arbetskraften av läkarutbildade vara relativt balanserat, det kan dock variera mellan olika specialiteter och mellan olika delar av länet. Även arbetsmarknadsläget för sjuksköterskeutbildade beräknas vara relativt balanserat till skillnad från i många andra län. Dock väntas en fortsatt brist av specialistsjuksköterskeutbildade i länet.

Etablering efter högskoleförberedande program: arbete eller studier

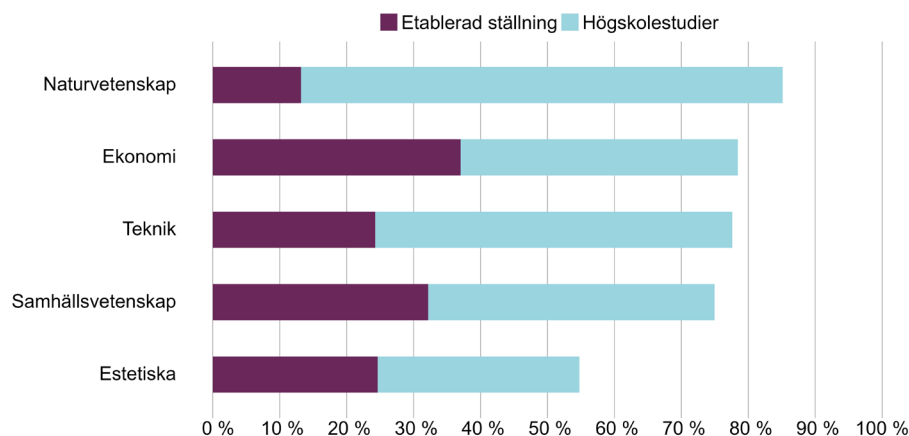
Personer som har läst ett högskoleförberedande program är etablerade på arbetsmarknaden i lägre utsträckning än de som har läst ett yrkesprogram tre år efter avslutad utbildning. Detta är förväntat, givet att programtyperna har olika syften. De högskoleförberedande programmen ska i första hand förbereda eleverna för högskolestudier.

Figuren nedan visar att andelen som har etablerat sig på arbetsmarknaden tre år efter avslutad gymnasieutbildning är högre bland de som läst ekonomi-programmet eller samhällsvetenskapsprogrammet jämfört med övriga program. Det stämmer överens med hur det ser ut i riket totalt. För riket liksom i Västernorrland är etableringsgraden lägst för de som har läst naturvetenskapsprogrammet, som i högst utsträckning fortsätter till högskolestudier.

20. SCB, Bedömning av arbetsmarknadsläget år 2020 och år 2035 per utbildningsgrupp, eftergymnasial nivå

Andelen som studerar vid högskola är högst för de som har läst naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet i gymnasieskolan. De som har läst det estetiska programmet fortsätter till högskolestudier i relativt liten utsträckning jämfört med de som har läst övriga högskoleförberedande program.

Figur. Andel ungdomar i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter att de lämnat gymnasieskolan.²¹

Regionens bedömning om behovet av arbetskraft

Sveriges 21 regioner ska tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt. För att få en bredare bild av behoven i länet har Skolverket efterfrågat inspel från regionerna, som komplement till SCB:s prognos. Skolverket har även efterfrågat synpunkter från nationella branschföreträdare om kompetensbehoven på nationell nivå. Både regionerna och branschföreträdarna har fått möjlighet att kommentera SCB:s arbetsmarknadsprognos. Branschföreträdarnas inspel tas upp i fördjupningsdelen, i de avsnitt där det är relevant.

Region Västernorrland har inte lämnat några generella kommentarer om behovet av arbetskraft i länet. Regionen har däremot kommenterat SCB:s prognos för ett antal utbildningsgrupper. Dessa kommentarer presenteras i fördjupningarna om respektive utbildningsområde. Där finns också inspel från branschföreträdare om nationella kompetensbehov.

21. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde högskoleförberedande program med examen eller studiebevis om 2500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

Ungdomars och vuxnas efterfrågan på och behov av gymnasial utbildning

Utöver arbetsmarknadens behov ska huvudmän för gymnasieskolan även ta hänsyn till ungdomars efterfrågan när de planerar sitt utbildningsutbud.²² På liknande sätt ska huvudmän för komvux också ta hänsyn till vuxnas efterfrågan och behov av utbildning när de beslutar vilka yrkesutbildningar och hur många platser som ska erbjudas.²³

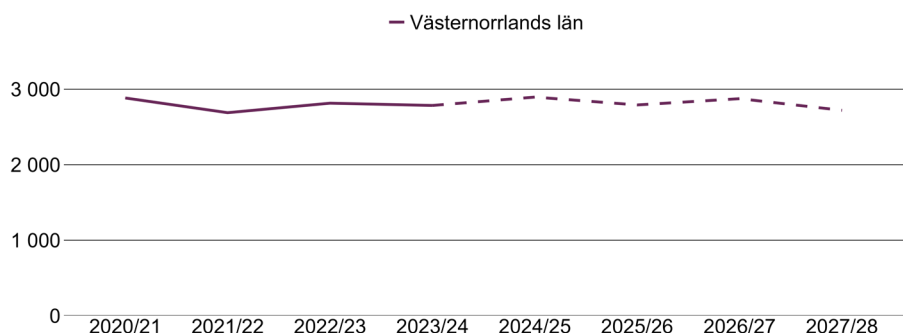
När ungdomar ska söka gymnasieprogram är det många olika faktorer som påverkar. Tidigare studier har visat att valet bland annat påverkas av den sökandes eget intresse och socioekonomiska bakgrund samt sociala normer och tillgängligt utbud.²⁴

I detta underlag använder Skolverket förväntad utveckling av elevantal och ungdomars sökmönster för att beskriva ungdomars efterfrågan på utbildning inom gymnasieskolan. För att beskriva vuxnas efterfrågan på och behov av yrkesutbildning inom komvux använder vi ett flertal olika faktorer, till exempel andel arbetslösa i länet som saknar en gymnasieutbildning och andel elever i länet som lämnar gymnasieskolan utan en examen.

Förväntad utveckling av elevantalet i gymnasieskolan

En central faktor för planering och dimensionering av utbildning i gymnasieskolan är elevkullarnas storlek. I figuren nedan visar vi hur antalet nybörjar-elever i gymnasieskolan förväntas utvecklas fram till läsåret 2027/28 i Västernorrlands län. Antalet nybörjarelever väntas variera mellan knappt 2 800 och knappt 2 900.

Figur. Faktisk och förväntad utveckling av antal nybörjarelever i gymnasieskolan läsåren 2020/21–2027/28 i länet.

22. 15 kap. 30 b, 31 a och 32 a §§ skollagen.

23. 20 kap. 16 a § skollagen.

24. Skolverkets rapport *Kunskapsöversikt om faktorer som har betydelse för elevers val av utbildning på gymnasial nivå* (Dnr. 2021:501).

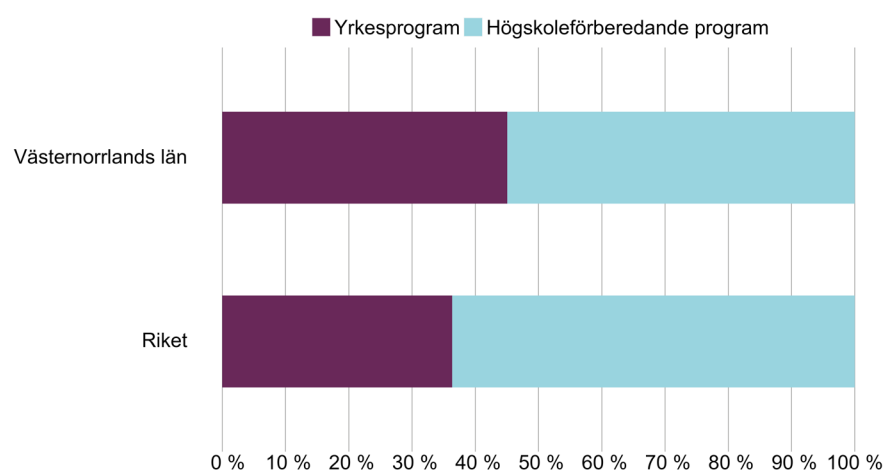
Ungdomars efterfrågan på utbildning i gymnasieskolan

Förstahandssökande beskriver andelen ungdomar som har sökt till ett visst program i första hand, oavsett om de är behöriga att antas till programmet eller inte.

För att beskriva ungdomars efterfrågan på utbildning i gymnasieskolan använder Skolverket också gymnasieelevers sökmönster.

Som figuren nedan visar söker en högre andel ungdomar till ett högskoleförberedande program än till ett yrkesprogram nationellt. I Västernorrland är skillnaderna mindre, cirka 45 procent av ungdomarna väljer ett yrkesprogram i första hand. Andelen som söker ett yrkesprogram i första hand i länet har ökat något sedan läsåret 2017/18.

Figur. Förstahandssökande till yrkesprogram respektive högskoleförberedande program i länet och riket, läsåret 2022/23.

Könsfördelning bland förstahandssökande i länet läsåret 2022/23

Högskoleförberedande program

53 % kvinnor

47 % män

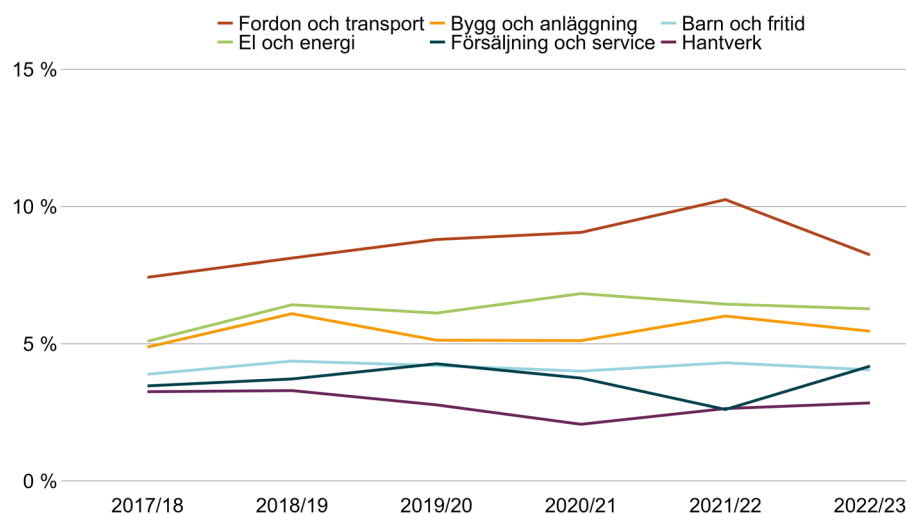
Yrkesprogram

42 % kvinnor

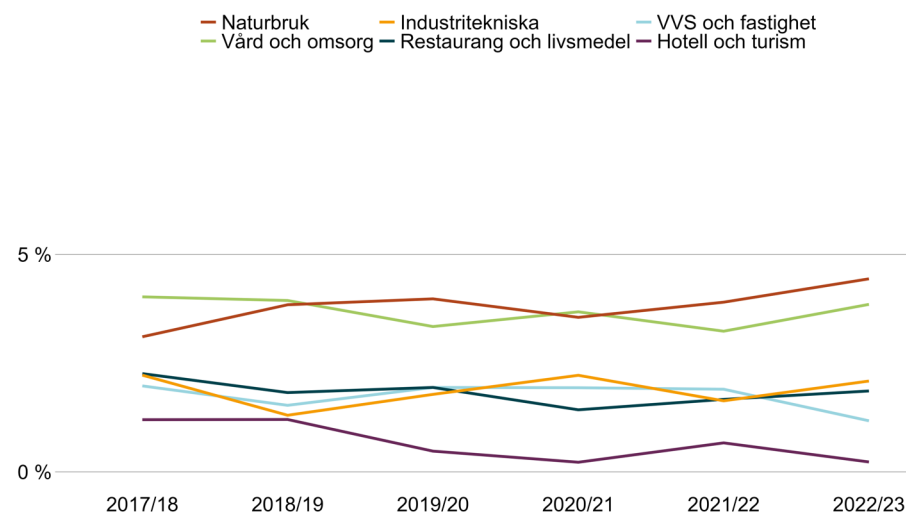
58 % män

Ungdomars efterfrågan på gymnasieprogrammen varierar över tid. Som figurerna nedan visar har andelen förstahandssökande till de olika yrkesprogrammen varierat de senaste åren. Fordons- och transportprogrammet är det yrkesprogram som störst andel ungdomar väljer i första hand, och andelen förstahandssökande till programmet ökade fram till läsåret 2022/23, då det skedde en minskning av andelen förstahandssökande. Hotell- och turismprogrammet är det yrkesprogram som har lägst andel förstahandssökande i länet, och andelen förstahandssökande har minskat de senaste åren.

Figur. Utveckling av andel förstahandssökande per yrkesprogram i länet.²⁵

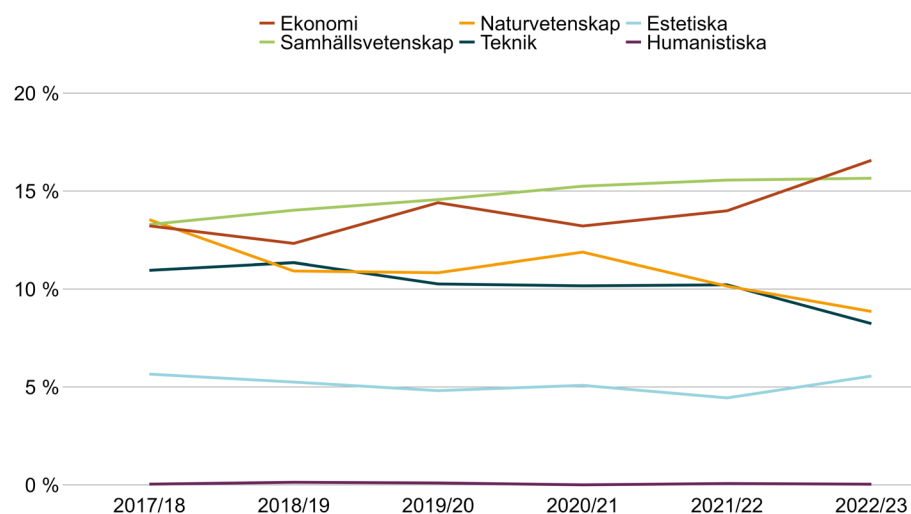
Figur. Utveckling av andel förstahandssökande per yrkesprogram i länet.

Av de högskoleförberedande programmen har ekonomiprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet haft en ökande andel förstahandssökande de senaste åren. Läsåret 2022/23 var ekonomiprogrammet det program som flest elever i länet sökte i första hand. Teknikprogrammet och naturvetenskapsprogrammet har haft en minskande andel förstahandssökande sedan läsåret 2017/18.

25. Försäljnings- och serviceprogrammet ersatte handels- och administrationsprogrammet till läsåret 2022/23. Uppgifterna om förstahandssökande fram till förändringen gäller handels- och administrationsprogrammet.

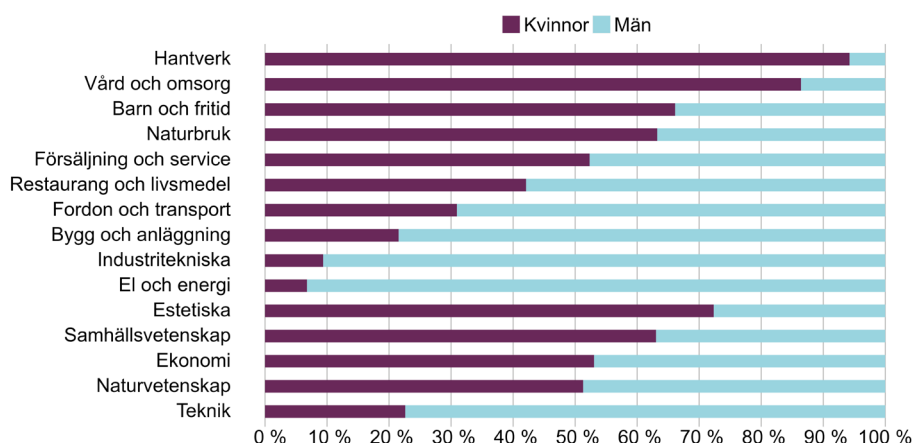
Figur. Utveckling av andel förstahandssökande per högskoleförberedande program i länet.

En ytterligare dimension av efterfrågan på gymnasial utbildning är om det finns skillnader mellan vilka program som kvinnor kontra män söker till. Vilka utbildningar unga väljer påverkar de enskilda personernas förutsättningar för att etablera sig på arbetsmarknaden och arbetsgivares möjligheter att hitta den arbetskraft som de behöver. En ojämн könsfördelning bland de sökande tyder på att det finns möjlighet att öka intresset för programmet hos en av grupperna. Som figuren nedan visar är det en mycket ojämн könsfördelning bland de förstahandssökande till flera av de nationella programmen.

För de högskoleförberedande programmen är könsfördelningen mest ojämн bland förstahandssökande till teknikprogrammet och estetiska programmet. För yrkesprogrammen är det en betydligt större andel kvinnor som söker till hantverksprogrammet och vård- och omsorgsprogrammet. Det är i dag brist och väntas även framöver vara stor brist på arbetskraft med vård- och omsorgsutbildning på gymnasial nivå i länet. På yrkesprogrammen el och energi, industriteknik och bygg och anläggning är andelen män betydligt större än andelen kvinnor. Framöver väntas det i Västernorrland vara risk för stor brist på utbildade inom industriteknik.

Figur. Könsfördelning bland förstahandssökande i länet, läsår 2022/23.²⁶

Vuxnas efterfrågan på och behov av yrkesutbildning inom komvux

Att beskriva vuxnas behov av yrkesutbildning inom komvux är komplext eftersom det till stor del påverkas av den allmänna samhällsutvecklingen. Konjunktur- och arbetsmarknadsläget, befolkningens sammansättning och utbildningsnivå samt elevernas resultat i grund- och gymnasieskolan är några faktorer som har betydelse. En annan faktor som påverkar behovet av yrkesutbildning inom komvux är strukturella förändringar på arbetsmarknaden. Pågående utbildningsväxling och digitalisering gör att både yrkesroller och kompetenskrav förändras inom många yrken och verksamheter. Det gör att många, yrkesverksamma såväl som arbetssökande, kan behöva yrkesväxla eller komplettera sin utbildning för att behålla eller hitta ett arbete. Storleken på den här gruppen varierar över tid och den kan växa kraftigt med kort varsel, till exempel om en verksamhet läggs ned. Det kan i sin tur leda till ett ökat behov av yrkesutbildning inom komvux.

Andel arbetslösa som saknar gymnasieutbildning

Länet: 37 %
Riket: 35 %

Enligt Arbetsförmedlingen efterfrågas en fullföljd gymnasieutbildning av de flesta arbetsgivare i dag. En fullföljd gymnasieutbildning är därför avgörande för en persons möjlighet att etablera sig. Arbetsförmedlingen konstaterar dessutom att personer som saknar gymnasieutbildning löper större risk för långvarig arbetslöshet än andra grupper av arbetssökande. Många av de som saknar gymnasieutbildning i dag kommer därför att behöva utbilda sig inom komvux för att öka sina möjligheter till varaktig sysselsättning.²⁷

I länet var det år 2022 cirka 22 procent av eleverna som lämnade gymnasieskolan utan att ha tagit gymnasieexamen inom 3 år. Bland de personer som är arbetslösa i länet är det cirka 37 procent, eller 2 900 personer, som saknar fullföljd gymnasieutbildning. Alla som ingår i dessa två grupper kommer inte att söka sig till yrkesutbildning inom komvux. En del vill hellre komplettera sin utbildning för att kunna studera vidare vid högskolan. Antalet elever som inte

26. VVS- och fastighetsprogrammet, hotell- och turismprogrammet samt humanistiska programmet visas ej på grund av få förstahandssökande.

27. Arbetsförmedlingens analys 2022:13, Arbetsmarknadsutsikterna våren 2022 – Utveckling på arbetsmarknaden 2022–2023.

fullföljer gymnasieskolan och antalet arbetslösa som saknar gymnasieexamen är därför ingen exakt måttstock på behovet av yrkesutbildning inom komvux. Men det ger en indikation om hur behovet kan komma att se ut framöver.

Även arbetslösa med en fullföljd gymnasieutbildning är en potentiell målgrupp för yrkesutbildning inom komvux. Det kan till exempel handla om personer som har läst en högskoleförberedande utbildning i gymnasieskolan, men behöver utbilda sig inom ett specifikt yrkesområde för att förbättra sina möjligheter på arbetsmarknaden. Denna grupp är dock mindre och mer svår fångad jämfört med de som saknar en gymnasieutbildning.²⁸

En annan stor målgrupp för gymnasial yrkesutbildning inom komvux är utrikes födda som saknar gymnasieutbildning. Idag är ungefär hälften av dem som studerar på komvux på gymnasial nivå utrikes födda, sett till hela landet. I Västernorrlands län är andelen utrikesfödda cirka 37 procent.

För att kunna tillgodogöra sig en yrkesutbildning på gymnasial nivå kan en person med annat modersmål än svenska först behöva läsa kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) och/eller svenska som andraspråk inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå. Ett annat alternativ är att läsa en utbildning som kombinerar sfi eller svenska som andraspråk med yrkesutbildning, eller att få någon form av språk- eller modersmålsstöd parallellt med sina komvuxstudier. Även om alla elever inom sfi inte fortsätter att studera på en yrkesutbildning kan antalet elever inom sfi ge en indikation på behovet av yrkesutbildning inom komvux.

Elever som läser sfi delas in i olika grupper beroende på utbildningsbakgrund. Studieväg 1 riktar sig till elever som har kort eller ingen skolbakgrund. Studieväg 2 riktar sig till elever vars skolbakgrund är mindre omfattande än motsvarande svensk gymnasieskola. Studieväg 3 är för personer vars skolbakgrund motsvarar en svensk gymnasieexamen eller som har deltagit i högre studier. I länet var det knappt 2 400 elever som läste sfi 2021. Det är en minskning jämfört med året innan. Under år 2020 och 2021 läste flest elever studieväg 2 i Västernorrlands län.

28. För utbildning på gymnasial nivå ska de som har störst behov av utbildning prioriteras enligt 20 kap. 2 § Skollagen.

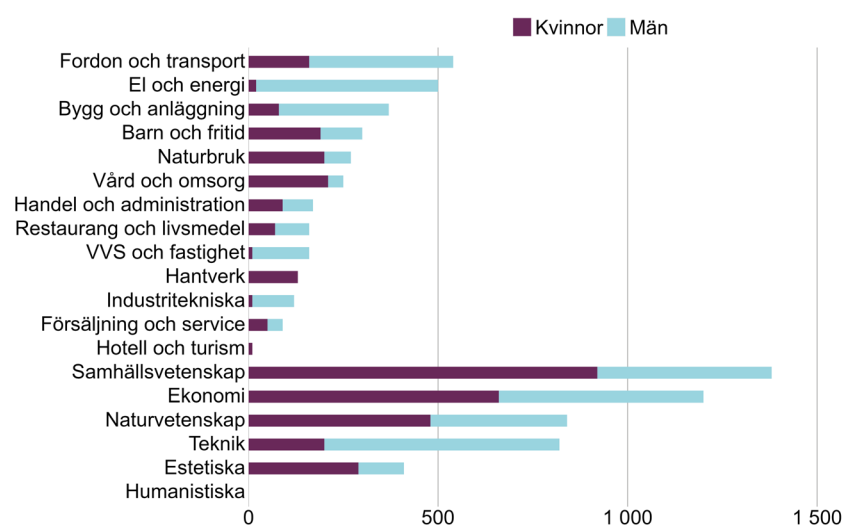
Gymnasial utbildning i länet

Hur väl överensstämmer den gymnasiala utbildning som finns i länet med ungdomars och vuxnas efterfrågan och arbetsmarknadens behov? Det här kapitlet innehåller beskrivningar av vilka utbildningar som bedrivs och var de finns.²⁹

Gymnasieskolan: nationella program i länet

Läsåret 2022/23 läste cirka 7 800 elever på ett nationellt program i gymnasieskolan i Västernorrland. Av dessa läste drygt 3 100 ett yrkesprogram och drygt 4 600 ett högskoleförberedande program. Störst antal elever fanns på samhällsvetenskapsprogrammet. Det fanns inga elever på det humanistiska programmet, bortsett från det var det estetiska programmet det högskoleförberedande program med minst antal elever. För yrkesprogrammen var det flest elever på programmet fordon och transport och minst antal elever på programmet hotell och turism. Drygt 60 elever läste en riksrekryterande utbildning med inriktning mot sjöfart.

Figur. Antal kvinnor och män på de nationella programmen i länet, läsåret 2022/23.³⁰

Vilket utbud av gymnasieprogram som eleverna har tillgång till beror på hur hemkommunens samverkan med andra kommuner ser ut. Utbudet påverkas också av vilka pendlingsmöjligheter som finns i länet. Elevers benägenhet att pendla påverkas i sin tur av hur attraktiva olika utbildningsorter, program och skolor upplevs.

29. I de regionala planeringsunderlagen redovisar Skolverket förekomst av utbildning rörande nationella program, introduktionsprogram, riksrekryterande utbildningar med egna examensmål, anpassad gymnasieutbildning och yrkesinriktad vuxenutbildning. Det finns även möjlighet för huvudmän att ansöka om tillstånd för att bedriva idrottsutbildningar inom gymnasieskola och anpassad gymnasieskola, riksrekryterande gymnasieutbildning och särskild variant av gymnasieutbildning.

30. Avrundat till närmaste 10-tal. Försäljnings- och serviceprogrammet gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter den 1 juli 2022.

Elevpendlingen mellan kommuner inom och utanför Västernorrlands län visas i kartan nedan, där de olika pendlingsområdena är markerade i olika nyanser. Detta är områden där pendling i huvudsak sker till kommuner med ett större utbud av utbildningar och skolor.

Inom Västernorrlands län finns tre pendlingsområden:

- Pendlingsområde 1: Härnösand, Sundsvall, Timrå och Ånge kommun
- Pendlingsområde 2: Kramfors och Örnsköldsvik kommun
- Pendlingsområde 3: Sollefteå kommun

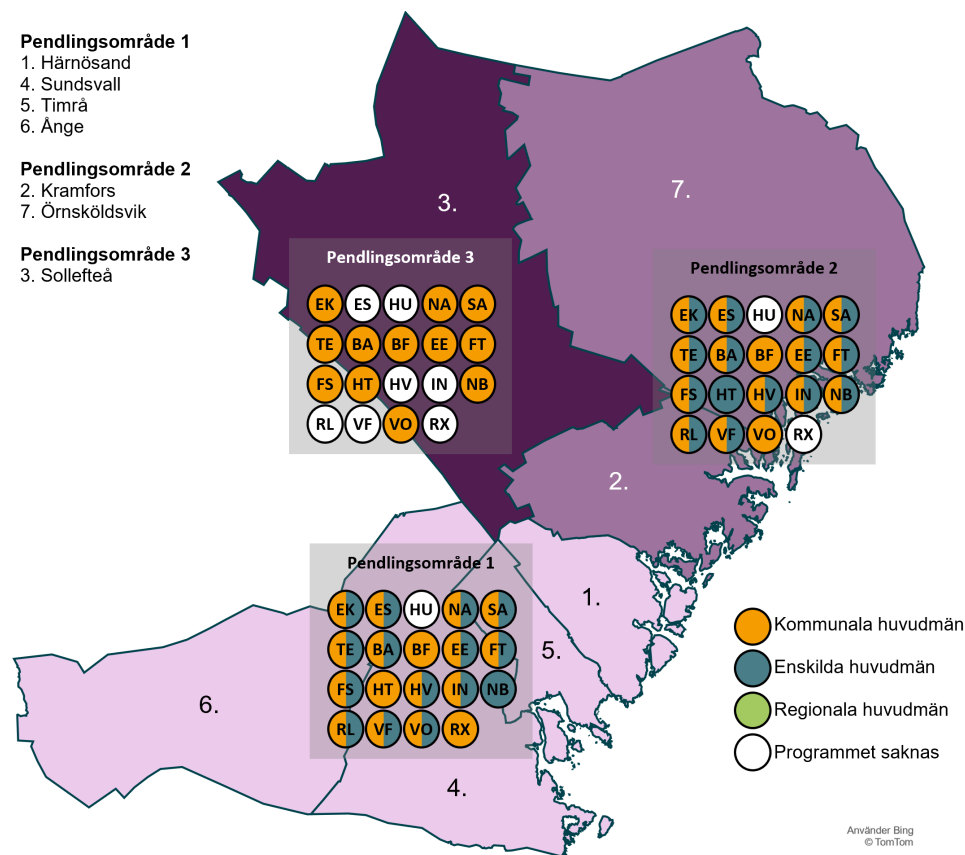
Figuren nedan visar om och var i länet de nationella programmen bedrevs läsåret 2022/23.

Figur. Utbud av nationella program i gymnasieskolan i länet, läsåret 2022/23.³¹

Förklaring av förkortningar av gymnasieprogram

EK	ekonomi
ES	estetiska
HU	humanistiska
NA	naturvetenskap
SA	samhällsvetenskap
TE	teknik
BA	bygg och anläggning
BF	barn och fritid
EE	el och energi
FT	fordon och transport
FS	försäljning och service*
HT	hotell och turism
HV	hantverk
IN	industritekniska
NB	naturbruk
RL	restaurang och livsmedel
VF	VVS och fastighet
VO	vård och omsorg
RX	riksrekryterande utbildning med egna examensmål

* Försäljnings- och serviceprogrammet gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter 1 juli 2022. I statistiken för programmet finns även de som läst på handels- och administrationsprogrammet, det vill säga elever som påbörjade sin utbildning före 1 juli 2022

31. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

I pendlingsområde 1 fanns elever på samtliga av gymnasieskolans nationella program förutom humanistiska programmet läsåret 2022/23. De flesta program bedrevs av både kommunala och enskilda huvudmän. Enskilda huvudmän fanns i Sundsvall. Flest elever läste på en gymnasieskola i Sundsvalls kommun. I Sundsvall och Härnösand var utbudet störst, där fanns elever på 16 respektive 15 nationella program.

I pendlingsområde 2 fanns elever på samtliga av gymnasieskolans nationella program förutom humanistiska programmet läsåret 2022/23. De flesta program bedrevs av både kommunala och enskilda huvudmän. Flest elever fanns i Örnsköldsviks kommun.

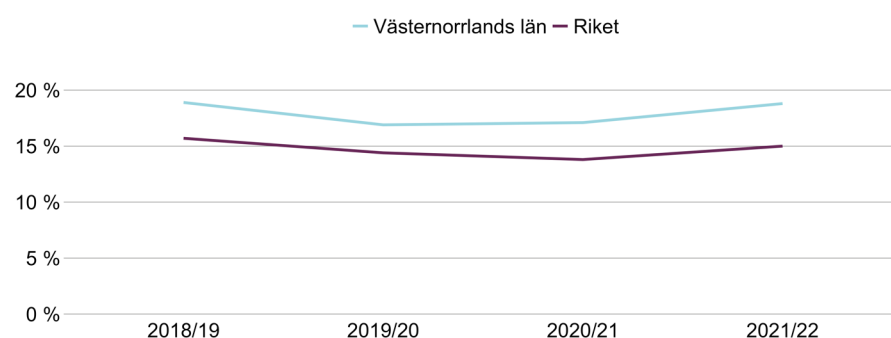
I pendlingsområde 3 fanns elever på 12 av de nationella programmen läsåret 2022/23. Det var inga elever som läste på estetiska programmet, humanistiska programmet, hantverksprogrammet, industritekniska programmet restaurang- och livsmedelsprogrammet eller VVS- och fastighetsprogrammet. Sollefteå kommun är ensam kommun i pendlingsområdet. Inga elever läste hos en enskild huvudman i kommunen.

Gymnasieskolan: introduktionsprogram i länet

Ungdomar som inte är behöriga till ett nationellt program har rätt att gå ett introduktionsprogram.³² Behovet av utbildningsplatser på introduktionsprogram styrs alltså av hur många elever som efter grundskolan inte har blivit behöriga för nationella program i gymnasieskolan. Utvecklingen av andelen elever som inte har uppnått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan visas i figuren nedan.

Andelen elever som inte har uppnått behörighet till nationellt program från grundskolan var 2021/2022 cirka 19 procent i Västernorrlands län. Andelen elever som inte har uppnått behörighet i Västernorrlands län är högre än i riket totalt.

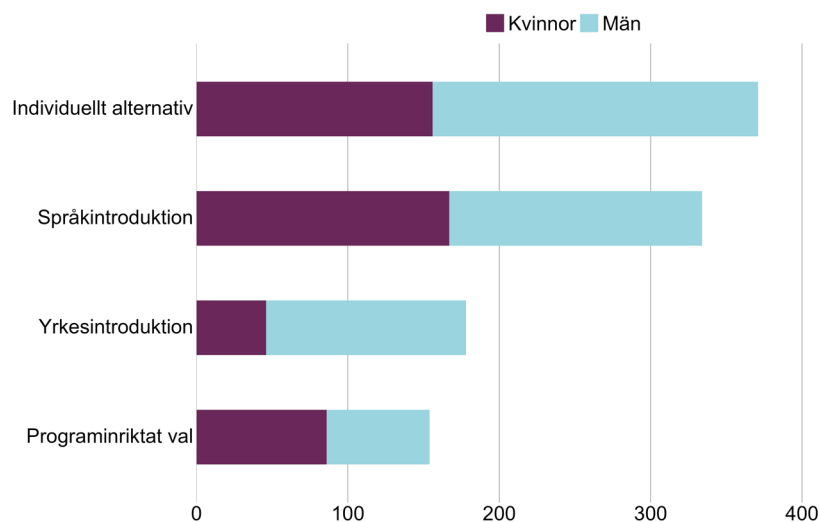
Figur. Andel ungdomar som inte uppnått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan läsåren 2018/19–2021/22 i länet och riket.

32. 17 kap. 8–12 §§ Skollagen.

I figuren nedan visas en översikt över hur eleverna är fördelade på introduktionsprogrammen i länet. Flest elever finns på individuellt alternativ, följt av språkintroduktion. Fler män än kvinnor läste individuellt alternativ och yrkesintroduktion. På programinriktat val fanns fler kvinnor än män. På språkintroduktion var könsfördelningen jämn.

Figur. Antal kvinnor och män på introduktionsprogrammen i länet, läsåret 2022/23.

De nya bestämmelserna om att huvudmän ska ta hänsyn till arbetsmarknadens behov vid planering och dimensionering av utbildning omfattar introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever.³³ I figuren nedan visas en karta över var i länet dessa introduktionsprogram finns och vilka inriktningar som bedrevs läsåret 2022/23.³⁴

^{33.} 15 kap. 30 b § Skollagen.

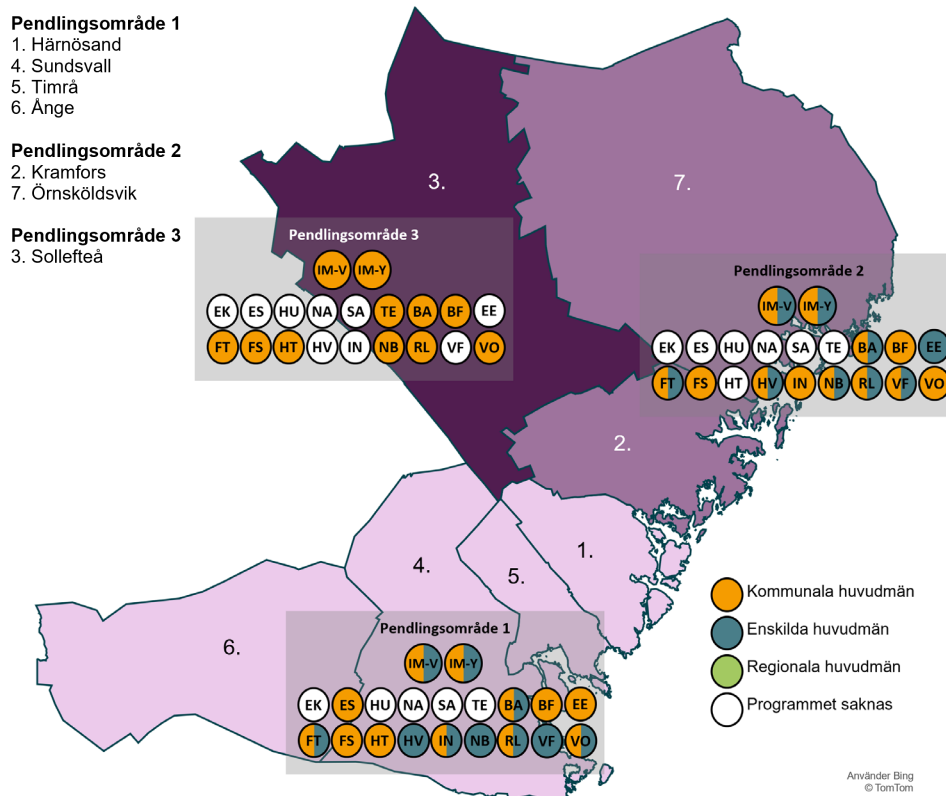
^{34.} I kartan görs ingen skillnad på om introduktionsprogrammet är utformat för en grupp elever eller inte.

Figur. Utbud av introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i länet läsåret 2022/23.³⁵

Förklaring av förkortningar av gymnasieprogram

IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion
EK	ekonomi
ES	estetiska
HU	humanistiska
NA	naturvetenskap
SA	samhällsvetenskap
TE	teknik
BA	bygg och anläggning
BF	barn och fritid
EE	el och energi
FT	fordon och transport
FS	försäljning och service*
HT	hotell och turism
HV	hantverk
IN	industritekniska
NB	naturbruk
RL	restaurang och livsmedel
VF	VVS och fastighet
VO	vård och omsorg

* Försäljnings- och serviceprogrammet gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter 1 juli 2022. I statistiken för programmet finns även de som läst på handels- och administrationsprogrammet, det vill säga elever som påbörjade sin utbildning före 1 juli 2022

Läsåret 2022/23 fanns elever på introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion inom samtliga pendlingsområden. I pendlingsområde 1 fanns elever som läste introduktionsprogrammen mot estetiska programmet, bygg och anläggning, barn och fritid, el och energi, fordon och transport, försäljning och service, hotell och turism, hantverk, industriteknik, naturbruk, restaurang och livsmedel, VVS- och fastighet samt vård och omsorg. Flest elever fanns i Sundsvalls kommun.

I pendlingsområde 2 fanns elever som läste introduktionsprogrammen inom bygg och anläggning, barn och fritid, el och energi, fordon och transport, försäljning och service, hantverk, industriteknik, naturbruk, restaurang och livsmedel, VVS- och fastighet samt vård och omsorg. Flest elever fanns i Örnsköldsviks kommun.

I pendlingsområde 3 fanns elever som läste introduktionsprogrammen mot teknikprogrammet, bygg och anläggning, barn och fritid, fordon och transport, försäljning och service, hotell- och turism, industriteknik, naturbruk, restaurang och livsmedel samt vård och omsorg.

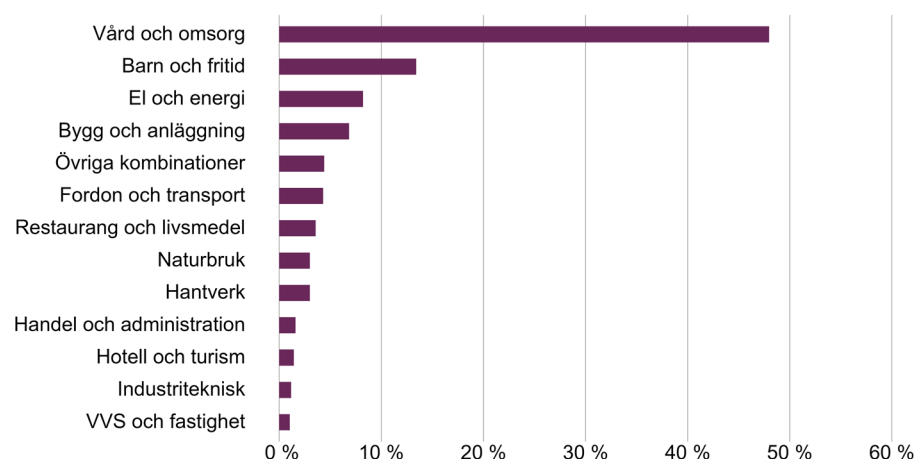
35. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

Komvux: yrkesinriktad vuxenutbildning i länet

Komvux är i grunden kursutformat, men det är vanligt att huvudmän kombinerar kurser relevanta för ett yrkesområde i ett yrkespaket för att erbjuda utbildningar som motsvarar behoven på arbetsmarknaden. Dessa yrkespaket kan vara nationella eller regionala.³⁶ Vuxna kan också själva söka olika kombinationer av fristående yrkeskurser för att utbilda sig eller komplettera sin kompetens inom ett yrkesområde. En elev på en yrkesinriktning definieras av Skolverket som en elev som läst minst 400 poäng i kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram.³⁷ År 2022 var det knappt 1 000 elever som läste en yrkesinriktning inom komvux i Västernorrlands län.

Figuren nedan visar fördelningen mellan olika yrkesinriktningar i Västernorrlands län 2020–2022. Inriktningen vård och omsorg hade den absolut största andelen elever.

Figur. Andel elever på olika yrkesinriktningar i komvux i länet, 2020–2022.

36. Skolverket tar fram exempel på yrkespaket på nationell nivå i samråd med de nationella programråden och de regionala yrkespaketen är utformade av huvudmännen utifrån ett lokalt/regionalt behov på arbetsmarknaden.

37. Att läsa 400 poäng motsvarar 20 veckors heltidsstudier på komvux.

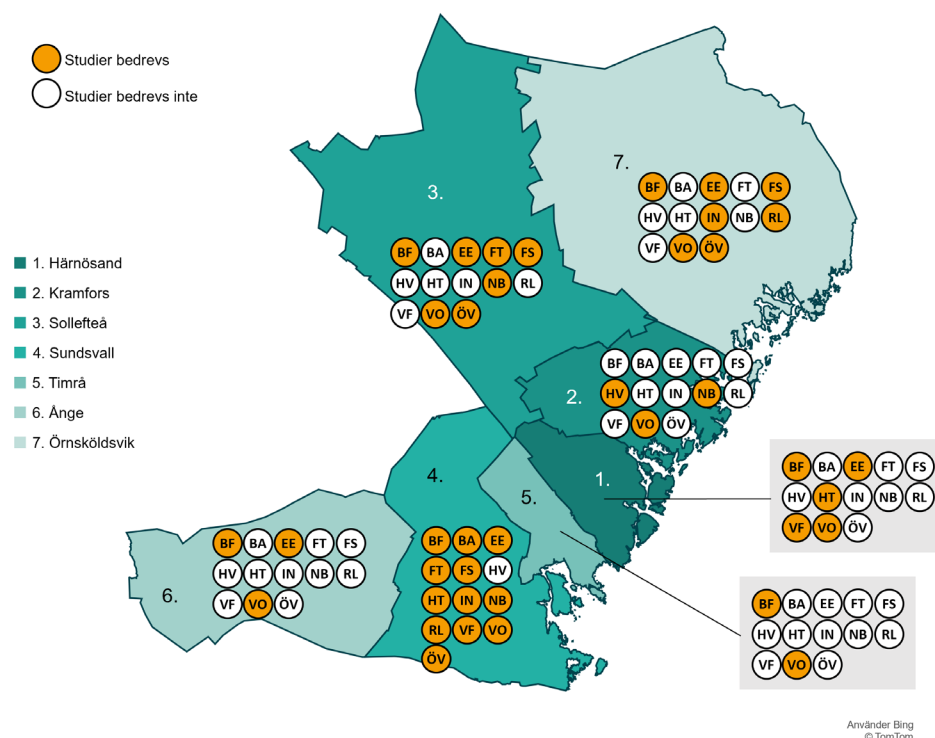
Kartan nedan visar vilka huvudmän i länet som bedrev yrkesutbildning på gymnasial nivå inom komvux åren 2020-2022.

Figur. Huvudmän i länet som har bedrivit yrkesutbildning på gymnasial nivå inom komvux, åren 2020–2022.³⁸

Förklaring av förkortningar av yrkesinriktningar

BA	bygg och anläggning
BF	barn och fritid
EE	el och energi
FT	fordon och transport
FS	försäljning och service*
HT	hotell och turism
HV	hantverk
IN	industriteknik
NB	naturbruk
RL	restaurang och livsmedel
VF	VVS och fastighet
VO	vård och omsorg

* Försäljning och service gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter 1 juli 2022. I statistiken för yrkesinriktningen finns även de som läst utbildningar inom handel och administration, det vill säga elever som påbörjade sin utbildning före 1 juli 2022.

Det skiljer sig åt mellan kommunerna i länet när det gäller vilka yrkesinriktningar som bedrevs inom komvux 2020–2022. Sundsvall är den kommun där studier bedrevs inom flest yrkesinriktningar. Vård- och omsorg var den vanligaste yrkesinriktningen och bedrevs i alla länets kommuner. Det var också flest elever på vård- och omsorg, totalt 465 elever år 2022.

38. Det krävs att minst fem elever har läst yrkesinriktningen under åren 2020–2022 för att den ska visas som "studier bedrevs" i kartan.

Anpassad gymnasieskola i länet

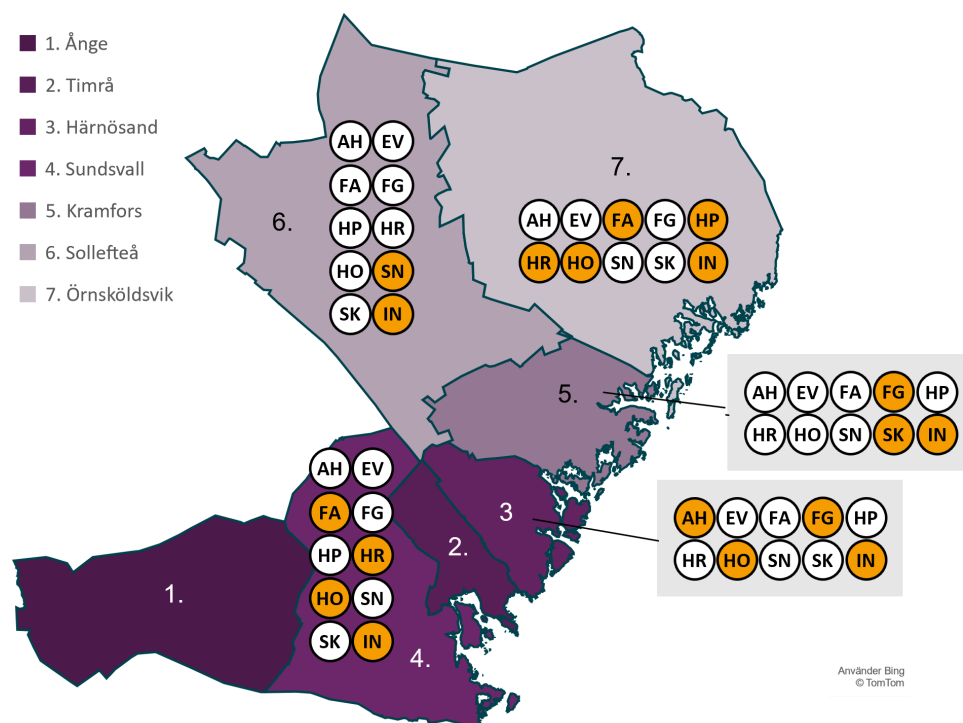
Kommunerna är skyldiga att tillhandahålla anpassad gymnasieskola för elever som tillhör målgruppen. Skolformen omfattar nio nationella program samt individuella program. Det finns också utbildningar som avviker från den nationella programstrukturen.³⁹

Läsåret 2022/23 läste knappt 180 elever inom anpassad gymnasieskola i länet.⁴⁰ Knappt 60 procent av eleverna läste på ett nationellt program och övriga på ett individuellt program. I länet fanns anpassad gymnasieskola i fem kommuner. Individuellt program fanns i samtliga av dessa kommuner. De vanligaste nationella programmen var hälsa, vård och omsorg följt av fastighet, anläggning och byggnation samt hotell, restaurang och bageri. Programmet estetisk verksamhet fanns inte någonstans i länet. Samtliga elever läste utbildningen hos en kommunal huvudman.

Figur. Utbud av anpassad gymnasieskola i länet läsåret 2022/23.⁴¹

Förklaring av förkortningar anpassad gymnasieutbildning

AH	administration, handel och varuhantering
EV	estetisk verksamhet
FA	fastighet, anläggning och byggnation
FG	fordonsvård och godshantering
HP	hantverk och produktion
HR	hotell, restaurang och bageri
HO	hälsa, vård och omsorg
SN	samhälle, natur och språk
SK	skog, mark och djur
IN	individuella program

39. Nationellt godkända idrottsutbildningar, riksrekryterande utbildningar med egna examensmål och särskilda varianter.

40. Antal elever i huvudmannens skolor 2022/23, Skolverkets jämförelsetal. Siffrorna avser elever som läser hos en kommunal huvudman. Skolverket presenterar inte statistik för elever som läser inom anpassad gymnasieskola hos en enskild eller regional huvudman.

41. Statistiken bygger på skolenhetsregistret, vilket baseras på huvudmännens egna uppgifter.

DEL 2

Fördjupning per utbildningsområde

Innehåll del 2

Innehåll del 2	35
Barn och fritid	36
Bygg och anläggning	42
El och energi	49
Fordon och transport	56
Försäljning och service	64
Hantverk	71
Hotell och turism	77
Industri teknik	82
Naturbruk	88
Restaurang och livsmedel	95
VVS och fastighet	102
Vård och omsorg	108
Högskoleförberedande program	114

Barn och fritid

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser på barn- och fritidsprogrammet i gymnasieskolan bör minska. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta. Inom komvux bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser på barn- och fritidsutbildningar bör behållas på nuvarande nivå.

SCB bedömer att det framöver kommer att vara ett balanserat arbetsmarknadsläge för barn- och fritidsutbildade i länet. Etableringsgraden för de som har läst barn- och fritidsprogrammet inom gymnasieskolan i länet är låg jämfört med de som har läst andra yrkesprogram. Jämfört med andra yrkesprogram är det dock en högre andel som övergår till högskolestudier. Bland de som har läst en barn- och fritidsutbildning inom komvux är etableringsgraden hög jämfört med andra yrkesinriktningar. Bland barn- och fritidsutbildade i länet är andelen som arbetar inom ett yrke som matchar utbildningen relativt låg.

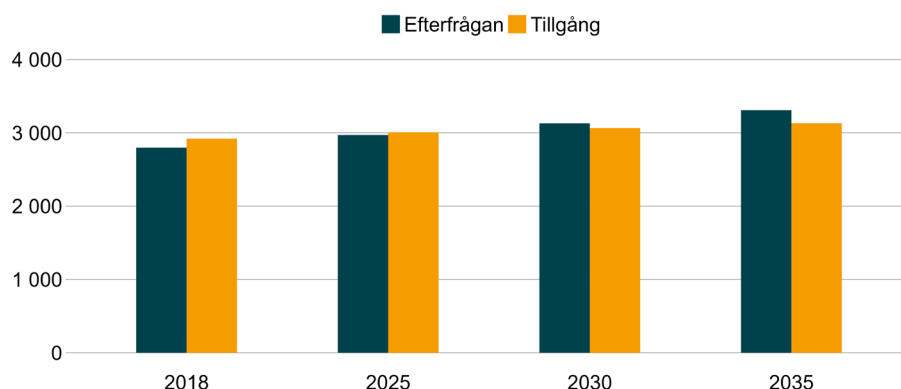
Ungdomars efterfrågan på barn- och fritidsprogrammet har varit relativt oförändrad de senaste åren. Båda inriktningarna på barn- och fritidsprogrammet bedrevs i länet läsåret 2022/23. Det bedrevs också introduktionsprogram inom barn och fritid. Inom komvux har antalet elever ökat sedan 2018. Mellan åren 2020–2022 bedrevs barn- och fritidsutbildning inom komvux av sex huvudmän i länet.

Balanserat arbetsmarknadsläge på sikt för barn- och fritidsutbildade enligt SCB

SCB bedömer att det på nationell nivå väntas bli ett visst överskott på barn- och fritidsutbildade 2035.

SCB bedömer att arbetsmarknadsläget för barn- och fritidsutbildade i Väster- norrlands län kommer att vara relativt balanserat framöver. Länets tillgång på utbildade väntas öka med cirka 5 procent fram till 2035. Samtidigt bedöms efterfrågan öka med ungefär 20 procent. Den ökade efterfrågan beror på utbildningsväxlingen som väntas fortsätta. Den innebär att en större andel av de som arbetar som barnskötare och elevassistenter på sikt antas ha barn- och fritidsutbildning.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom barn och fritid i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Regionens inspel

Region Västernorrland har inget att tillägga till SCB:s prognos. Regionen anger i sitt inspel till Skolverket att arbetsmarknadsläget för barnskötare varierar i länet.

Nationella branschföreträdare bedömer att behovet av utbildade kommer öka

Skolverket har fått två inspel om kompetensbehovet av utbildade inom barn och fritid.⁴²

Kommunal delar inte SCB:s bedömning om att det i många delar av landet kommer att vara balans eller överskott på utbildade inom barn och fritid år 2035. Kommunal menar att det redan är svårt att rekrytera utbildad personal på många platser i landet och att det finns flera faktorer som talar för att behovet kommer att öka framöver. En faktor som Kommunal lyfter är att politikens ambitioner för förskolan har höjts de senaste åren och att detta ökar behovet av utbildad personal.

Även Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) lyfter att politiken har stor påverkan på behovet av utbildade inom barn och fritid. SKR lyfter utökad rätt till fritidshem och ett ökat deltagande i förskolan som exempel på statliga ambitionshöjningar som har lett till ett ökat behov av utbildad personal.

42. Kommunal, Sveriges Kommuner och Regioner

Varierande möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken. Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå är små till medelstora möjligheter till arbete för flera yrken inom barn- och fritidsområdet.⁴³

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom barn- och fritidsområdet.

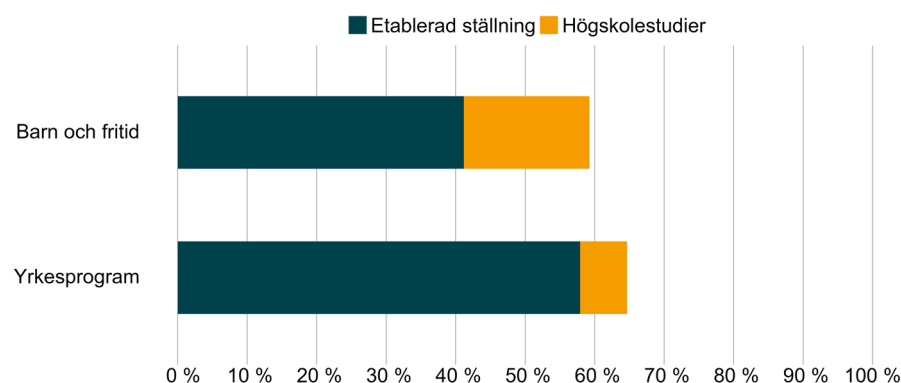
Yrke	Nationell prognos 2026
Barnskötare	Små till medelstora möjligheter till arbete
Elevassistent	Små till medelstora möjligheter till arbete
Personlig assistent	Stora möjligheter till arbete
Vårdare och boendestödjare	Stora möjligheter till arbete
Väktare och ordningsvakt	Stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

Relativt låg etableringsgrad efter utbildning inom barn och fritid

Tre år efter avslutad gymnasieutbildning på barn- och fritidsprogrammet är drygt 40 procent etablerade på arbetsmarknaden. Detta är lägre än snittet för riket, och lägre än för yrkesprogrammen i länet generellt. Samtidigt är det en relativt hög andel som efter att ha läst barn- och fritidsprogrammet fortsätter till högskolestudier.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁴⁴

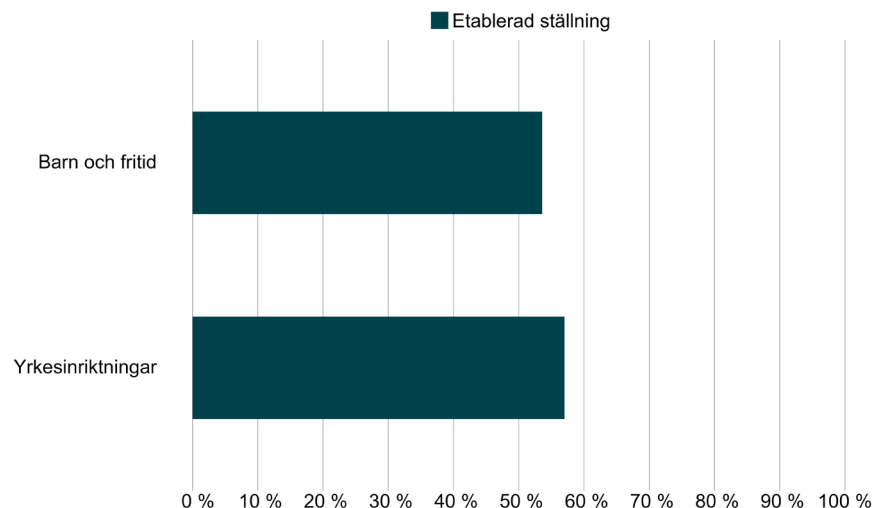

43. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

44. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17

Drygt 50 procent av de som har läst en barn- och fritidsutbildning inom komvux på gymnasial nivå i länet är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier. Det är en något lägre andel än i riket som helhet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.⁴⁵

Barnskötare är det vanligaste yrket bland barn- och fritidsutbildade

Tabell. De vanligaste yrkena efter en barn- och fritidsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.⁴⁶

Skolform	Yrke	Andel
Barn- och fritidsprogrammet i gymnasieskolan	Barnskötare	22 %
	Vårdbiträde	9 %
	Elevassistent m.fl.	8 %
	Personlig assistent	7 %
	Vårdare, boendestödjare	5 %
Barn och fritidsutbildning inom komvux	Barnskötare	71 %
	Försäkringssäljare och försäkringsrådgivare	3 %
	Elevassistent m.fl.	3 %

Källa: SCB

45. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

46. För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Västernorrlands län.

Stabil efterfrågan på barn- och fritidsprogrammet

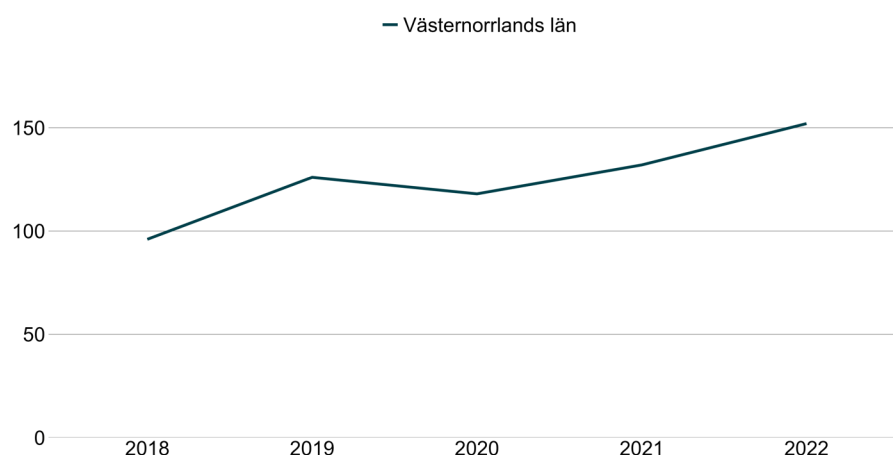
Barn- och fritidsprogrammet utgjorde ungefär 4 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i Västernorrlands län läsåret 2023/24.⁴⁷

Läsåret 2022/23 var det cirka 4 procent som sökte till programmet i första hand. Det är något högre andel än i riket. Andelen som söker barn och fritid i första hand har varit stabil de senaste åren. Det är fler kvinnor som söker till barn- och fritidsprogrammet, nära 70 procent av de som sökte programmet läsåret 2022/23 var kvinnor. I Västernorrlands län var inriktningen mot pedagogiskt och socialt arbete vanligast läsåret 2022/23.

Ökande antal elever på barn- och fritidsutbildningar inom komvux

Antalet elever som läser en barn- och fritidsutbildning i Västernorrlands län har ökat sedan 2018. År 2022 var det drygt 150 elever som läste en sådan utbildning.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom barn och fritid inom komvux i länet 2018–2022.

Barn- och fritidsutbildning i länet

Läsåret 2022/23 bedrevs samtliga inriktningar på barn- och fritidsprogrammet i alla pendlingsområden i länet. Introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion med inriktning mot barn och fritid fanns i alla tre pendlingsområdena.

⁴⁷. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

296 elever läste barn- och fritidsprogrammet i länet läsåret 2022/23.

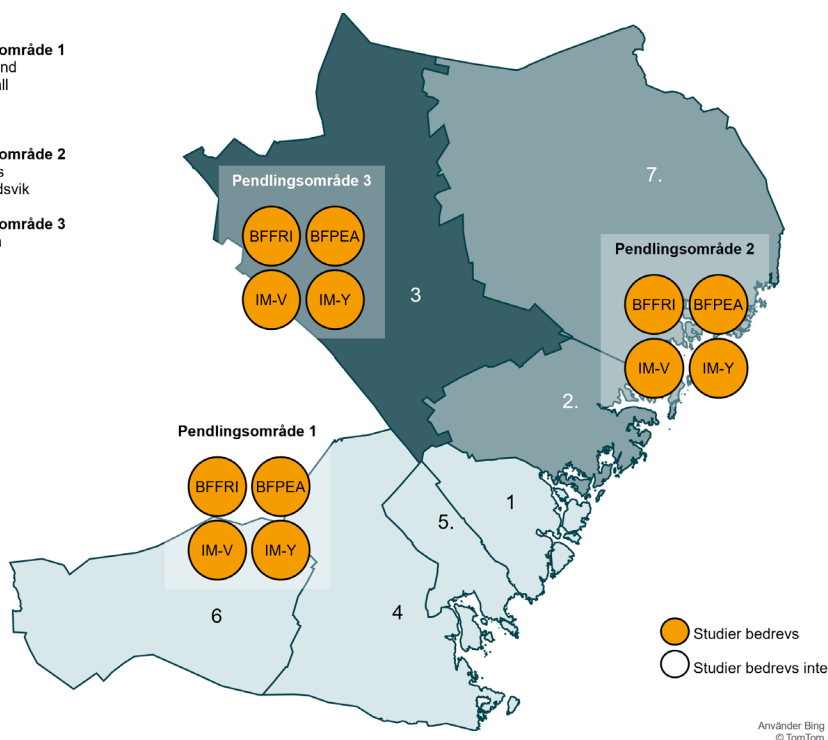
Figur. Utbud av barn- och fritidsprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.⁴⁸

Förklaring av förkortningar

BFRI	fritid och hälsa
BFPEA	pedagogiskt och socialt arbete*
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

*Pedagogiskt och socialt arbete gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter 1 juli 2022. I statistiken för inriktningen finns även de som läst inriktningarna pedagogiskt arbete eller socialt arbete, det vill säga elever som påbörjade sin utbildning före 1 juli 2022.

- Pendlingsområde 1**
1. Härnösand
4. Sundsvall
5. Timrå
6. Ånge
- Pendlingsområde 2**
2. Kramfors
7. Örnsköldsvik
- Pendlingsområde 3**
3. Sollefteå

Barn- och fritidsutbildning inom komvux bedrevs i sex av länets kommuner under åren 2020–2022.⁴⁹ Två huvudmän bedrev sammanhållna yrkesutbildningar i form av yrkespaket på komvux 2021.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom barn och fritid i länet 2021.⁵⁰

Yrkespaket	Huvudman
Barn och fritid, lärling	Sundsvall
Barn och fritid, validering	Sundsvall
Barnskötare, elevassistent bas	Sollefteå
Påbyggnadspaket barnskötare	Sollefteå

48. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

49. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram åren 2020–2022.

50. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Bygg och anläggning

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser på bygg- och anläggningsprogrammet i gymnasieskolan bör öka. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta. Inom komvux bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser på bygg- och anläggningsutbildningar bör behållas på nuvarande nivå.

Arbetsmarknadsläget för byggutbildade väntas bli balanserat i länet framöver, enligt SCB:s prognos. Region Västernorrland beskriver att det finns stora möjligheter till arbete för byggutbildade. Etableringsgraden bland de som har läst bygg- och anläggningsprogrammet i länet är hög jämfört med de som har läst flera andra yrkesprogram. Bland de som har läst en bygg- och anläggningsutbildning på komvux är dock etableringsgraden låg jämfört med andra yrkesinriktningar. En hög andel av de byggutbildade i Västernorrlands län arbetar inom yrken som matchar deras utbildning.

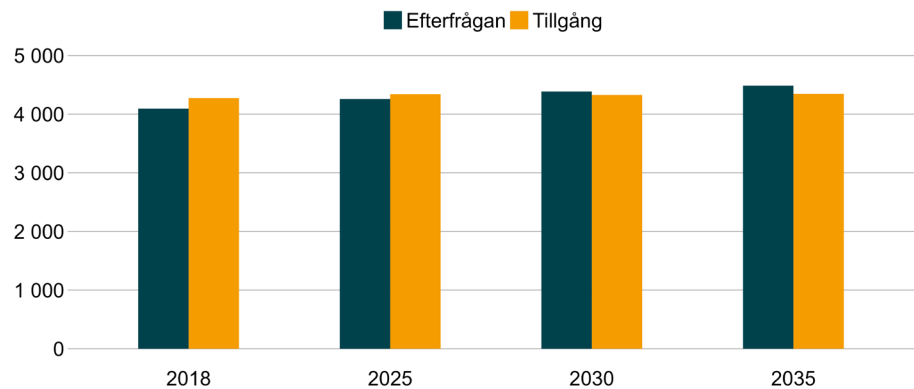
Ungdomars efterfrågan på bygg- och anläggningsprogrammet har varit relativt oförändrat i länet de senaste åren. Alla programmets inriktningar bedrevs i länet läsåret 2022/23. Det bedrevs också introduktionsprogram inom bygg- och anläggning. Inom komvux har antalet elever som läser en bygg- och anläggningsutbildning ökat sedan 2018. En huvudman för komvux har bedrivit bygg- och anläggningsutbildning i länet mellan åren 2020–2022.

Balanserat arbetsmarknadsläge för byggutbildade framöver enligt SCB

I SCB:s prognos för byggutbildade ingår alla inriktningar från bygg- och anläggningsprogrammet i gymnasieskolan och fastighetsinriktningen från VVS- och fastighetsprogrammet, samt motsvarande äldre utbildningar och komvuxutbildningar.

SCB bedömer att det på nationell nivå finns en risk för brist på byggutbildade år 2035. SCB bedömer att arbetsmarknadsläget för byggutbildade i Västernorrlands län framöver kommer vara relativt balanserat. SCB bedömer att länets tillgång på byggutbildade kommer vara relativt oförändrat fram till 2035. Efterfrågan på utbildade väntas dock öka med cirka 10 procent. Ökningen beror på den utbildningsväxling som antas ske i byggbranschen, vilket innebär att arbetsgivarna väntas vilja rekrytera arbetskraft med formell byggutbildning när de nyanställer. Andelen byggutbildade bedöms därför öka bland exempelvis bygg- och anläggningsarbetare. En minskande befolkning i länet förväntas dämpa den generella efterfrågan på arbetskraft inom byggbranschen i länet.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på byggtbildade i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Regionens inspel

Region Västernorrland har i sitt inspel till Skolverket inte gjort något tillägg till SCB:s prognos. Regionen anger att det finns stora möjligheter till arbete inom flera yrken för byggtbildade.

Nationella branschföreträdare bedömer att det kommer bli brist på utbildade framöver

Skolverket har fått tre inspel från nationella branschföreträdare om behovet av utbildade inom bygg och anläggning.⁵¹

Byggföretagen instämmer i SCB:s bedömning att det kommer att vara brist på byggtbildade i många delar av landet fram till 2035. Byggföretagen bedömer att behoven kommer att öka framgent. En faktor som driver en större efterfrågan är att specialiseringen ökar inom byggbranschen. En annan faktor är att flera regioner står inför stora pensionsavgångar framgent.

Även Glasbranschföreningen bedömer att efterfrågan på utbildade med specialkompetens inom glas kommer att öka. Det beror dels på ökad efterfrågan på glasprodukter, dels på att även glasbranschen står inför stora pensionsavgångar inom en tioårsperiod.

Måleribranshens yrkesnämnd ger samma bild av behoven i branschen som övriga branschorganisationer. Måleribranshens yrkesnämnd framhåller att behovet kommer att vara särskilt stort i storstadsregioner. Skälet är att det är i storstadsregionerna som behovet av bostadsbyggande och underhåll är störst.

Både Måleribranshens yrkesnämnd och Byggföretagen anser att utbudet av vilka inriktningar som erbjuds inom bygg och anläggning behöver förbättras. Fler utbildningsplatser för ställningsbyggare, bergarbetare och håltagare efterfrågas, så att hela arbetsmarknadens behov av kompetens säkerställs.

51. Byggföretagen, Glasbranschföreningen och Måleribranshens yrkesnämnd.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.⁵²

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå förväntas vara stora eller mycket stora möjligheter till arbete inom många yrken inom byggområdet år 2026. Undantagen är grovarbetare inom bygg och anläggning samt gruv- och stenbrottsarbetare, där det väntas bli större konkurrens om jobben.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom bygg- och anläggningsområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Anläggningsarbetare	Stora möjligheter till arbete
Anläggningsmaskinförare	Stora möjligheter till arbete
Betongarbetare	Mycket stora möjligheter till arbete
Byggnads- och ventilationsplåtslagare	Mycket stora möjligheter till arbete
Golvläggare	Mycket stora möjligheter till arbete
Grovarbetare inom bygg och anläggning	Små till medelstora möjligheter till arbete
Gruv- och stenbrottsarbetare	Små till medelstora möjligheter till arbete
Murare och plattsättare	Mycket stora möjligheter till arbete
Målare	Mycket stora möjligheter till arbete
Ställningsbyggare	Mycket stora möjligheter till arbete
Takmontör	Mycket stora möjligheter till arbete
Träarbetare och snickare	Mycket stora möjligheter till arbete
Tunnplåtslagare	Stora möjligheter till arbete

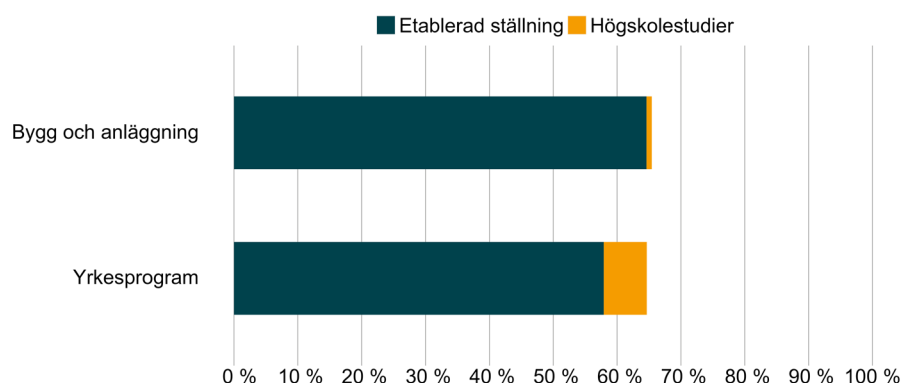
Källa: Arbetsförmedlingen

52. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Varierad etableringsgrad efter utbildning inom bygg och anläggning

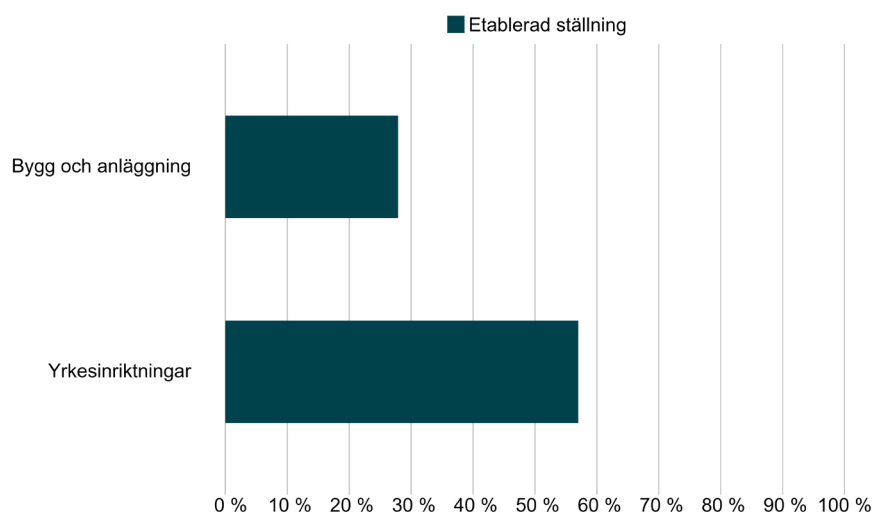
Tre år efter avslutad gymnasieutbildning på bygg- och anläggningsprogrammet är drygt 60 procent etablerade på arbetsmarknaden i Västernorrlands län. Det är en lägre andel än snittet för riket, men högre än yrkesprogrammen i länet generellt.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁵³

Knappt 30 procent av de som har läst en utbildning inom bygg och anläggning på komvux på gymnasial nivå i länet är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier. Det är en lägre andel än i riket.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.⁵⁴

53. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

54. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Träarbetare och snickare är vanliga yrken bland bygg- och anläggningsutbildade

Tabell. De vanligaste yrkena efter en bygg- och anläggningsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.⁵⁵

Skolform	Yrke	Andel
Bygg- och anläggningsprogrammet i gymnasieskolan	Träarbetare, snickare m.fl.	29 %
	Övriga byggnads- och anläggningsarbetare	7 %
	Anläggningsarbetare	5 %
	Målare	4 %
	Vårdbiträde	4 %
Bygg- och anläggningsutbildning inom komvux	Uppgift saknas.	

Källa: SCB

Stabil efterfrågan på bygg- och anläggningsprogrammet

Bygg- och anläggningsprogrammet utgjorde ungefär 4 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i Västernorrlands län läsåret 2023/24.⁵⁶

Läsåret 2022/23 var det cirka 5 procent som sökte till programmet i första hand. Det är ungefär lika stor andel som i riket. Andelen förstahandssökande i Västernorrlands län har varierat mellan 5 och 6 procent sedan läsåret 2017/18. Av yrkesprogrammen är bygg- och anläggningsprogrammet ett av de program som har störst andel förstahandssökande. Det är betydligt fler män än kvinnor som söker till programmet, kvinnorna utgjorde drygt 20 procent läsåret 2022/23. I länet var inriktningen husbyggnad vanligast och minst antal elever läste inriktningen plåtslageri läsåret 2022/23.

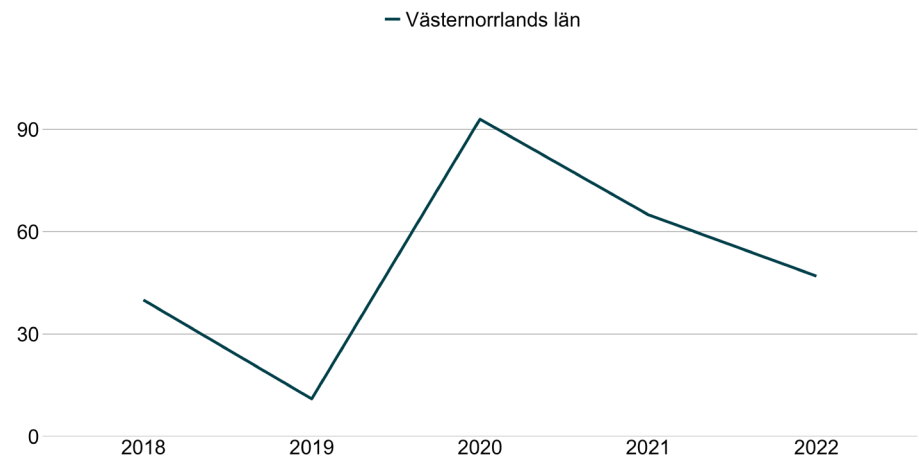
366 elever läste bygg- och anläggningsprogrammet i länet läsåret 2022/23.

55. För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Västernorrlands län.
 56. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Varierande antal elever på bygg- och anläggningsutbildningar inom komvux

Antalet elever som läser kurser inom bygg och anläggning på komvux har varierat sedan 2018. År 2020 mer än fördubblades antalet elever jämfört med året innan. Antalet elever har sedan minskat under år 2021 och 2022.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom bygg och anläggning inom komvux i länet 2018–2022.

Bygg- och anläggningsutbildning i länet

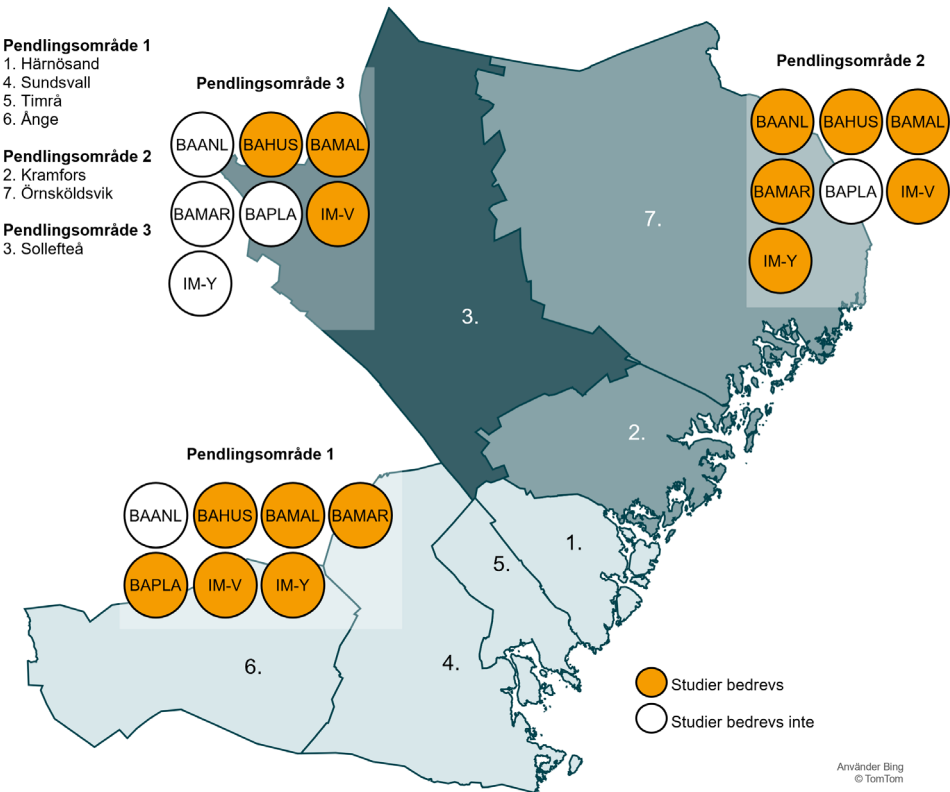
Läsåret 2022/23 bedrevs samtliga inriktningar inom bygg- och anläggningsprogrammet i länet. I pendlingsområde 1 bedrevs alla inriktningar förutom inriktningen mot anläggningsfordon. I pendlingsområde 2 bedrevs alla inriktningar förutom inriktningen mot plåtslageri. I pendlingsområde 3 bedrevs inriktningarna husbyggnad och måleri.

Introduktionsprogrammet programinriktat val inom bygg och anläggning fanns i alla tre pendlingsområdena och yrkesintroduktion med inriktning mot bygg och anläggning fanns i två pendlingsområden.

Figur. Utbud av bygg- och anläggningsprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.⁵⁷

Förklaring av förkortningar

- BAANL anläggningsfordon
- BAHUS husbyggnad
- BAMAL måleri
- BAMAR mark och anläggning
- BAPLA plåtslageri
- IM-V programinriktat val
- IM-Y yrkesintroduktion

Utbildning inom bygg och anläggning på komvux bedrevs av en huvudman i länet 2020–2022, Sundsvall.⁵⁸ I Sundsvall bedrevs sammanhållen yrkesutbildning inom bygg och anläggning i form av yrkespaket på komvux 2021.

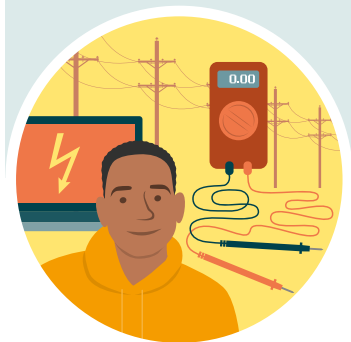
Tabell. Genomförda yrkespaket inom bygg och anläggning i länet 2021.⁵⁹

Yrkespaket	Huvudman
Anläggningsförare	Sundsvall
Betongarbetare	Sundsvall
Mark- och anläggningsarbete	Sundsvall
Murare	Sundsvall
Målare	Sundsvall
Plattsättare	Sundsvall
Träarbetare	Sundsvall

57. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

58. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram åren 2020–2022.

59. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

El och energi

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser på el- och energiprogrammet i gymnasieskolan bör öka. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta. Skolverket bedömer även att antalet elever som läser en el- och energiutbildning på komvux bör öka.

SCB bedömer att det kommer att vara balans på arbetsmarknaden för utbildade med el-, automations-, dator- och kommunikationsteknisk utbildning i länet framöver. Region Västernorrland bedömer att efterfrågan på utbildade har ökat. Etableringsgraden bland de som läst el- och energiprogrammet inom gymnasieskolan i länet är relativt hög jämfört med de som har läst flera andra yrkesprogram. Även bland de som har läst en el- och energiutbildning på komvux är etableringsgraden hög jämfört med andra yrkesinriktningar. En hög andel i utbildningsgruppen i länet arbetar också i yrken som matchar utbildningen.

Ungdomars efterfrågan på el- och energiprogrammet har ökat de senaste åren. I länet bedrevs samtliga inriktningar på programmet förutom energiteknik läsåret 2022/23. Det fanns även elever som läste introduktionsprogram inom el och energi. Inom komvux har antalet elever som läser en el- och energiutbildning minskat sedan 2018. Fem huvudmän för komvux bedrev el- och energiutbildning i länet under åren 2020–2022.

SCB bedömer att arbetsmarknadsläget för utbildningsgruppen kommer vara balanserat

SCB bedömer arbetsmarknadsläget för personer med el-, automations-, dator- och kommunikationsteknisk utbildning på gymnasial nivå. Detta motsvarar el- och energiprogrammets inriktningar mot automation, elteknik samt dator- och kommunikationsteknik i gymnasieskolan. Inriktningen mot energiteknik ingår SCB:s prognos för utbildningsgruppen VVS, drift, underhåll och energiteknik. Mer information om den prognosen finns i avsnittet om VVS- och fastighetsutbildning.

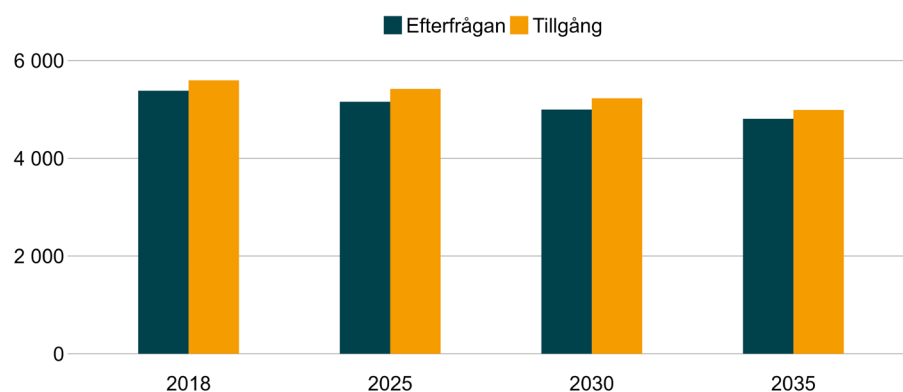
SCB bedömer att det på nationell nivå finns en risk för viss brist på utbildade inom el-, automations-, dator- och kommunikationsteknik år 2035.

I Västernorrlands län bedömer SCB att arbetsmarknadsläget kommer vara relativt balanserat framöver. Länets tillgång på utbildade beräknas minska med cirka 10 procent fram till år 2035. Även efterfrågan på utbildade väntas minska med 10 procent under perioden. Nedgången beror främst på att efterfrågan på arbetskraft bedöms minska inom tillverkningsindustrin och byggverksamheten i länet. Därtill väntas efterfrågan på gymnasialt utbildade i dessa ämnen minska något inom yrken med generellt högre utbildningskrav, så som it-arkitekter och

systemutvecklare. Inom dessa yrken väntas arbetsgivare i högre grad efterfråga eftergymnasiala utbildningar när de nyanställer.

El- och energiprogrammets inriktning mot energiteknik ingår i SCB:s utbildningsgrupp för VVS-utbildning samt utbildning inom drift, underhåll och energiteknik. För den utbildningsgruppen bedömer SCB att det finns en viss risk för överskott av utbildade i länet framöver.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom el-, automations-, dator- och kommunikationsteknik fram till 2035.

Källa: SCB

Regionens inspel

Region Västernorrland har i sitt inspel till Skolverket angett att efterfrågan på utbildade tydligt har ökat på grund av stor efterfrågan från försvarsindustrin. Det finns bland annat stora behov av el-montörer och processoperatörer.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns en risk för omfattande brist på utbildade

Skolverket har fått inspel från sju nationella branschföreträdare kring kompetensbehovet av utbildade inom el och energi.⁶⁰ Alla organisationer som har lämnat inspel delar SCB:s bedömning att det finns risk för brist på utbildade inom el och energi framgent.

Teknikföretagen, Industriarbetsgivarna och Livsmedelsföretagen anser att bristen riskerar att bli särskilt stor och kritisk i fråga om utbildade inom automationsteknik, installation och elteknik. Teknikföretagen och Industriarbetsgivarna anser att SCB:s prognos underskattar behovet av kompetens genom att inte fullt ut ta höjd för kompetensbristen på arbetsmarknaden i dag och ökade behov framgent. Anledningen är teknikskiften tillsammans med omfattande pensionsavgångar inom industrin. Elektrifieringen av industrin leder till att elkunskaper behövs i både större omfattning och inom fler områden. Även Installatörsföretagen anser att SCB:s prognos blir missvisande eftersom de inte beskriver behoven för varje inriktning för sig. Inom installations-

60. Sveriges Järnvägsentreprenörer, Service- och kommunikationsfacket (Seko), Teknikföretagen, Industriarbetsgivarna, Livsmedelsföretagen, Svensk Elektronik, Installatörsföretagen.

branschen rekryteras personer huvudsakligen från inriktningarna elteknik och automation.

Livsmedelsföretagen konstaterar att livsmedelsföretag anger kompetensbrist som sitt största investeringshinder. Många företag vill växa men kan inte på grund av att det saknas personal att rekrytera. Livsmedelsföretagen anser att det försvårar mycket för livsmedelsbranschen att inriktningen mot automation erbjuds i så få kommuner.

Även Svensk Elektronik anser att det finns en stor obalans mellan utbudet av utbildning inom el och energi och industrins behov av kompetens. Svensk Elektronik framhåller att elektronik och elektroniksystem utgör allt större och viktigare delar i många olika i produkter och system. Det gör att behovet av kompetens uppstått i fler branscher och ökat i omfattning. Svensk Elektronik menar också att det behövs fler elektronikrelaterade kurser inom komvux.

Sveriges Järnvägsentreprenörer framhåller att det finns ett stort behov av personer som har läst programfördjupningen mot järnväg inom el och energi-programmet. Sveriges Järnvägsentreprenörer menar också att program-inriktningen erbjuds av mycket få huvudmän, vilket är ett skäl till att det är så få som utbildas.

Service- och kommunikationsfacket (Seko) lyfter att det saknas distributions-elektriker och kraftvärmetekniker i tillräcklig omfattning.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.⁶¹

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå väntas finnas stora eller mycket stora möjligheter till arbete år 2026 för flera yrken inom el- och energiområdet.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom el- och energiområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Distributionselektriker	Stora möjligheter till arbete
Drifttekniker vid värme- och vattenverk	Stora möjligheter till arbete
Elektronikreparatör och kommunikationselektriker	Stora möjligheter till arbete
Industrielektriker	Stora möjligheter till arbete
Installations- och serviceelektriker	Mycket stora möjligheter till arbete
Supportttekniker inom it	Mycket stora möjligheter till arbete

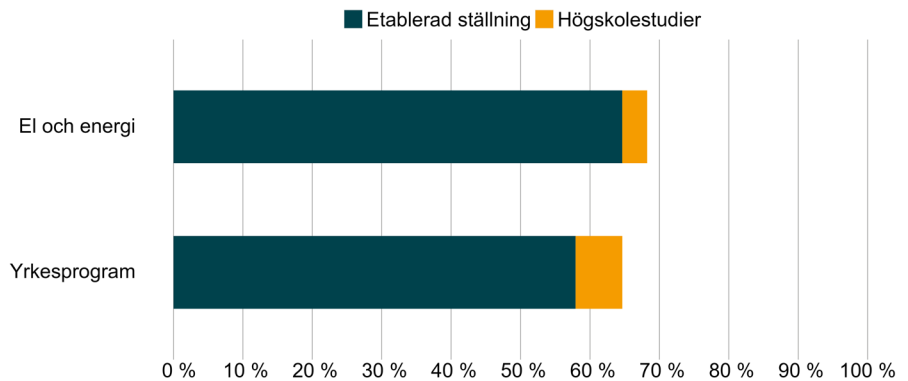
Källa: Arbetsförmedlingen

⁶¹. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Relativt hög etableringsgrad efter utbildning inom el och energi

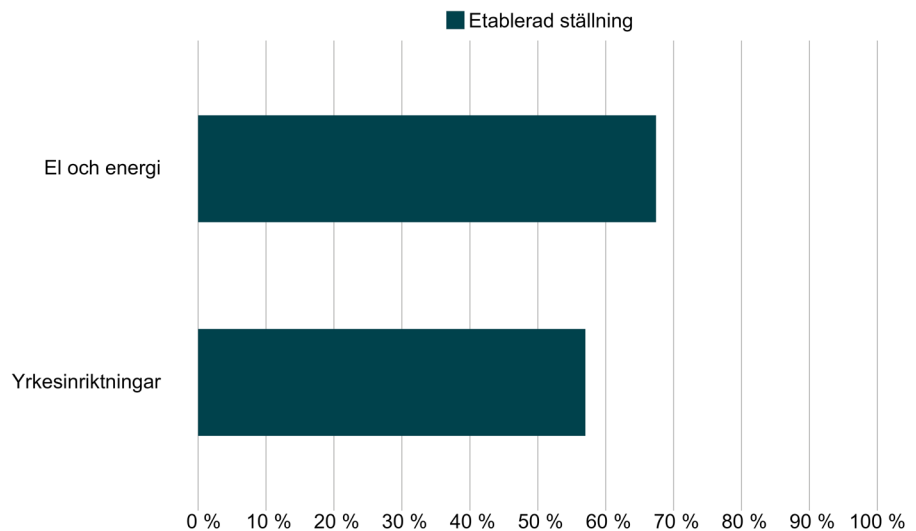
Tre år efter avslutad utbildning på el- och energiprogrammet är drygt 60 procent etablerade på arbetsmarknaden. Detta är ungefär lika stor andel som snittet för riket, och en högre andel än för yrkesprogrammen i länet generellt. I jämförelse med flera andra yrkesprogram är det en lägre andel som fortsätter studier inom högskolan.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁶²

Knappt 70 procent av de som har läst en utbildning inom el och energi inom komvux på gymnasial nivå i länet är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier. Det är en högre andel än snittet för riket.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.⁶³

62. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

63. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Installations- och serviceelektriker är de vanligaste yrkena bland utbildade inom el och energi

Tabell. De vanligaste yrkena efter en el- och energiutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.⁶⁴

Skolform	Yrke	Andel
El- och energiprogrammet i gymnasieskolan	Installations- och serviceelektriker	28 %
	Industrielektriker	7 %
	Kundtjänstpersonal	2 %
El- och energiutbildning inom komvux	Installations- och serviceelektriker	41 %
	Industrielektriker	6 %
	Elektronikreparatörer och kommunikationselektriker m.fl.	6 %
	Kundtjänstpersonal	3 %
	Underhållsmekaniker och maskinreparatör	3 %

Källa: SCB

Något ökande andel ungdomar som väljer el- och energiprogrammet

500 elever läste el- och energiprogrammet i länet läsåret 2022/23.

El- och energiprogrammet utgjorde cirka 6 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i Västernorrlands län läsåret 2023/24.⁶⁵

Läsåret 2022/23 var det ungefär 6 procent som sökte till programmet i första hand. El- och energiprogrammet är ett av de yrkesprogram som har störst andel förstahandssökande i länet och andelen har ökat något jämfört med läsåret 2017/18. Det är nästan uteslutande män som söker till el- och energiprogrammet i första hand, andelen kvinnor var endast 7 procent läsåret 2022/23. I länet var inriktningen mot elteknik vanligast.

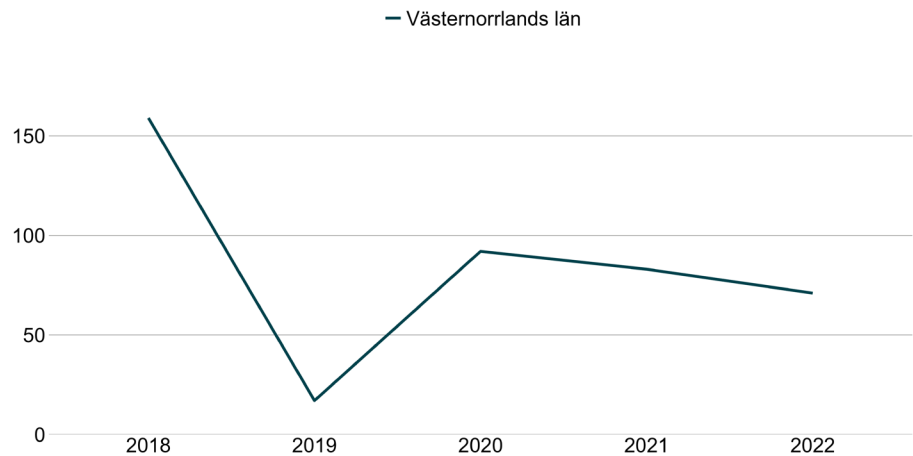
^{64.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Västernorrlands län.

^{65.} Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Varierande antal elever på el- och energiutbildningar inom komvux

Antalet elever som läser el- och energiutbildningar inom komvux i Väster- norrlands län har varierat sedan 2018.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom el och energi inom komvux i länet 2018–2022.

El- och energiutbildning i länet

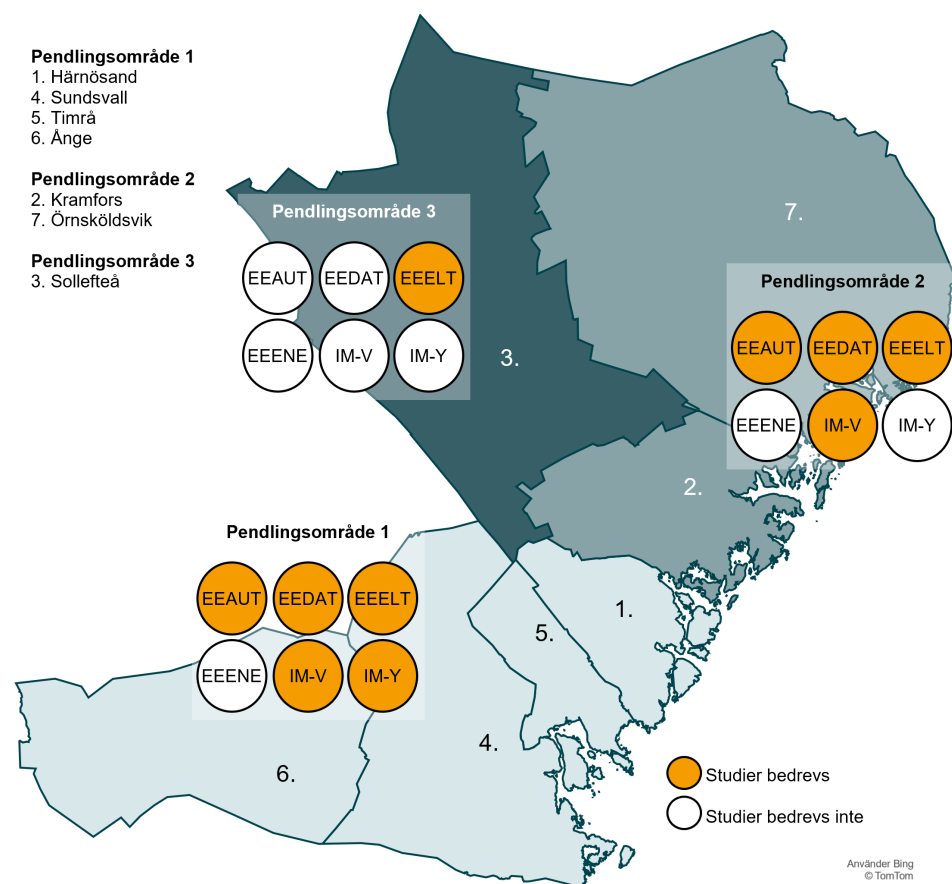
Läsåret 2022/23 bedrevs el- och energiprogrammet i samtliga pendlingsområden i länet. Det var inga elever i länet som läste inriktningen energiteknik i länet. I pendlingsområde 1 och 2 bedrevs samtliga inriktningar förutom energiteknik. I pendlingsområde 3 bedrevs inriktningen mot elteknik.

I pendlingsområde 1 och 2 fanns introduktionsprogrammet programinriktat val mot el och energi. I pendlingsområde 1 fanns även yrkesintroduktion mot el och energi.

Figur. Utbud av el- och energiprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.⁶⁶

Förklaring av förkortningar

EEAUT	automation
EEDAT	dator- och kommunikationsteknik
EEELT	elteknik
EENE	energiteknik
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

El- och energiutbildning inom komvux bedrivs av samtliga kommuner i länet förutom Timrå och Kramfors 2020–2022.⁶⁷ Två huvudmän bedrev sammanhållen yrkesutbildning inom el och energi i form av yrkespaket inom komvux.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom el och energi i länet 2021.⁶⁸

Yrkespaket	Huvudman
El och energi, grund	Sundsvall
Elektriker	Sundsvall
Elektriker automation	Sundsvall
Elektriker industri	Sundsvall
Installationselektriker	Sundsvall
Larm- och säkerhetsteknik	Sollefteå, Sundsvall
Nätverkstekniker	Sollefteå

66. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

67. Skolverket anger att studier bedrivs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram åren 2020–2022.

68. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Fordon och transport

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser på fordons- och transportprogrammet i länet bör öka. Det gäller framför allt inriktningarna karosseri och lackering, lastbil och mobila maskiner samt personbil. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta. Inom komvux bedömer Skolverket att antalet elever på fordons- och transportutbildningar bör behållas på nuvarande nivå.

Enligt SCB:s prognos kommer det att vara balans på arbetsmarknaden för fordonsutbildade och en risk för överskott på transportutbildade i Västernorrlands län år 2035. Region Västernorrland har angett att det finns stora möjligheter för arbete för fordonsutbildade, och att arbetsmarknadsläget för transportutbildade varierar i länet. Etableringsgraden bland de som har läst fordons- och transportprogrammet inom gymnasieskolan i länet är hög jämfört med andra yrkesprogram. Bland de som har läst en fordons- och transportutbildning på komvux är dock etableringsgraden låg jämfört med andra yrkesinriktningar. En hög andel av både fordonsutbildade och transportutbildade i länet arbetar i yrken som matchar utbildningen.

Ungdomars efterfrågan på fordons- och transportprogrammet har ökat de senaste åren och det har varit fler förstahandssökande än platser på programmet. Alla programmets inriktningar bedrevs i länet läsåret 2022/23. Det fanns även elever som läste introduktionsprogram mot fordon och transport. På komvux har antalet elever som läser en fordons- och transportutbildning minskat sedan 2018. Två huvudmän har bedrivit fordons- och transportutbildning på komvux i länet under åren 2020–2022.

Balanserat arbetsmarknadsläge för fordonsutbildade på sikt enligt SCB

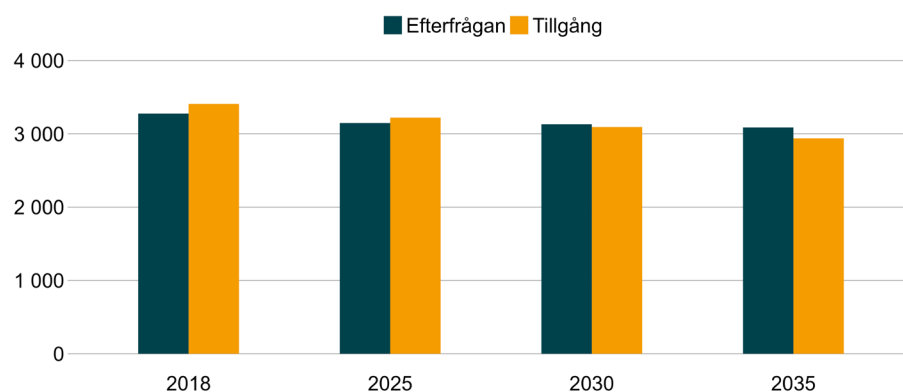
SCB gör separata arbetsmarknadsprognoser för utbildningsgrupperna fordon respektive transport.

Utbildningsgruppen fordonsutbildade omfattar personer som har läst fordons- och transportprogrammets inriktningar karosseri och lackering, lastbil och mobila maskiner samt personbil. De nationella yrkespaketen på komvux är lastbilsmekaniker, maskinmekaniker, personbilsmekaniker, reservdelsspecialist lätta fordon och reservdelsspecialist tunga fordon.

SCB bedömer att det på nationell nivå finns en risk för stor brist på fordonsutbildade 2035.

I Västernorrlands län bedömer SCB att arbetsmarknadsläget framöver kommer att vara relativt balanserat. Tillgången på fordonsutbildade i länet väntas minska med cirka 15 procent fram till år 2035. Även efterfrågan bedöms minska, om än bara med 5 procent. Det beror på att efterfrågan på arbetskraft väntas minska inom handel med och service för motorfordon samt inom andra branscher som anställer fordonsutbildade. Nedgången mildras dock av utbildningsväxlingen som till exempel innebär att en större andel av motorfordonsmekanikerna antas ha en fordonsutbildning framöver.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på fordonsutbildade i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Inspel från regionen

Region Västernorrland anger i sitt inspel till Skolverket att det finns stora möjligheter till arbete inom flera yrken för fordonsutbildade.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns ett stort behov av fordonsutbildade

En nationell branschföreträdare har lämnat inspel till Skolverket om kompetensbehov av fordonsutbildade, Sveriges Fordonsverkstädernas Förening (SFVF).

SFVF delar bilden av att det finns ett stort behov av fordonsutbildade fram till år 2035. SFVF lyfter också att ytterligare en aspekt är att det pågår en stor omställning i fordonsbranschen. Omställningen gör att många yrkesverksamma kommer att behöva kompetensutveckla sig för att möta förändrade kompetensbehov i branschen.

Risk för stort överskott på transportutbildade på sikt enligt SCB

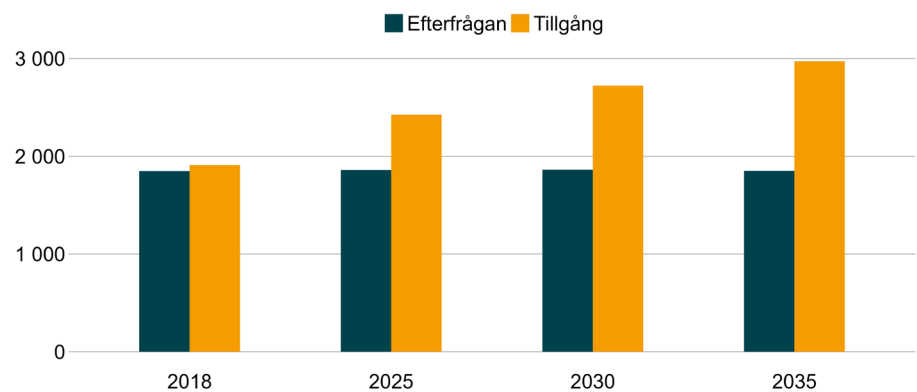
SCB gör separata arbetsmarknadsprognoser för utbildningsgrupperna fordon respektive transport.

Utbildningsgruppen transportutbildade omfattar personer som har läst fordons- och transportprogrammets inriktning transport. De nationella yrkespaketen på komvux är yrkesförare godstransport (C och CE) och yrkesförare persontransport.

SCB bedömer att det på nationell nivå finns en risk för överskott på transportutbildade 2035.

Även för Västernorrlands län bedömer SCB att det finns en risk för överskott på arbetskraft med transportutbildning framöver. Länets tillgång på transportutbildade väntas öka med ungefär 55 procent fram till år 2035. Samtidigt väntas efterfrågan på utbildade vara oförändrad. Visserligen väntas efterfrågan öka genom att det sker en utbildningsväxling inom flera transportyrken, där relativt många i dag har grundskoleutbildning som högsta utbildning. Till exempel antas andelen med gymnasial transportutbildning öka bland länets buss- och lastbilsförare. Denna efterfrågeökning motverkas dock av att arbetskraftsbehovet väntas minska inom bland annat vägtransport och byggverksamhet.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på transportutbildade i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Inspel från regionen

Region Västernorrland anger i sitt inspel att arbetsmarknadsläget för transportutbildade varierar i länet.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns ett stort behov av transportutbildade

Tre nationella branschföreträdare har lämnat inspel till Skolverket om kompetensbehov av transportutbildade.⁶⁹ Transportföretagen framhåller att statistiken som ligger till grund för SCB:s prognos inte speglar det korrekta antalet yrkesverksamma i transportsektorn. Transportföretagen anser därför att SCB:s prognos underskattar hur behovet av transportutbildade kommer att utvecklas framåt. Transportföretagens bedömning är att behovet av utbildade kommer att vara långt mycket större än vad SCB:s prognos visar.

Kommunal ser ett stort behov av buss- och spårvagnsförare nu och framåt. Pågående generationsskifte bland bussförare tillsammans med att kollektivtrafiken växer gör att efterfrågan på buss- och spårvagnsförare kommer att fortsätta vara hög. Kommunal bedömer att rekryteringsbehovet är störst i storstadsregionerna Stockholm, Västra Götaland och Skåne. Kommunal anser att det behövs fler elever som läser en utbildning inom fordon och transport och fler som väljer att läsa programfördjupningskurser i ämnet persontransporter (som ger behörighet till D-körkort).

Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (TYA) anser att det finns brister i både SCB:s och Arbetsförmedlingens prognoser. TYA menar, precis som övriga branschföreträdare, att kompetensbehoven är större än vad prognoserna visar.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.⁷⁰

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå väntas vara varierad konkurrens om arbete inom flera yrken inom fordons- och transportområdet.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom fordons- och transportområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Buss- och spårvagnsförare	Mycket stora möjligheter till arbete
Lager- och terminalpersonal	Små till medelstora möjligheter till arbete
Lastbilsförare	Stora möjligheter till arbete
Motorfordonsmekaniker och fordonsreparatör	Mycket stora möjligheter till arbete
Taxiförare	Mycket stora möjligheter till arbete
Truckförare	Stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

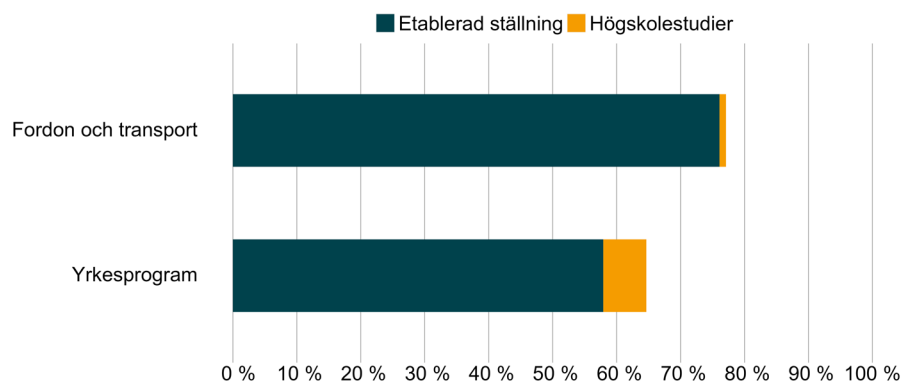
69. Kommunal, Transportföretagen och Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (TYA).

70. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Varierad etableringsgrad efter utbildning inom fordon och transport

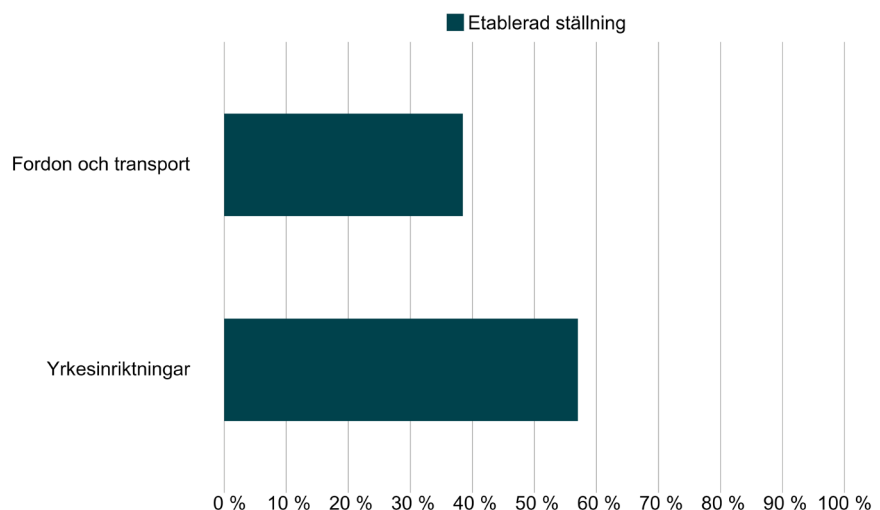
Tre år efter avslutad gymnasieutbildning på fordons- och transportprogrammet i länet är knappt 80 procent etablerade på arbetsmarknaden. Detta är ungefär lika stor andel som snittet för riket, och en högre andel än för yrkesprogrammen i länet generellt. Andelen som fortsätter till studier i högskolan är låg jämfört med flera andra yrkesprogram. Andelen som fortsätter studier vid högskolan är låg jämfört med flera andra yrkesprogram.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁷¹

Personer som har läst en fordons- och transportutbildning inom komvux på gymnasial nivå i länet är etablerade på arbetsmarknaden i lägre grad än i riket. Det är också en lägre andel som är etablerade på arbetsmarknaden jämfört med flera andra yrkesinriktningar i länet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.⁷²

71. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

72. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Vanligaste yrken bland utbildade inom fordon och transport

Tabell. De vanligaste yrkena efter en fordons- och transportutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.⁷³

Skolform	Yrke	Andel
Fordons- och transportprogrammet i gymnasieskolan	Motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer	17 %
	Lastbilsförare m.fl.	15 %
	Anläggningsmaskinförare m.fl.	6 %
Fordons- och transportutbildning inom komvux	Buss- och spårvagnsförare	15 %

Källa: SCB

Andelen ungdomar som väljer fordons- och transportprogrammet ökar

Fordons- och transportprogrammet utgjorde cirka 6 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i Västernorrlands län läsåret 2023/24.⁷⁴

Läsåret 2022/23 var det ungefär 8 procent som sökte till programmet i första hand. Det är betydligt högre andel än i riket och innebär att fordons- och transportprogrammet är det mest sökta yrkesprogrammet i länet. Hur stor andel som har sökt programmet i första hand har de senaste åren varierat mellan drygt 8 och drygt 10 procent. Jämfört med läsåret 2017/18 har andelen förstahandssökande ökat.

Knappt 70 procent av de sökande var män läsåret 2022/23. Det är en lägre andel män jämfört snittet i riket. I länet var inriktningen mot transport vanligast. Personbil var den näst vanligaste inriktningen.

538 elever läste fordons- och transportprogrammet i länet läsåret 2022/23.

^{73.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Västernorrlands län.

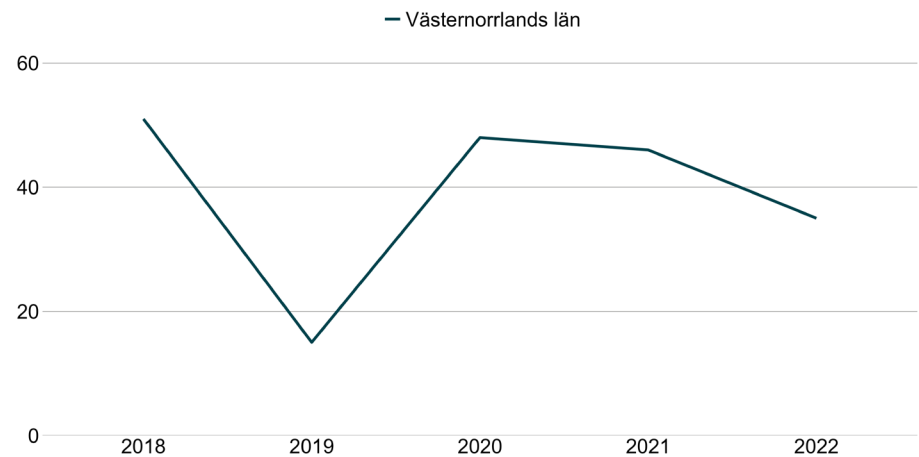
^{74.} Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Varierande antal elever på fordons- och transportutbildningar inom komvux

Eftersom komvux är kursbaserat kan fordons- och transportutbildningar läsas både som en sammanhållen utbildning i ett nationellt eller regionalt yrkespaket, eller genom att en elev själv söker till enstaka kurser. Detta gäller dock inte för yrkesförarutbildningar för buss och lastbil som leder till yrkeskompetensbevis (YKB), dessa måste läsas som sammanhållna yrkesutbildningar.

Antalet elever som läser fordons- och transportutbildning inom komvux har varierat över tid. År 2019 minskade antalet elever för att sedan öka åren efter. Fordons- och transportutbildning står för en liten del av länets utbildning inom komvux.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom fordon och transport inom komvux i länet 2018–2022.

Fordons- och transportutbildning i länet

Läsåret 2022/23 bedrevs fordons- och transportprogrammet i samtliga pendlingsområden i länet. Inriktningen karosseri och lackering fanns enbart i pendlingsområde 1, övriga inriktningar fanns i alla länets tre pendlingsområden. Introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion mot fordon och transport fanns i alla tre pendlingsområdena.

Figur. Utbud av fordons- och transportprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.⁷⁵

Förklaring av förkortningar

FTKAR	karosseri och lackering
FTLAS	lastbil och mobila maskiner
FTPER	personbil
FTTRA	transport
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

Pendlingsområde 1

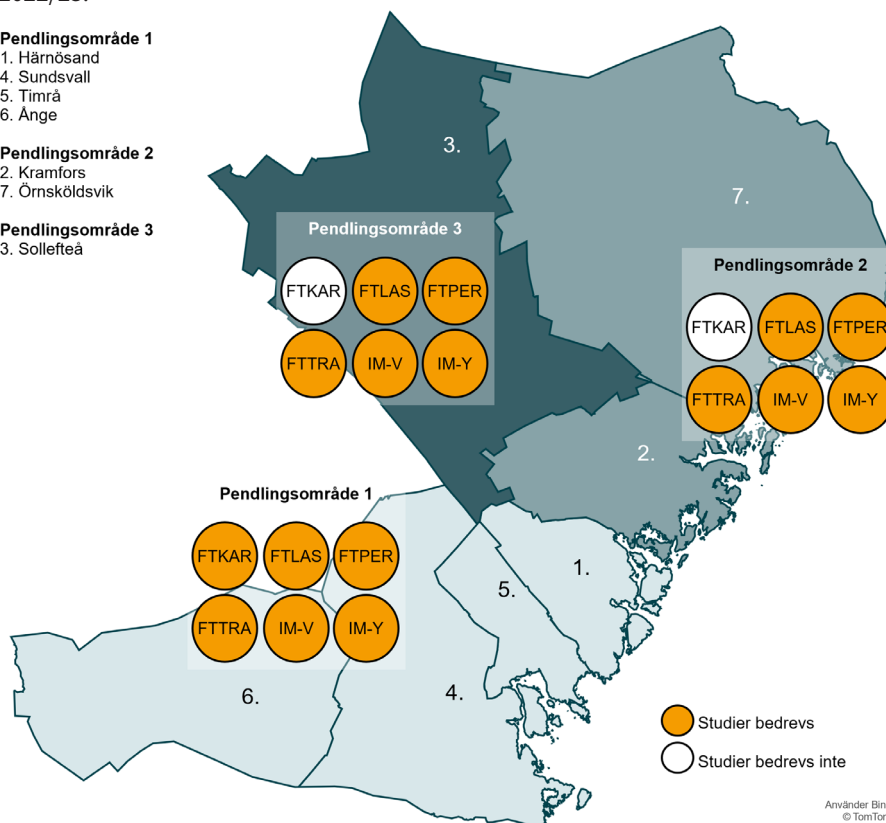
1. Härnösand
4. Sundsvall
5. Timrå
6. Ånge

Pendlingsområde 2

2. Kramfors
7. Örnsköldsvik

Pendlingsområde 3

3. Sollefteå

Fordon- och transportutbildning inom komvux bedrevs av två huvudmän i länet åren 2020–2022, Sundsvall och Sollefteå.⁷⁶ I Sundsvall bedrevs sammanhållen yrkesutbildning inom fordon och transport som yrkespaket inom komvux 2021.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom fordon och transport i länet 2021.⁷⁷

Yrkespaket	Huvudman
Mekaniker tunga fordon	Sundsvall
Personbilsmekaniker	Sundsvall
Yrkesförare godstransport 2	Sundsvall
Yrkesförare persontransport	Sundsvall

⁷⁵. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

⁷⁶. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

⁷⁷. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Försäljning och service

Försäljnings- och serviceprogrammet ersatte handels- och administrationsprogrammet i juli 2022. Det innebär att examensmål och programstruktur för gymnasieskolans program har förändrats. Dessutom har de nationella yrkespaketen inom handel och administration inom komvux ersatts av nya yrkespaket inom försäljning och service.

Delar av den statistik Skolverket använder i underlaget baseras på personer som har läst handels- och administrationsprogrammet eller handels- och administrationsutbildningar inom komvux. Därför förekommer både den gamla och den nya utbildningen i planeringsunderlaget.

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

En del av statistiken som Skolverket baserar sina bedömningar på omfattar elever från handels- och administrationsprogrammet i gymnasieskolan och handels- och administrationsutbildningar inom komvux. Eftersom försäljning och service är ett nytt program finns det ingen statistik över till exempel etableringsgrad eller vanligaste yrken efter utbildningen. Mot bakgrund av detta finns en viss osäkerhet i Skolverkets bedömningar av försäljnings- och serviceutbildningar. Skolverket avser att följa hur det framöver går för eleverna som läser de nya utbildningarna.

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser på försäljnings- och serviceprogrammet i gymnasieskolan bör minska mot bakgrund av att det finns ett större behov att öka andelen erbjudna platser på andra program i gymnasieskolan. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta. Antalet utbildningsplatser på försäljnings- och serviceutbildningar på komvux bör behållas på nuvarande nivå.

SCB bedömer att det kommer att vara balans på arbetsmarknaden för handels- och administrationsutbildade i länet framöver. Etableringsgraden bland de som läst handels- och administrationsprogrammet i länet är låg jämfört med andra yrkesprogram. Bland de som läst en handels- och administrationsutbildning på komvux är etableringsgraden dock relativt hög jämfört med andra yrkesinriktningar. En relativt låg andel av de med en handels- och administrationsutbildning i länet arbetar i yrken som matchar utbildningen.

Ungdomars efterfrågan på handels- och administrationsprogrammet respektive försäljnings- och serviceprogrammet har ökat de senaste åren. I länet bedrevs förutom det nationella programmet även introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion inom försäljning och service läsåret 2022/23.

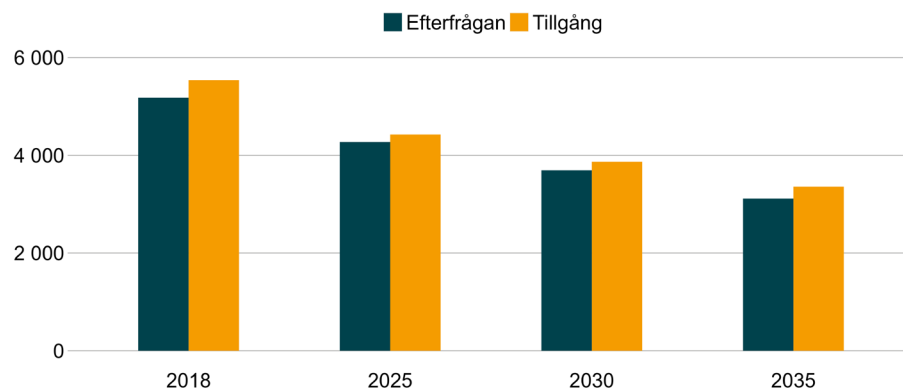
Inom komvux har antalet elever som läst en handels- och administrations- eller försäljning och serviceutbildning varit stabilt sedan 2018. Det är en av de minsta yrkesinriktningarna på komvux i länet. Tre huvudmän har bedrivit handels- och administrationsutbildning eller försäljnings- och serviceutbildning på komvux i länet under åren 2020–2022.

Balanserat arbetsmarknadsläge för handels- och administrationsutbildade på sikt enligt SCB

På nationell nivå bedömer SCB att det kommer bli en minskad tillgång och efterfrågan på handels- och administrationsutbildade år 2035.

Länets tillgång på handels- och administrationsutbildade väntas minska med ungefär 40 procent under prognosperioden. Även efterfrågan på utbildade väntas minska med cirka 40 procent. Efterfrågeminskningen beror främst på den utbildningsväxling som väntas ske. Kompetenskraven ökar inom flera yrken inom ekonomiområdet där det tidigare har varit tillräckligt med handels- och administrationsutbildning. Arbetsgivarna väntas i större utsträckning efterfråga eftergymnasial utbildning. Därtill väntas en minskad efterfrågan på arbetskraft inom parti- och detaljhandeln i länet.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på handels- och administrationsutbildade i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Inspel från regionen

Region Västernorrland har i sitt inspel till Skolverket angett att möjligheterna till arbete för handels- och administrationsutbildade varierar i länet.

Nationella branschföreträdare anser att antalet utbildningsplatser inte motsvarar branschens behov

Två nationella branschföreträdare har lämnat inspel till Skolverket om kompetensbehov av utbildade inom försäljning och service.⁷⁸

Handelsrådet konstaterar att eftersom SCB:s prognos utgår från det tidigare gymnasieprogrammet (handel och administration) utgörs utbildningsgruppen av både personer inom handelsyrken och inom generella administrativa yrken. Samtidigt omfattas inte stora yrkesgrupper som lager- och terminalarbetare av analysen, vilka också är relevanta yrkesspår för personer med försäljnings- och serviceutbildning. Handeln rekryterar brett från flera olika yrkesprogram och personer med studieförberedande utbildning och Handelsrådet anser därför att prognosen för en utbildningsgrupp inte ger hela bilden av handelns samlade kompetensbehov. Handelsrådets bedömning är att antalet utbildningsplatser som finns inom försäljning och service i dag inte motsvarar branschens behov av utbildad personal fram till år 2035.

Handelsanställdas förbund instämmer i Handelsrådets synpunkter.

Små till medelstora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.⁷⁹

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå är små till medelstora möjligheter till arbete inom flera yrken inom handels- och administrationsområdet.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom handels- och administrationsområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Administratör och sekreterare	Små till medelstora möjligheter till arbete
Butikssäljare inom fack- eller daglighandel	Små till medelstora möjligheter till arbete
Ekonomiassistent	Små till medelstora möjligheter till arbete
Företagssäljare	Stora möjligheter till arbete
Inköps- och orderassistent	Små till medelstora möjligheter till arbete
Kundtjänstpersonal	Små till medelstora möjligheter till arbete
Lager- och terminalpersonal	Små till medelstora möjligheter till arbete
Löne- och personaladministratör	Små till medelstora möjligheter till arbete
Marknads- och försäljningsassistent	Små till medelstora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

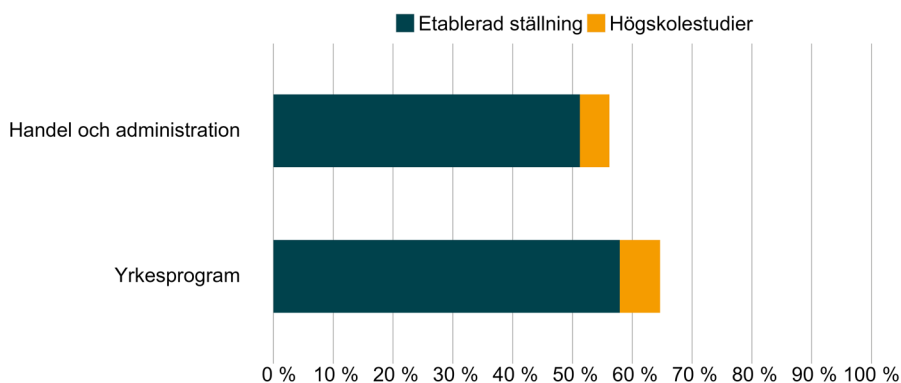
⁷⁸. Handelsrådet och Handelsanställdas förbund.

⁷⁹. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Relativt låg etableringsgrad efter utbildning inom handel och administration

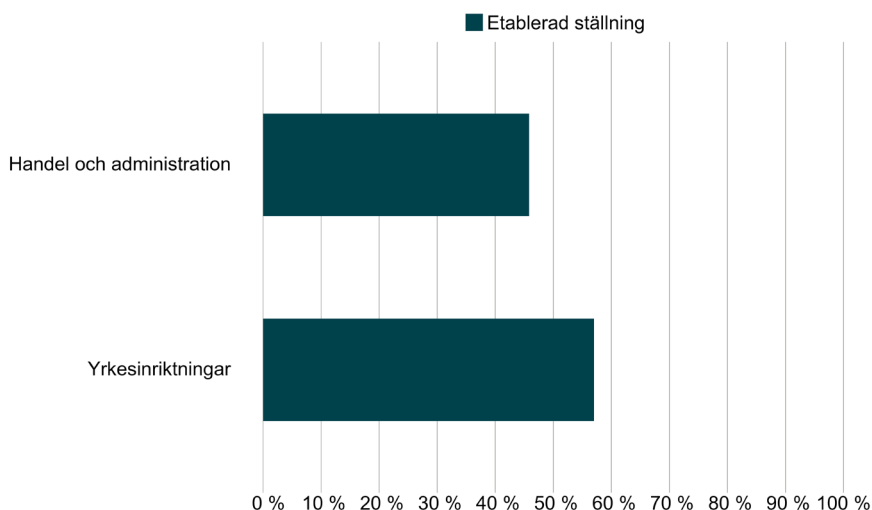
Tre år efter avslutad gymnasieutbildning är lite drygt 50 procent av de som har läst handels- och administrationsprogrammet i länet etablerade på arbetsmarknaden. Detta är något lägre än snittet för riket, och lägre än yrkesprogrammen i länet generellt.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁸⁰

Personer som har läst en handels- och administrationsutbildning inom komvux på gymnasial nivå i länet är etablerade på arbetsmarknaden i ungefär lika stor grad som i riket. Jämfört med samtliga yrkesinriktade utbildningar i länet var en lägre andel etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.⁸¹

80. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

81. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Vanligaste yrken bland utbildade inom handel och administration

Tabell. De vanligaste yrkena efter en handels- och administrationsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet⁸²

Skolform	Yrke	Andel
Handels- och administrationsprogrammet i gymnasieskolan	Butikssäljare, dagligvaror	20 %
	Butikssäljare, fackhandel	17 %
	Personliga assistent	5 %
	Vårdbiträde	5 %
Handels- och administrationsutbildning inom komvux	Övrig kontorsassistent och sekreterare	26 %

Källa: SCB

Något ökande andelen ungdomar som väljer försäljnings- och serviceprogrammet

Försäljnings- och serviceprogrammet utgjorde cirka 4 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i Västernorrlands län läsåret 2023/24.⁸³

Läsåret 2022/23 var det ungefär 4 procent som sökte till försäljnings- och serviceprogrammet i första hand. Det är en något högre andel än genomsnittet i riket som är 3 procent. Andelen som söker programmet i första hand i länet har varierat mellan knappt 3 och drygt 4 procent de senaste åren.⁸⁴ Könsfördelningen bland de som söker programmet har varit relativt jämn.

256 elever läste på handel- och administrationsprogrammet eller försäljnings- och serviceprogrammet i länet läsåret 2022/23.

^{82.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Västernorrlands län

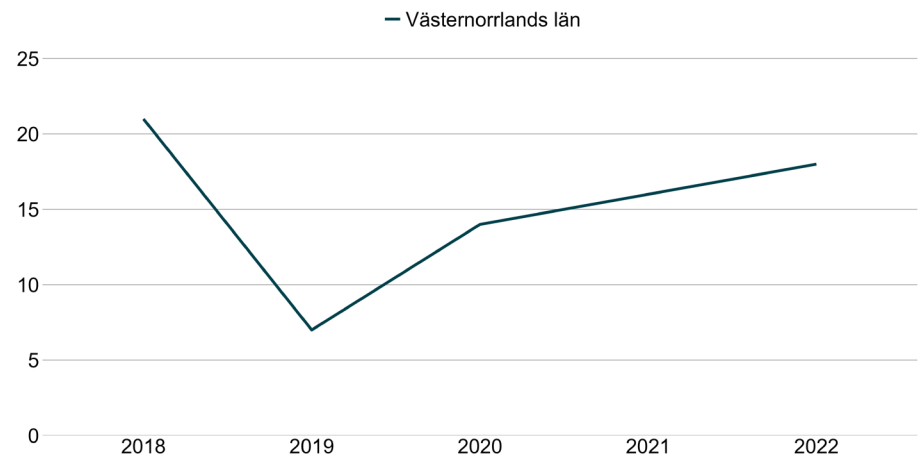
^{83.} Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

^{84.} Fram till läsåret 2022/23 gäller uppgifterna det tidigare handels- och administrationsprogrammet.

Få elever på försäljnings- och serviceutbildningar inom komvux

Det är få elever som har läst kurser inom handel och administration respektive försäljning och service på komvux i Västernorrlands län de senaste åren. Mellan 2018 och 2022 har antalet varierat mellan drygt 20 och drygt 5 elever.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom handel och administration eller försäljning och service inom komvux i länet 2018–2022.

Försäljnings- och serviceutbildning i länet

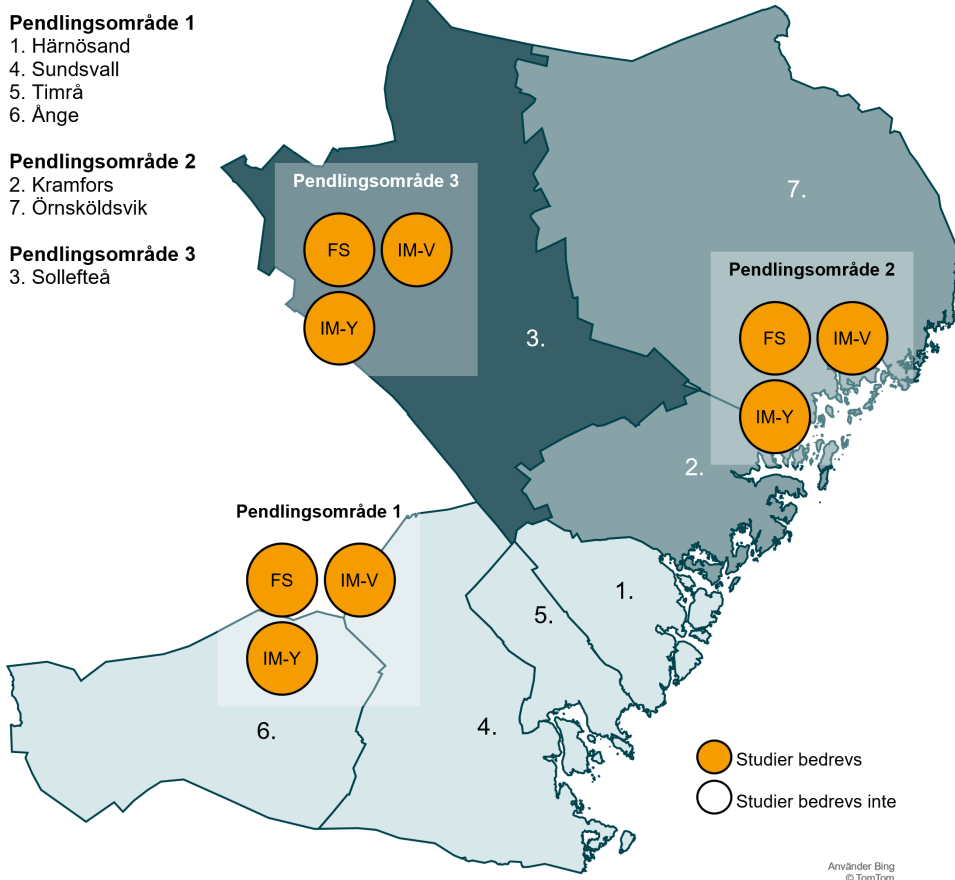
Läsåret 2022/23 bedrevs försäljnings- och serviceprogrammet i samtliga pendlingsområden i länet. Introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion mot försäljning och service fanns i alla tre pendlingsområdena.

Figur. Utbud av försäljnings- och serviceprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.⁸⁵

Förklaring av förkortningar

FS	försäljnings- och serviceprogrammet*
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

* Försäljnings- och serviceprogrammet gäller för elever som påbörjat sin utbildning efter 1 juli 2022. I statistiken för programmet finns även de som läst på handels- och administrationsprogrammets två inriktningar, det vill säga elever som påbörjade sin utbildning före 1 juli 2022.

Yrkesutbildning inom handel och administration respektive försäljning och service på komvux har bedrivits av tre huvudmän i länet åren 2020–2022, Sundsvall, Örnsköldsvik och Sollefteå.⁸⁶

En kommun har under 2021 bedrivit sammanhållen yrkesutbildning som yrkespaket inom området handel och administration. Sedan 1 juli 2022 har de nationella yrkespaketen inom handel och administration utgått till förmån för tio nya nationella yrkespaket inom försäljning och service.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom handel och administration i länet 2021.⁸⁷

Yrkespaket	Huvudman
Administratör	Sollefteå
Ekonomi- och redovisningsassistent	Sollefteå

⁸⁵. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

⁸⁶. Skolverket anger att studier bedrivs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

⁸⁷. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Hantverk

Från och med hösten 2025 upphör hantverksprogrammet och ersätts av ett nytt nationellt program som heter frisör- och stylistprogrammet. Programmet motsvarar dagens inriktning frisör, barberare och hår- och makeupstylist på hantverksprogrammet. De övriga inriktningarna inom hantverksprogrammet, finsnickeri, florist, textil design och övriga hantverk, har möjlighet att efter godkänd ansökan bedrivas som riksrekryterande utbildningar med egna examensmål.

I dag läser nio av tio elever på hantverksprogrammet i Sverige inriktningen frisör, barberare och hår- och makeupstylist eller de äldre inriktningarna frisör eller yrkesutgången hår- och makeupstylist inom inriktningen övriga hantverk.

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Hantverksprogrammet upphör och frisör- och stylistprogrammet införs år 2025. Inriktningen frisör, barberare och hår- och makeupstylist omfattade 90 procent av hantverksprogrammets elever i Sverige läsåret 2022/23. De nationella yrkespaketen inom frisör och barberare utgjorde tillsammans med regionala yrkespaket inom bland annat hår- och makeupstylist en majoritet av de yrkespaket inom hantverk som bedrevs inom komvux år 2021. Skolverket anser därför att bedömningarna gällande utbildningsplatser på hantverksprogrammet och hantverksutbildningar inom komvux kan överföras på planering och dimensionering av frisör- och stylistprogrammet samt motsvarande utbildning inom komvux. För de övriga fyra inriktningarna gör Skolverket ingen bedömning.

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser det kommande frisör- och stylistprogrammet i gymnasieskolan bör vara lägre än hantverksprogrammets andel erbjudna platser läsåret 2023/24. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta. Inom komvux bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser på kommande frisör- och stylistutbildningar bör vara lägre än nuvarande antal på hantverksutbildningar. Skolverket bedömer att andra yrkesutbildningar inom komvux bör prioriteras, där behovet av utbildade är större.

Etableringsgraden bland de som har läst hantverksprogrammet inom gymnasieskolan i länet är lågt jämfört med andra yrkesprogram. Även inom komvux är etableringsgraden bland de som har läst en hantverksutbildning låg jämfört med andra yrkesinriktningar. Det vanligaste yrket bland hantverksutbildade från gymnasieskolan eller komvux med etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden var butikssäljare i fackhandel.

Ungdomars efterfrågan på hantverksprogrammet har varit relativt oförändrat de senaste åren. Inriktningen mot florist samt inriktningen mot frisör, barberare och hår- och makeupstylist var de enda inriktningarna som bedrevs i länet

läsåret 2022/23. Även programinriktat val med inriktning mot hantverksprogrammet bedrevs.

Inom komvux har antalet elever varit stabilt sedan år 2018. En huvudman har bedrivit hantverksutbildning inom komvux mellan åren 2020–2022.

SCB gör ingen prognos för hantverksutbildade

I SCB:s prognos saknas en utbildningsgrupp som omfattar personer som har läst hantverksprogrammet. Skälet är att utbildningsgruppen är mycket svårångad, inte minst för att de finns i så många olika branscher. Dessutom skapar tidigare förändringar i gymnasieprogrammets inriktningar gränsdragningsproblem mellan industritekniska programmet och hantverksprogrammet.

Regionens inspel

Region Västernorrland gör inte någon bedömning av arbetsmarknadsläget för hantverksutbildade i sitt inspel till Skolverket. Regionen anger att arbetsmarknadsläget i branschen varierar inom länet.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns ett stort behov av hantverksutbildade

Tre nationella branschföreträdare har lämnat inspel till Skolverket om behovet av hantverksutbildade.⁸⁸ Samtliga branschföreträdare ser att det finns ett stort behov av utbildade inom olika hantverk framöver. Behoven är särskilt stora inom vissa inriktningar och yrkesområden.

Frisörföretagarna bedömer att det behövs fler frisöraspiranter och barberare i flera delar av landet. Frisörföretagarna konstaterar också att antalet stylister och makeupartister är större än vad som efterfrågas i branschen.

Sveriges Hantverksråd anser att det finns för få kvalificerade hantverkare utifrån samhällets behov. Samtidigt är antalet yrkesverksamma få inom flera hantverksyrken. Sveriges Hantverksråd menar att hantverksutbildade har nyckelkompetenser som behövs för olika typer av tjänster i samhället och för omställningen till ett hållbart samhälle. Sveriges Hantverksråd bedömer att behovet av hantverksutbildade kommer att öka framöver. Ett skäl till att efterfrågan ökar är att marknadsefterfrågan på produkter eller tjänster inom nya eller nygamla hantverksyrken ökar.

Sveriges Skrädderiförbund ser en risk för att den förestående förändringen av hantverksprogrammet kommer att påverka kompetensförsörjningen inom skrädderibranschen negativt. Personer med kunskaper inom textil finns i flera olika branscher och det finns ett behov av fler utbildade med kompetens inom bland annat avancerad sömnadsteknik framåt. Enligt Sveriges Skrädderiförbund beror det både på en hög medelålder bland dagens yrkesverksamma och på att det finns en ökad efterfrågan på tjänster för att reparera och återvinna kläder, vilket ökar behovet av kompetens.

⁸⁸. Frisörföretagarna, Sveriges Hantverksråd och Sveriges Skrädderiförbund.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.⁸⁹

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå väntas bli låg konkurrens om arbete inom flera yrken inom hantverksområdet år 2026.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom hantverksområdet.

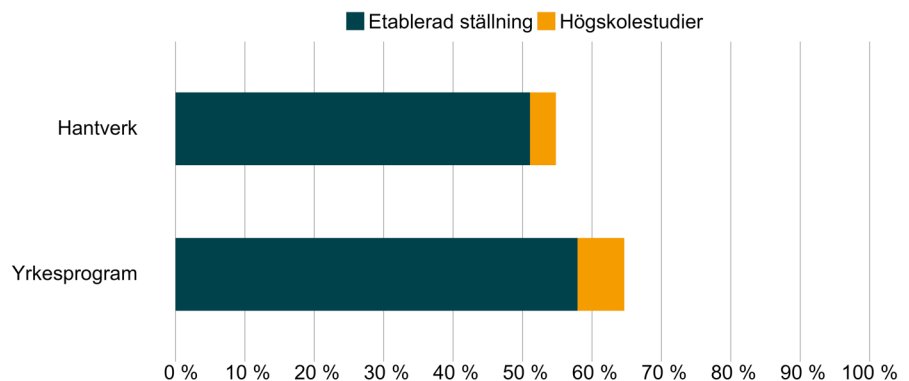
Yrke	Nationell prognos 2026
Fin-, inrednings- och möbelsnickare	Stora möjligheter till arbete
Frisör	Stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

Relativt låg etableringsgrad efter utbildning inom hantverk

Tre år efter avslutad gymnasieutbildning är ungefär 50 procent av de som har läst hantverksprogrammet etablerade på arbetsmarknaden. Detta är ungefär lika stor andel som snittet för riket, men lägre än yrkesprogrammen i länet generellt.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁹⁰

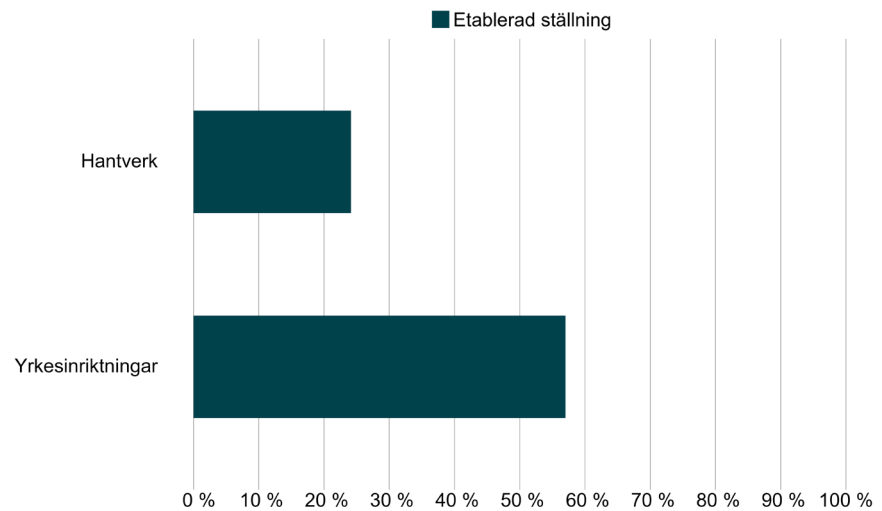

⁸⁹. Alla yrken finns inte med i yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) eller mycket heterogena yrkesgrupper.

⁹⁰. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

Personer som har läst en hantverksutbildning inom komvux på gymnasial nivå i länet är etablerade på arbetsmarknaden i lägre grad än i riket. Jämfört med samtliga yrkesinriktade utbildningar i länet var en lägre andel etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.⁹¹

Butikssäljare är det vanligaste yrket bland hantverksutbildade

Tabell. De vanligaste yrkena efter en hantverksutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.⁹²

Skolform	Yrke	Andel
Hantverksprogrammet i gymnasieskolan	Butikssäljare, fackhandel	23 %
	Frisör	11 %
	Vårdbiträde	7 %
Hantverksutbildning inom komvux	Butikssäljare, fackhandel	16 %

Källa: SCB

^{91.} Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

^{92.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Västernorrlands län.

132 elever läste på hantverksprogrammet i länet läsåret 2022/23.

Stabil efterfrågan på hantverksprogrammet

Hantverksprogrammet utgjorde cirka 2 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i Västernorrlands län läsåret 2023/24.⁹³

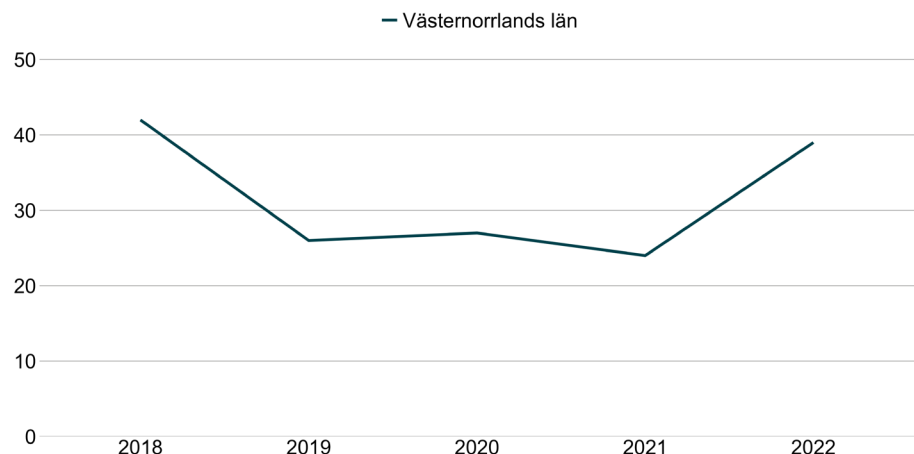
Läsåret 2022/23 var det ungefär 3 procent som sökte till programmet i första hand. Det är en något högre andel än i riket. Andelen förstahandssökande i Västernorrlands län har varit relativt stabil de senaste åren. Det är nästan bara kvinnor som söker till hantverksprogrammet i första hand, männen utgjorde drygt 6 procent läsåret 2022/23.

Till läsåret 2021/22 slogs inriktningarna frisör och övriga hantverk: hår- och makeupstylist ihop till inriktningen frisör, barberare och hår- och makeupstylist. I länet var inriktningen mot frisör, barberare och hår- och makeupstylist vanligast. Ett fåtal elever läste också inriktningen florist.

Få elever på hantverksutbildningar inom komvux

Det är relativt få elever som läser kurser inom hantverk på komvux i Västernorrlands län. Mellan 2018 har antalet elever varierat mellan drygt 20 och drygt 40 elever.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom hantverk inom komvux i länet 2018–2022.

⁹³. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Hantverksutbildning i länet

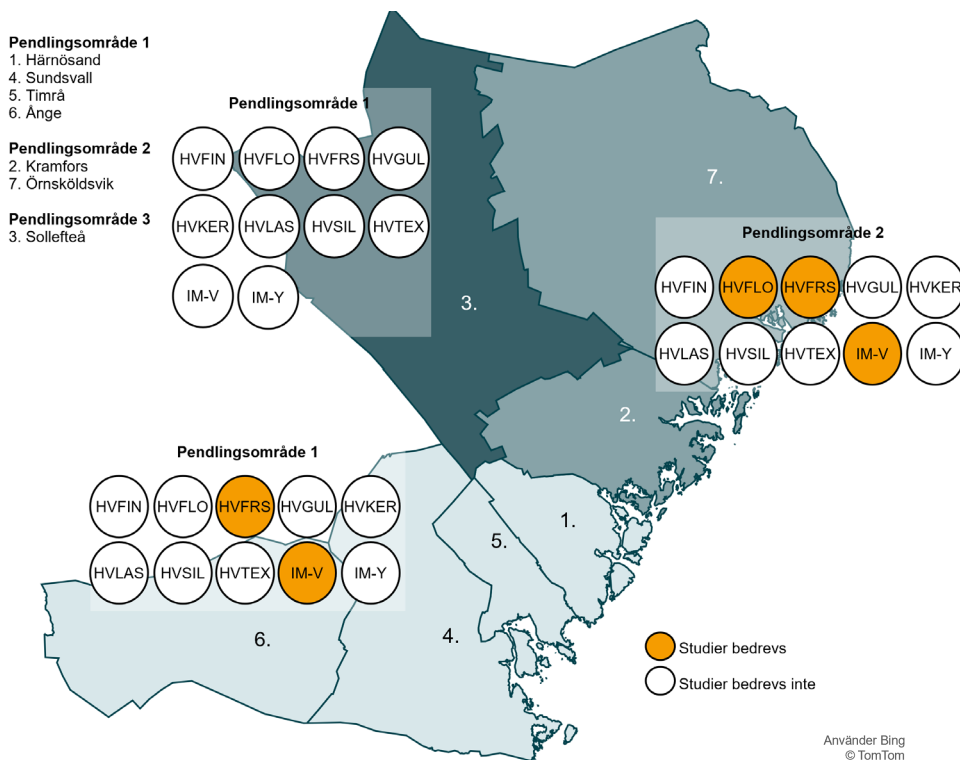
Läsåret 2022/23 bedrevs hantverksprogrammet i två av tre pendlingsområden i länet. I båda pendlingsområdena fanns inriktningen frisör, barberare och hår- och makeupstylist. Inriktningen florist fanns enbart i pendlingsområde 2. Övriga inriktningar saknas i länet. Introduktionsprogrammet programinriktat val inom hantverk bedrevs i pendlingsområde 1 och 2.

Figur. Utbud av hantverksprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.⁹⁴

Förklaring av förkortningar

HVFIN	finsnickeri
HVFLO	florist
HVFRS	frisör, barberare och hår- och makeupstylist*
HVGUL	guldsmed
HVKER	keramik
HVLAS	låsmed
HVSIL	silversmed
HVTEX	textil design
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

* I statistiken för inriktningen frisör, barberare och hår- och makeupstylist ingår även elever som läser de tidigare inriktningarna frisör eller övriga hantverk: hår- och makeupstylist

Hantverksutbildning inom komvux bedrevs enbart av Kramfors kommun under åren 2020–2022.⁹⁵ År 2021 bedrev ingen huvudman hantverksutbildning i form av nationella eller regionala yrkespaket i Västernorrlands län.⁹⁶

^{94.} Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

^{95.} Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

^{96.} Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Hotell och turism

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser på hotell- och turismprogrammet i gymnasieskolan bör behållas på nuvarande nivå. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta. Inom komvux bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser på hotell- och turismutbildningar bör minska.

Region Västernorrland bedömer att det är risk för överskott på hotell- och turismutbildade i länet på sikt. Etableringsgraden bland de som läst hotell- och turismprogrammet i länet är låg jämfört med andra yrkesprogram. Det vanligaste yrket bland utbildade från hotell- och turismprogrammet med etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden var hotellreceptionist m.fl.

Ungdomars efterfrågan på hotell- och turismprogrammet har minskat de senaste åren, och andelen förstahandssökande är den lägsta bland yrkesprogrammen. Programmet utgör en mycket liten andel av det totala utbudet i länet. Utöver det nationella programmet bedrevs i länet också introduktionsprogram med inriktning mot hotell och turism läsåret 2022/23.

På komvux har ett fåtal elever läst en hotell- och turismutbildning sedan 2018. Det är den minsta yrkesinriktningen på komvux i länet. Två huvudmän inom komvux har bedrivit hotell- och turismutbildningen mellan åren 2020–2022.

SCB gör ingen prognos för hotell- och turismutbildade

I SCB:s prognos saknas en utbildningsgrupp som omfattar personer som har läst hotell- och turismprogrammet. Skälet är att utbildningsgruppen är mycket svår fångad, inte minst för att den finns i så många olika branscher. Dessutom skapar tidigare förändringar i gymnasieprogrammets inriktningar gränsdragningsproblem mellan restaurang- och livsmedelsprogrammet och hotell- och turismprogrammet.

Regionen bedömer att det finns ett överskott på utbildade

Region Västernorrland har i sitt inspel till Skolverket angett att det finns ett överskott på utbildade både på kort och lång sikt. Vidare menar regionen att de ser en förflyttning av elever från programmet hotell och turism till programmet restaurang och livsmedel. Digitaliseringen bidrar till en förändrad arbetsmarknad, vilket innebär att nya kompetenser efterfrågas, exempelvis inom social media management och programmering.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns en stor efterfrågan på utbildade

Skolverket har fått inspel om hotell- och turismutbildning från tre nationella branschföreträdare. Samtliga menar att det finns brist på arbetskraft i branschen.⁹⁷

Hotell- och restaurangfacket menar att trots de senaste årens utmaningar för besöksnäringen råder det fortsatt stor brist på kvalificerad kompetens i branschen. Näringen har förändrats de senaste åren, men inget tyder på att behovet av och efterfrågan på medarbetare har minskat. Svenska Resebranschföreningen bedömer att det behövs fler utbildade kockar och receptionister.

Visita anser att antalet som utbildas inom hotell och turism är för litet i förhållande till rekryteringsbehoven, och att relevanta utbildningar saknas på vissa platser där besöksnäringen är en betydande arbetsgivare. Även Hotell och restaurangfacket menar att för få utbildas inom hotell och turism för att möta behovet i besöksnäringen. Visita anser att det är svårt att få fram tillförlitlig statistik på lokal och regional nivå, eftersom hotell- och turismprogrammet är ett av de mindre gymnasieprogrammen. Vidare menar Visita att flera yrkestitlar utesluts i statistiken, till exempel många av de yrkesroller som uppkommit som resultat av den snabba utveckling som sker inom besöksnäringen.

Svenska Resebranschföreningen och Hotell- och restaurangfacket menar att det bör ske samverkan mellan landets kommuner för att förbättra utbudet av hotell- och turismutbildning.

Varierande möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.⁹⁸

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom hotell- och turismområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Hotellreceptionist	Små till medelstora möjligheter till arbete
Städare	Stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

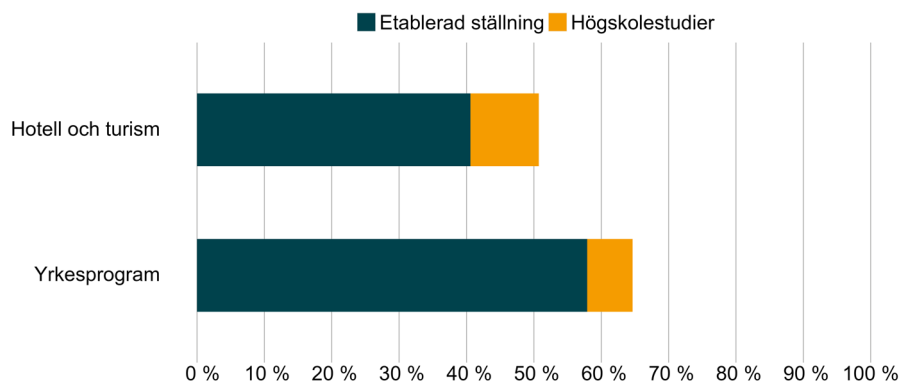
97. Svenska Resebranschföreningen, Visita, Hotell- och Restaurangfacket.

98. Alla yrken finns inte med i yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) eller mycket heterogena yrkesgrupper.

Relativt låg etableringsgrad efter utbildning inom hotell och turism

Tre år efter avslutad gymnasieutbildning på hotell- och turismprogrammet i länet är cirka 40 procent etablerade på arbetsmarknaden. Detta är lägre än snittet för riket, och lägre än yrkesprogrammen i länet generellt. Jämfört med snittet för riket och för yrkesprogrammen i länet är det en högre andel som fortsätter till högskolestudier efter avslutad utbildning.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.⁹⁹

Antalet avgångselever från yrkesinriktad komvux inom hotell och turism är för få för att presentera etableringsstatistik. Etableringsgraden för hotell- och turismutbildade på komvux i riket som helhet var 32 procent.¹⁰⁰

Vanligaste yrken bland utbildade inom hotell och turism

Tabell. De vanligaste yrkena efter en hotell- och turismutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.¹⁰¹

Skolform	Yrke	Andel
Hotell- och turismprogrammet i gymnasieskolan	Hotellreceptionist m.fl.	13 %
	Kundtjänstpersonal	8 %
Hotell- och turismutbildning inom komvux	Uppgift saknas	

Källa: SCB

⁹⁹. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

¹⁰⁰. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

¹⁰¹. För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Västernorrlands län.

15 elever läste hotell- och turismprogrammet i länet läsåret 2022/23.

Få ungdomar väljer hotell- och turismprogrammet

Hotell- och turismprogrammet utgjorde cirka 1 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i Västernorrlands län läsåret 2023/24.¹⁰²

Läsåret 2022/23 var det mindre än 1 procent som sökte till programmet i första hand. Det är ungefär en lika stor andel som snittet i riket. Hotell- och turismprogrammet är det minsta yrkesprogrammet i länet och andelen förstahands-sökande har minskat något jämfört med läsåret 2017/18. Antalet elever som söker i första hand till programmet är för få för att redovisa statistik könsuppdelat. Sedan läsåret 2021/22 har hotell- och turismprogrammet inga inriktningar.

Få elever på hotell- och turismutbildningar inom komvux

Det är få elever som läser en yrkesinriktning inom hotell och turism i länet. År 2019 var det inga elever i länet som läste en sådan yrkesinriktning. År 2020, 2021 och 2022 var det mellan 10 och 30 elever som läste en hotell- och turismutbildning inom komvux.

Hotell- och turismutbildning i länet

Läsåret 2022/23 fanns elever på hotell- och turismprogrammet i samtliga av länets pendlingsområden. I pendlingsområde 1 fanns introduktionsprogrammet programinriktat val mot hotell och turism. I pendlingsområde 3 fanns introduktionsprogrammet yrkesintroduktion mot hotell och turism.

¹⁰². Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

2022/23.¹⁰³

Förklaring av förkortningar

HT	hotell- och turismprogrammet
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

Pendlingsområde 1

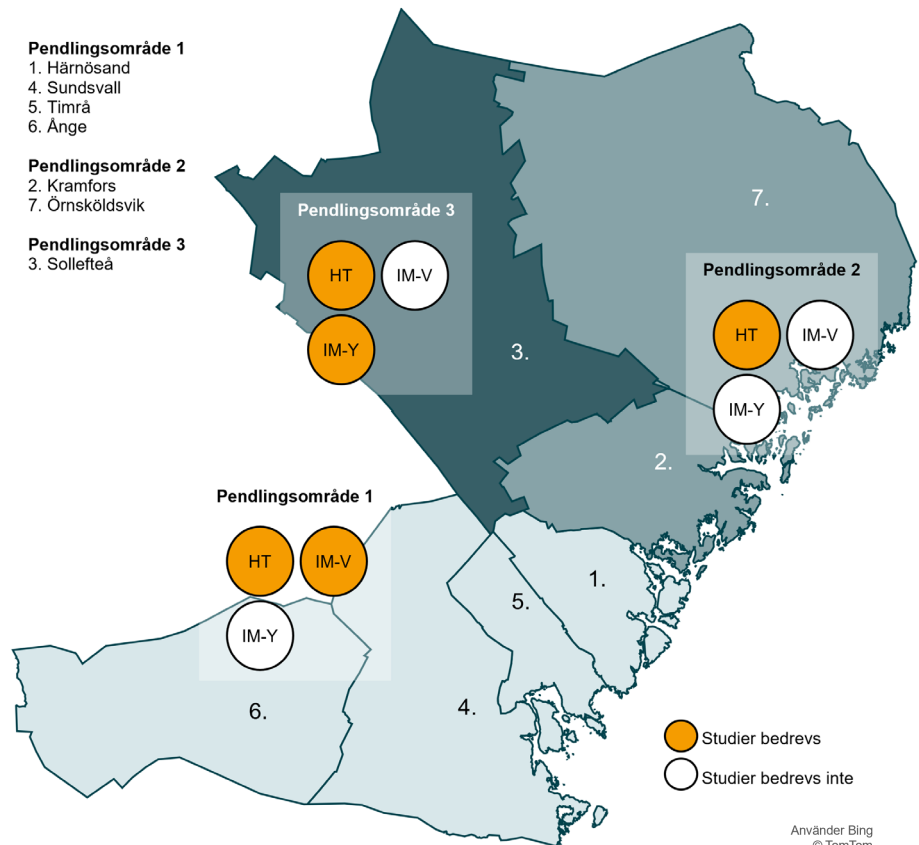
1. Härnösand
4. Sundsvall
5. Timrå
6. Ånge

Pendlingsområde 2

2. Kramfors
7. Örnsköldsvik

Pendlingsområde 3

- ### 3. Sollefteå

Hotell- och turismutbildning inom komvux bedrevs av två huvudmän i länet åren 2020–2022, Sundsvall och Härnösand.¹⁰⁴

Sundsvall kommun var den enda huvudman inom komvux som bedrev sammanhållen yrkesutbildning inom hotell och turism i form av yrkespaket under år 2021.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom hotell och turism i länet 2021.¹⁰⁵

Yrkespaket	Huvudman
Reception konferens	Sundsvall
Våningsservice påbyggnad	Sundsvall

103. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

104. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

105. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Industri teknik

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser på det industri tekniska programmet bör öka. Troligtvis behöver ökningen av andelen platser följas av andra åtgärder för att få fler ungdomar att välja programmet. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta. Skolverket bedömer även att antalet utbildningsplatser på industri teknisk utbildning inom komvux bör öka.

Både SCB och Region Västernorrland bedömer att det är risk för stor brist på industri tekniskt utbildade i länet framöver. Etableringsgraden bland de som har läst det industri tekniska programmet inom gymnasieskolan i länet är hög jämfört med andra yrkesprogram. Industri tekniskt utbildade i länet arbetar i relativt hög utsträckning inom yrken som matchar utbildningen.

Ungdomars efterfrågan på det industri tekniska programmet har varit relativt oförändrad de senaste åren. Alla inriktningar förutom drift teknik bedrevs i länet läsåret 2022/23. Dessutom bedrevs introduktionsprogram inom industri teknik. Inom komvux har antalet elever som läser en industri teknisk utbildning ökat något sedan 2018, men från mycket låga nivåer. Mellan åren 2020–2022 har två huvudmän för komvux bedrivit industri teknisk utbildning i länet.

Risk för brist på arbetskraft med utbildning inom industri teknik på sikt enligt SCB

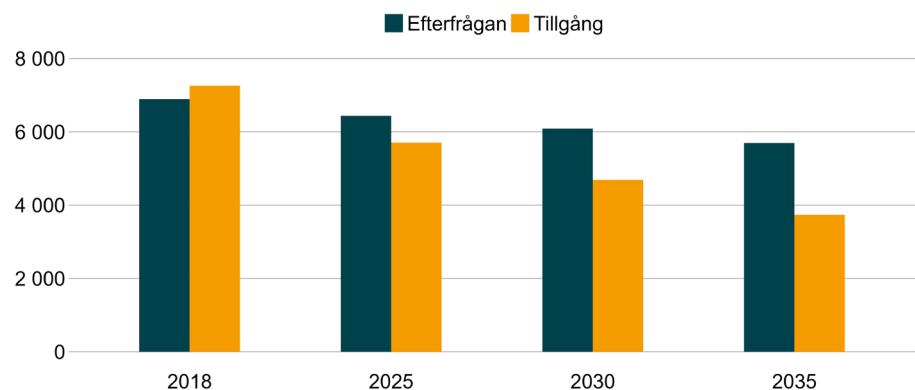
SCB bedömer arbetsmarknadsläget för industri tekniskt utbildade på gymnasial nivå. Utbildningsgruppen omfattar inriktningarna mot processteknik, produkt- och maskinteknik och svetsteknik inom industri tekniska programmet i gymnasieskolan. Inriktningen mot driftssäkerhet och underhåll ingår i prognosen för VVS-, drift- och underhållsutbildning samt energiteknisk utbildning (se vidare i avsnittet om VVS och fastighet).

SCB bedömer att det på nationell nivå finns en risk för stor brist på industri tekniskt utbildade 2035.

För Västernorrlands län bedömer SCB att det finns en risk för stor brist på industri tekniskt utbildade framöver. Länets tillgång på industri tekniskt utbildade väntas minska med ungefär 50 procent under prognosperioden. Pensionsavgångarna inom utbildningsgruppen väntas bli större än genomsnittet på arbetsmarknaden. Även efterfrågan på utbildade väntas minska, men med cirka 15 procent. En del av minskningen beror på att efterfrågan väntas minska inom både tillverkningsindustrin och byggverksamheten. Därtill väntas efterfrågan minska på grund av utbildningsväxlingen. I dag arbetar en del av de industri tekniskt utbildade inom yrken med andra utbildningskrav, till exempel

inom administrativa tjänster. Inom dessa yrken väntas arbetsgivarna i första hand efterfråga andra utbildningar när de anställer.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom industriteknik i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Regionen bedömer efterfrågan på utbildade ökar

Region Västernorrland har i sitt inspel till Skolverket lyft att efterfrågan på industritekniskt utbildade har ökat på grund av efterfrågan från försvarsindustrin. Vidare menar regionen att det finns behov av CNC-operatörer, svetsare, montörer och processoperatörer.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns en brist på arbetskraft

Skolverket har fått inspel från tio branschföreträdare om kompetensbehovet av industritekniskt utbildade.¹⁰⁶ Samtliga branschföreträdare bedömer, likt SCB, att det finns en brist på arbetskraft med industriteknisk utbildning.

Sveriges Lås- och Säkerhetsleverantörers Riksförbund och Svetskommissionen menar att efterfrågan inom deras branscher kommer öka mer än vad som visas i SCB:s prognos. Teknikföretagen, Industriarbetsgivarna och IF Metall bedömer att läget är mer akut och problematiskt än vad SCB:s statistik visar. Livsmedelsföretagen tycker att statistiken är ”trubbig” då den inte anger något specifikt om kommande behov inom industriell livsmedelsproduktion.

Trä- och Möbelföretagen och Svetskommissionen påtar att söktrycket till utbildningarna har minskat. Svetskommissionen menar att det låga söktrycket har bidragit till att program läggs ned på flera industriorter. Det har lett till en akut kompetensbristsituation. Även Skärteknikcentrum Sverige lyfter att när utbildningarna inte kan attrahera ungdomar till inriktningar löper dyra industritekniska utbildningar en mycket hög risk att läggas ned, trots att behovet av utbildade är stort. Det finns också en oro för att samverkan mellan kommuner kan göra att inriktningar läggs ned på vissa orter, vilket gör det svårare för elever att nå utbildningarna.

¹⁰⁶. Trä- och Möbelföretagen, Grafiska företagen, Sveriges Lås- och Säkerhetsleverantörers Riksförbund, Skärteknikcentrum Sverige, Teknikföretagen, IF Metall, Industriarbetsgivarna, Innovations- och kemiindustrierna i Sverige, Svetskommissionen och Livsmedelsföretagen.

Trä- och Möbelföretagen framhåller att branschen haft svårt att hitta kompetens i tillräcklig omfattning under lång tid. Framför allt behövs fler maskinsnickare och CNC-operatörer. Trä- och Möbelföretagen framhåller att rekryteringsbehovet vida överstiger antalet som utbildas inom dessa utbildningar i dagsläget.

Flera branschföreträdare, bland annat Sveriges Lås- och Säkerhetsleverantörers Riksförbund, Skärteknikcentrum Sverige, Teknikföretagen, IF Metall och Industriarbetsgivarna tycker att antalet utbildningsplatser inom samtliga inriktningar och yrkesutgångar behöver öka för att möta kompetensbehoven. Skärteknikcentrum Sverige menar att antal utbildningsplatser fördelat över riket och antal sökande elever till gymnasieskolan går åt helt fel håll. Därför finns behov av att samtliga inriktningar inom det industritekniska programmet kvarstår och att dimensioneringen ökar. Även Teknikföretagen, IF Metall och Industriarbetsgivarna bedömer att det råder underskott inom samtliga inriktningar och yrkesutgångar.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.¹⁰⁷

Yrkesprognosen visar att det är stora eller mycket stora möjligheter till arbete på nationell nivå för flera yrken inom industriteknik.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom industriteknik.

Yrke	Nationell prognos 2026
Maskinoperatör inom tillverkning	Stora möjligheter till arbete
Processoperatör inom tillverkning	Stora möjligheter till arbete
Lackerare och industrimålare	Stora möjligheter till arbete
Svetsare och gasskärare	Stora möjligheter till arbete
Underhållsmekaniker och maskinreparatör	Mycket stora möjligheter till arbete

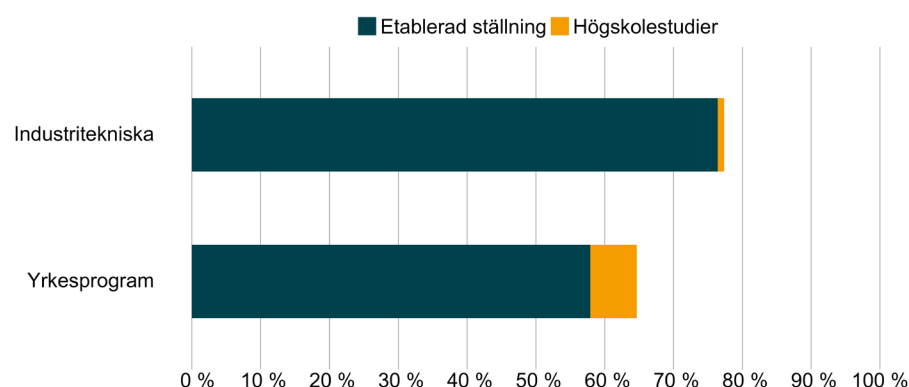
Källa: Arbetsförmedlingen

¹⁰⁷. Alla yrken finns inte med i yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) eller mycket heterogena yrkesgrupper.

Relativt hög etableringsgrad efter utbildning inom industriteknik

Tre år efter avslutad gymnasieutbildning är knappt 80 procent av de som har läst det industritekniska programmet i länet etablerade på arbetsmarknaden. Detta är en högre andel än snittet för riket, och en högre andel jämfört med yrkesprogrammen i länet generellt. Det är en låg andel som fortsätter till högskolestudier, både i jämförelse med andra yrkesprogram i länet och med snittet för riket.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹⁰⁸

Antalet avgångselever från yrkesinriktad komvux inom industriteknik är för få för att presentera. Etableringsgraden för de som har läst en industriteknisk utbildning på komvux i riket som helhet var 44 procent.¹⁰⁹

Maskinställare och maskinoperatörer är vanliga yrken bland utbildade inom industriteknik

Tabell. De vanligaste yrkena efter en industriteknisk utbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.¹¹⁰

Skolform	Yrke	Andel
Industritekniska programmet i gymnasieskolan	Maskinställare och maskinoperatör, metallarbetare	10 %
	Svetsare och gasskärare	9 %
	Underhållsmekaniker och maskinoperatör	9 %
Industriteknisk utbildning inom komvux	Uppgift saknas	

Källa: SCB

^{108.} Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

^{109.} Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

^{110.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Västernorrlands län.

127 elever läste industritekniska programmet i länet läsåret 2022/23.

Stabil efterfrågan på industritekniska programmet

Det industritekniska programmet utgjorde cirka 2 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i Västernorrlands län läsåret 2023/24.¹¹¹

Läsåret 2022/23 var det ungefär 2 procent som sökte till programmet i första hand. Det är ungefär lika stor andel som i riket. Det industritekniska programmet är ett av de mindre yrkesprogrammen i länet och andelen förstahandssökande har legat relativt stabilt över tid. Programmet är mansdominerat, drygt 90 procent av de förstahandssökande var män läsåret 2022/23. I länet var inriktningen mot produkt och maskinteknik vanligast, med ungefär två tredjedelar av eleverna. Svetsteknik var den näst vanligaste inriktningen, och ett fåtal elever läste inriktningen driftsäkerhet och underhåll.

Ökande antal elever på industritekniska utbildningar inom komvux

I Västernorrlands län är det få elever som har läst en industriteknisk utbildning inom komvux de senaste åren. År 2018 och 2019 var det inga elever som läste en sådan utbildning. År 2020 och 2021 var det färre än 5 elever. År 2022 ökade antalet till cirka 30 elever.

Industriteknisk utbildning i länet

Läsåret 2022/23 bedrevs industritekniska programmet i två pendlingsområden i Västernorrlands län, pendlingsområde 1 och 2. I pendlingsområde 1 bedrevs alla inriktningar förutom inriktningarna mot driftsäkerhet och underhåll samt processteknik. I pendlingsområde 2 bedrevs alla inriktningar förutom inriktningen mot driftsäkerhet och underhåll.

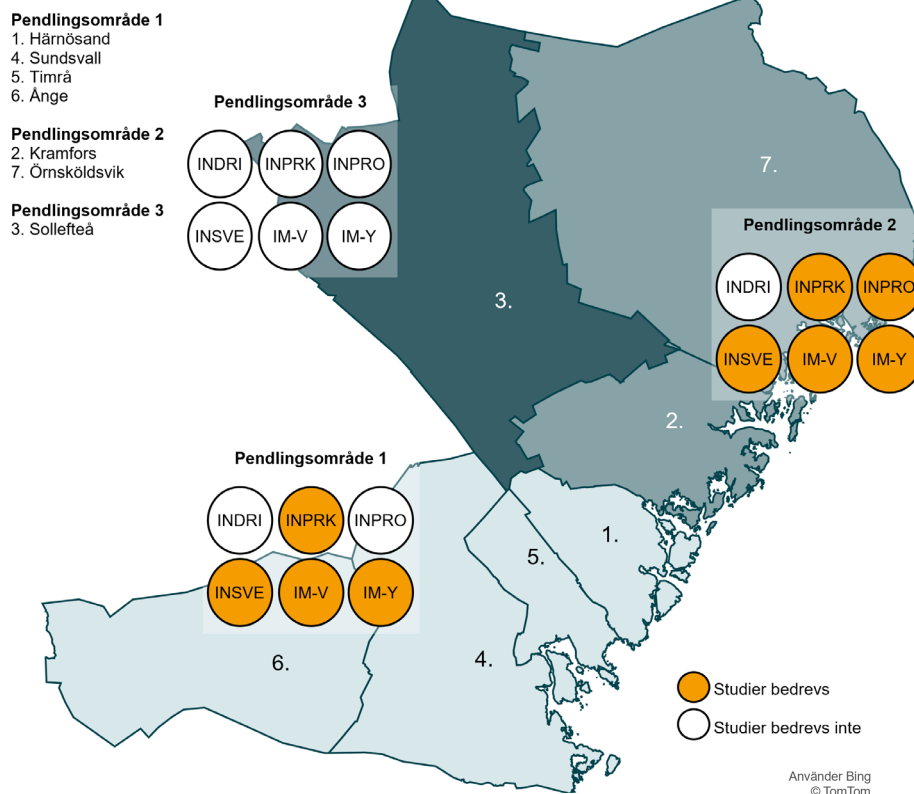
Introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion med inriktning mot industriteknik fanns i pendlingsområde 1 och 2.

¹¹¹. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Figur. Utbud av industritekniska programmet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹¹²

Förklaring av förkortningar

INDRI	driftsäkerhet och underhåll
INPRK	produkt och maskinteknik
INPRO	processteknik
INSVE	svetsteknik
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

Industriteknisk utbildning inom komvux bedrevs av två huvudmän i länet åren 2020–2022, Sundsvall och Örnsköldsvik.¹¹³

Sundsvall kommun var den enda huvudman som har rapporterat in elever på sammanhållna yrkesutbildningar i form av yrkespaket inom industriteknik på komvux 2021.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom industriteknik i länet 2021.¹¹⁴

Yrkespaket	Huvudman
Industriteknik	Sundsvall
Påbyggnad CNC	Sundsvall
Påbyggnad Svets	Sundsvall

¹¹². Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

¹¹³. Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

¹¹⁴. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Naturbruk

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Skolverket bedömer att andelen erbjudna platser på naturbruksprogrammet bör behållas på nuvarande nivå. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta. Inom komvux bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser på naturbruksutbildningar bör öka.

SCB bedömer att det är risk för viss brist på naturbruksutbildade i länet på sikt. Etableringsgraden bland de som har läst naturbruksprogrammet inom gymnasieskolan i länet är låg jämfört med andra yrkesprogram. Jämfört med andra yrkesprogram är det dock relativt stor andel som övergår till högskolestudier. Även inom komvux är etableringsgraden för de som har läst en naturbruksutbildning låg jämfört med andra yrkesinriktningar. Naturbruksutbildade i länet arbetar i relativt låg utsträckning inom yrken som matchar utbildningen.

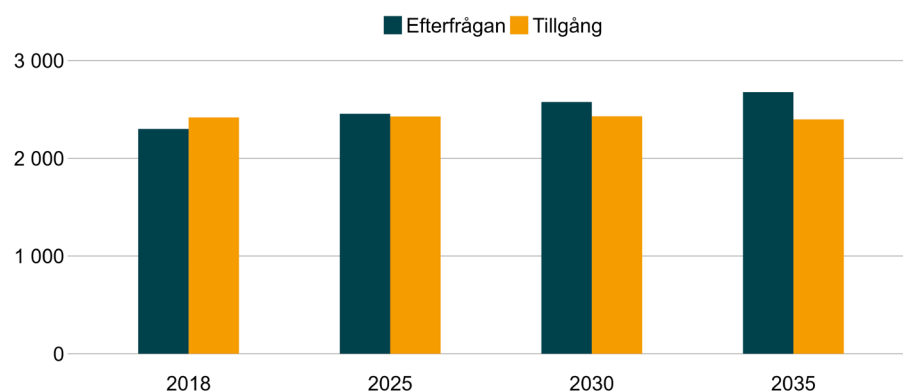
Ungdomars efterfrågan på naturbruksprogrammet har ökat något de senaste åren. Alla inriktningar på programmet bedrevs i länet läsåret 2022/23. Det bedrevs även introduktionsprogram inom naturbruk. Inom komvux har antalet elever som läser en naturbruksutbildning ökat sedan 2018. Tre huvudmän för komvux har bedrivit naturbruksutbildning mellan åren 2020–2022.

Viss brist på arbetskraft med utbildning inom naturbruk på sikt enligt SCB

SCB bedömer att det på nationell nivå väntas bli brist på naturbruksutbildade 2035. För Västernorrlands län bedömer SCB att det finns en risk för viss brist på naturbruksutbildade framöver.

Länets tillgång på naturbruksutbildade väntas vara relativt oförändrad under prognosperioden. Efterfrågan väntas däremot öka med cirka 15 procent. Ökningen beror på att utbildningsväxlingen antas fortsätta på arbetsmarknaden. Det innebär att andelen med en naturbruksutbildning bedöms öka bland de som arbetar inom bland annat lantbruks- och trädgårdsyrken. Denna efterfrågeuppgång dämpas dock något av att efterfrågan på arbetskraft totalt sett väntas minska inom skogsbruket och andra branscher där naturbruksutbildade arbetar.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom naturbruk i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Regionen bedömer att det är störst efterfrågan av utbildade inom lant- och skogsbruk

Region Västernorrland har i sitt inspel till Skolverket angett att Lantbrukarnas Riksförbund Nord bedömer att behoven av utbildade är större än vad som anges i SCB:s prognos.

Stort behov av utbildade från vissa inriktningar inom naturbruksutbildning enligt nationella branschföreträdare

Åtta nationella branschföreträdare har lämnat inspel till Skolverket om behovet av naturbruksutbildade.¹¹⁵ Branschföreträdarna delar SCB:s bild av att det framöver finns en risk för brist på arbetskraft med naturbruksutbildning. Flera branschföreträdare lyfter betydelsen av att utbildningen erbjuds i hela landet och att det är viktigt att titta på inriktningsnivå för att förstå behoven.

Naturbrukets Yrkesnämnd (NYN) lyfter att branschen naturbruk är mycket spretig och att alla inriktningar inom naturbruksprogrammet inte speglar branschens behov. Kommunal tycker att inriktningen trädgård är underdimensionerad i förhållande till arbetsmarknadens behov. Samtidigt är inriktningen djurvård överdimensionerad i delar av landet. Hushållningssällskapet Kalmar Kronoberg Blekinge lyfter att det finns behov av arbetskraft inom djuruppfödning, djurskötsel och djurvård samt förare av jordbruks- och skogsmaskiner. Hushållningssällskapet Kalmar Kronoberg Blekinge ser en tydlig obalans i efterfrågan och tillgång på trädgårdsinriktningen i gymnasieskolan. Branschen vittnar om stora arbetskrafts- och kompetensbehov på både kort och lång sikt till följd av att den nationella livsmedelsstrategins mål är en ökad livsmedelsproduktion fram till 2030. Även Trädgårdsanläggarna anser att det är svårt att rekrytera ungdomar till trädgårdsinriktningen, men att det förefaller vara lättare att attrahera vuxna till utbildningar inom komvux.

¹¹⁵. Kommunal, Naturbrukets yrkesnämnd, GS-facket, Hushållningssällskapet Kalmar Kronoberg Blekinge, Hästnäringens Yrkesnämnd, Trädgårdsanläggarna, Gröna arbetsgivare och Djurbranschens Yrkesnämnd.

Kommunal menar att bristen på utbildade trädgårdsanläggare främst beror på en kombination av allt för små utbildningsvolymen i gymnasieskolan, höjda kompetenskrav och en omfattande generationsväxling. GS-facket lyfter att det kommer att ske stora pensionsavgångar för maskinförare och inom skogsvården.

Gröna arbetsgivare beskriver att matchningen på arbetsmarknaden i dag är bristfällig och vittnar om att det kommer att finnas stora behov framöver av förare av jordbruks- och skogsmaskiner samt inom djuruppfödning, djurskötsel och djurvård. En majoritet av deras medlemsföretag anger att naturbruksprogrammet med inriktning lantbruk eller trädgård utgör den viktigaste rekryteringsbasen. Även GS-facket ser en stor utmaning i att utbildade elever inte stannar i skogsbranschen, utan väljer att gå vidare till andra branscher efter relativt få år.

Hästnäringens yrkesnämnd ser ett fortsatt behov av arbetskraft inom hästnäringen. NYN menar att kompetensbehovet ser olika ut över landet. Till exempel har skötsel och anläggningar av gröna utemiljöer störst arbetsmarknad kring större städer och tätorter. Djurbranschens Yrkesnämnd ser inte någon direkt brist på gymnasieutbildade, utan menar att bristen ligger i för få platser på högskolenivå och främst rörande djursjukvården.

Varierade möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.¹¹⁶

Yrkesprognosen visar att konkurrensen om jobben beräknas variera mellan olika yrkesgrupper på nationell nivå år 2026. Möjligheterna till arbete väntas bli stora eller mycket stora för förare av jordbruks- och skogsmaskiner, trädgårdsanläggare samt uppfödare och skötare av lantbruksdjur. Samtidigt väntas möjligheterna till arbete bli små till medelstora för odlare av trädgårds- och jordbruksväxter samt skogsarbetare.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom naturbruk.

Yrke	Nationell prognos 2026
Förare av jordbruks- och skogsmaskiner	Mycket stora möjligheter till arbete
Odlare av trädgård- och jordbruksväxter	Små till medelstora möjligheter till arbete
Skogsarbetare	Små till medelstora möjligheter till arbete
Trädgårdsanläggare	Stora möjligheter till arbete
Uppfödare och skötare av lantbruksdjur	Stora möjligheter till arbete

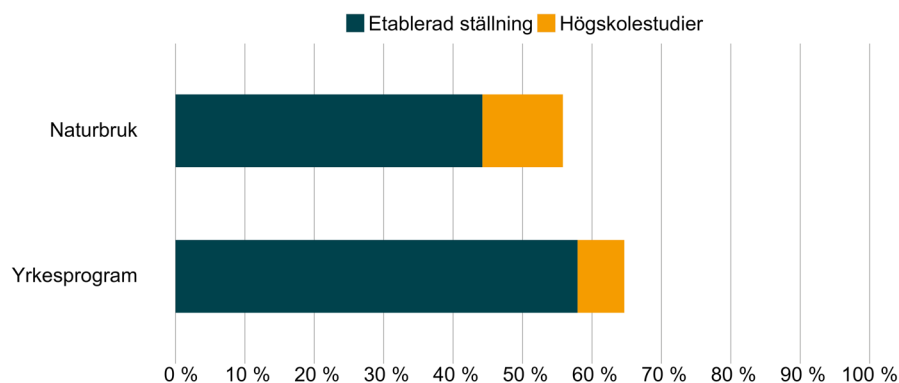
Källa: Arbetsförmedlingen

¹¹⁶. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Relativt låg etableringsgrad efter utbildning inom naturbruk

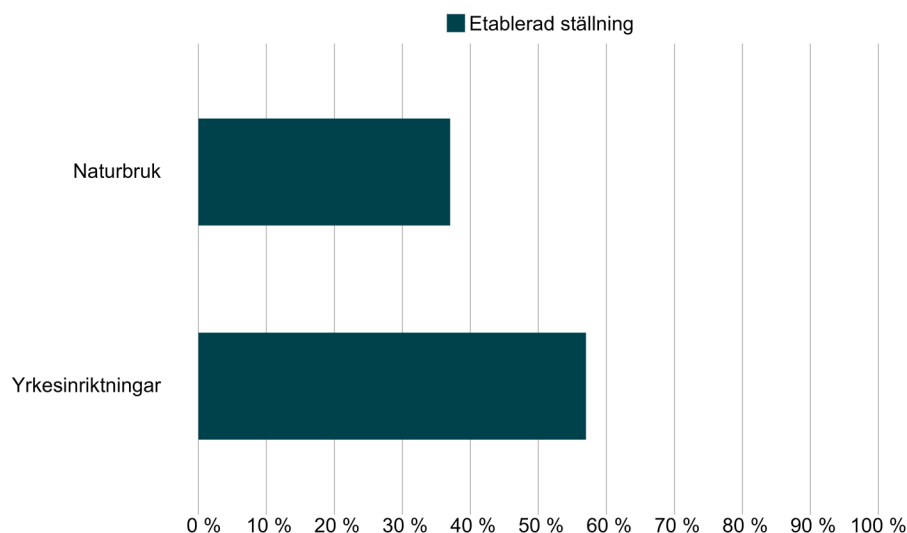
Tre år efter avslutad gymnasieutbildning är drygt 40 procent av de som har läst naturbruksprogrammet etablerade på arbetsmarknaden. Detta är något högre än snittet för riket, men lägre än yrkesprogrammen i länet generellt. Jämfört med andra yrkesprogram är det en större andel som fortsätter till högskolestudier.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹¹⁷

Personer som har läst en naturbruksutbildning på gymnasial nivå inom komvux i länet är etablerade på arbetsmarknaden i ungefär lika stor utsträckning som i riket. Jämfört med samtliga yrkesinriktade utbildningar var en lägre andel etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.¹¹⁸

¹¹⁷. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

¹¹⁸. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Vanligaste yrken bland utbildade inom naturbruk

Tabell. De vanligaste yrkena efter en naturbruksutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.¹¹⁹

Skolform	Yrke	Andel
Naturbruksutbildning i gymnasieskolan	Förare av jordbruks- och skogsmaskiner	9 %
	Butikssäljare, dagligvaror	6 %
	Barnskötare	5 %
	Skogsarbetare	5 %
Naturbruksutbildning inom komvux	Förare av jordbruks- och skogsmaskiner	26 %

Källa: SCB

Ökande andel ungdomar väljer naturbruksprogrammet

Naturbruksprogrammet utgjorde cirka 4 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i Västernorrlands län läsåret 2023/24.¹²⁰

Läsåret 2022/23 var det ungefär 4 procent som sökte till programmet i första hand. Det är en något större andel än snittet i riket. Andelen förstahands-sökande i länet har ökat något jämfört med läsåret 2017/18. Det är fler kvinnor som söker till programmet, andelen män var knappt 40 procent läsåret 2022/23. I länet var inriktningen mot djurvård vanligast.

266 elever läste på naturbruksprogrammet i länet läsåret 2022/23.

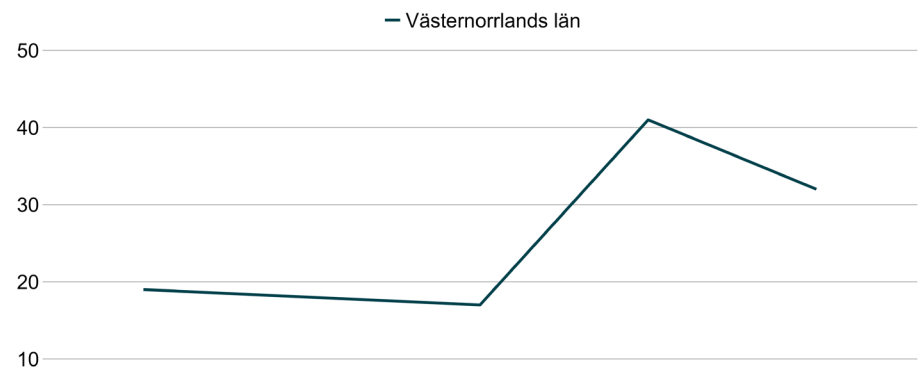
¹¹⁹. För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Västernorrlands län.

¹²⁰. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Antalet elever som läser naturbruksutbildning inom komvux har ökat något

Mellan 2018 och 2020 har antalet elever som läser en naturbruksutbildning på komvux i länet varit runt 20 elever. Under 2021 fördubblades antalet till drygt 40 elever för att sedan minska något år 2022.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom naturbruk inom komvux i länet 2018–2022.

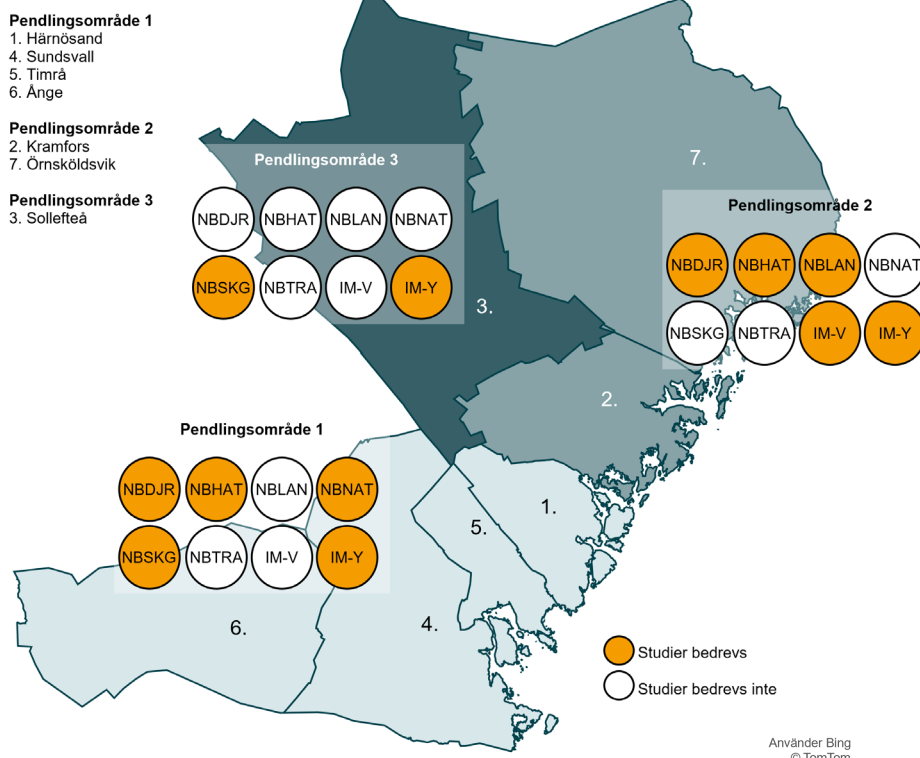
Naturbruksutbildning i länet

Läsåret 2022/23 bedrevs naturbruksprogrammet i samtliga av länets pendlingsområden, men förekomsten av programmets inriktningar skiljer sig mellan pendlingsområdena. Det var inga elever i länet som läste på inriktningen mot trädgård. I pendlingsområde 1 bedrevs samtliga inriktningar förutom inriktningen mot trädgård och inriktningen mot lantbruk. I pendlingsområde 2 bedrevs alla inriktningar förutom inriktningen mot trädgård, inriktningen mot naturism och inriktningen mot skogsbruk. I pendlingsområde 3 bedrevs enbart inriktningen mot skogsbruk.

Introduktionsprogrammet yrkesintroduktion mot naturbruk fanns i alla tre pendlingsområden. Programinriktat val mot naturbruk fanns endast i pendlingsområde 2.

Figur. Utbud av naturbruksprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹²¹**Förklaring av förkortningar**

NBDJR	djurvård
NBHAT	hästhållning
NBLAN	lantbruk
NBNAT	naturturism
NBSKG	skogsbruk
NBTRA	trädgård
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

Tre huvudmän i länet har bedrivit utbildning inom naturbruk på komvux åren 2020–2022, Sundsvall, Sollefteå och Kramfors.¹²² Sundsvall kommun är den enda huvudman som har rapporterat in elever på sammanhållna yrkesutbildningar i form av yrkespaket inom naturbruk på komvux.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom naturbruk i länet 2021.¹²³

Yrkespaket	Huvudman
Skogsmaskinförare	Sundsvall

^{121.} Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

^{122.} Skolverket anger att studier bedrivs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

^{123.} Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Restaurang och livsmedel

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Skolverket bedömer att andelen platser på restaurang- och livsmedelsprogrammet i länet bör minska. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta. Inom komvux bedömer Skolverket att antalet elever på restaurang- och livsmedelsutbildningar bör minska.

SCB bedömer att det kommer att vara balans på arbetsmarknaden för restaurang- och livsmedelsutbildade i länet framöver. Region Västernorrland bedömer att det finns brist på bland annat kockar och serveringspersonal i vissa delar av länet. Etableringsgraden bland de som har läst restaurang- och livsmedelsprogrammet i länet är låg jämfört med andra yrkesprogram. Även bland de som har läst en restaurang- och livsmedelsutbildning på komvux är etableringsgraden jämförelsevis låg. Restaurang- och livsmedelsutbildade i länet arbetar i relativt låg utsträckning i yrken som matchar utbildningen.

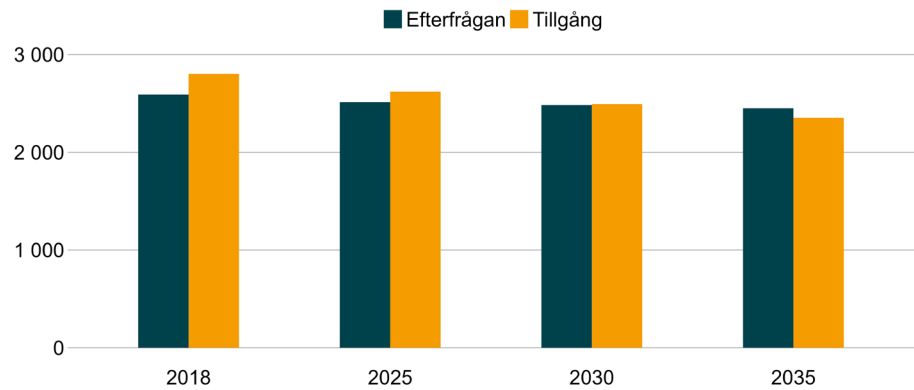
Ungdomars efterfrågan på restaurang- och livsmedelsprogrammet har varit relativt oförändrad de senaste åren. Det nationella programmets båda inriktningar bedrevs i länet läsåret 2022/23. Även introduktionsprogram inom restaurang och livsmedel bedrevs. Inom komvux har antalet elever som läser en restaurang- och livsmedelsutbildning minskat sedan 2018. Två huvudmän för komvux har bedrivit restaurang- och livsmedelsutbildning mellan åren 2020–2022.

Balanserat arbetsmarknadsläge för restaurang- och livsmedelsutbildade på sikt enligt SCB

SCB bedömer att det på nationell nivå väntas finnas en risk för brist på restaurang- och livsmedelsutbildade 2035. För Västernorrlands län bedömer SCB att arbetsmarknadsläget för restaurang- och livsmedelsutbildade kommer vara relativt balanserat framöver.

Länets tillgång på restaurang- och livsmedelsutbildade väntas minska med cirka 15 procent under prognosperioden. Efterfrågan på utbildade bedöms minska med ungefär 5 procent. Därtill minskar efterfrågan något på grund av den utbildningsväxling som antas ske inom andra delar av arbetsmarknaden. I dag arbetar en del av de restaurang- och livsmedelsutbildade inom yrken med andra utbildningskrav, så som vårdbiträden och barnskötare. Inom dessa yrken antas arbetsgivarna i första hand efterfråga utbildade inom andra utbildningar när de nyanställer.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom restaurang och livsmedel i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Regionen bedömer att det finns behov av arbetskraft inom flera yrken

Region Västernorrland har i sitt inspel till Skolverket angett att det finns behov av arbetskraft med kompetens inom bland annat service, affärsutveckling, marknadsföring, guidning och arrangemang. Dessutom finns det en brist på kockar och serveringspersonal i vissa delar av länet.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns ett stort behov av arbetskraft

Skolverket har fått inspel från sex branschföreträdare om kompetensbehov av restaurang- och livsmedelsutbildade.¹²⁴ Samtliga menar att restaurang- och livsmedelsbranschen är i stort behov av arbetskraft. Kött- och Charkföretagen bedömer att läget inom deras område är akut och att branschen behöver hundratals nya gymnasieutbildade medarbetare de kommande åren. Hotell- och Restaurangfacket lyfter att trots de senaste årens utmaningar för besöksnäringen råder det en fortsatt stor brist på kvalificerad arbetskraft i branschen.

Sveriges bagare och konditorer, Kött- och Charkföretagen och Visita lyfter att SCB:s prognoser saknar statistik för vissa yrkesområden och därmed riskerar att underskatta behoven. Visita anger till exempel att vissa yrkesroller som uppkommit som ett resultat av den snabba utvecklingen i besöksnäringen inte är inkluderade.

Hotell- och Restaurangfacket tycker att dagens gymnasieutbildningar och yrkesutbildningar på nationell nivå är otillräckliga för att utbilda det antal som behövs för att möta behovet i besöksnäringen. Visita anser att tillgången till utbildning inom restaurang och livsmedel i landet är bristfällig, samtidigt som företag inom besöksnäring finns i nästintill alla Sveriges kommuner. Visita framför också att yrkesutbildningar inom komvux inte alltid har en inriktning som motsvarar behoven på arbetsmarknaden.

¹²⁴. Sveriges Bagare och Konditorer, Kött- och Charkföretagen, Visita, Hotell- och Restaurangfacket, Livsmedelsföretagen och Kommunal.

Stora möjligheter till arbete för flera yrken enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.¹²⁵

Yrkesprognosen visar att möjligheterna till arbete varierar mellan olika yrken inom restaurang- och livsmedelsområdet på nationell nivå. Medan bartenderar samt restaurang- och kafébiträden bedöms ha små till medelstora möjligheter till arbete år 2026, bedöms andra yrkesgrupper ha stora eller mycket stora möjligheter till arbete.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom restaurang- och livsmedelsområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Bagare och konditor	Stora möjligheter till arbete
Bartender	Små till medelstora möjligheter till arbete
Hovmästare och servitör	Stora möjligheter till arbete
Kock, köksmästare och souschef	Stora möjligheter till arbete
Restaurang- och kafébiträde	Små till medelstora möjligheter till arbete
Slaktare och styckare	Mycket stora möjligheter till arbete

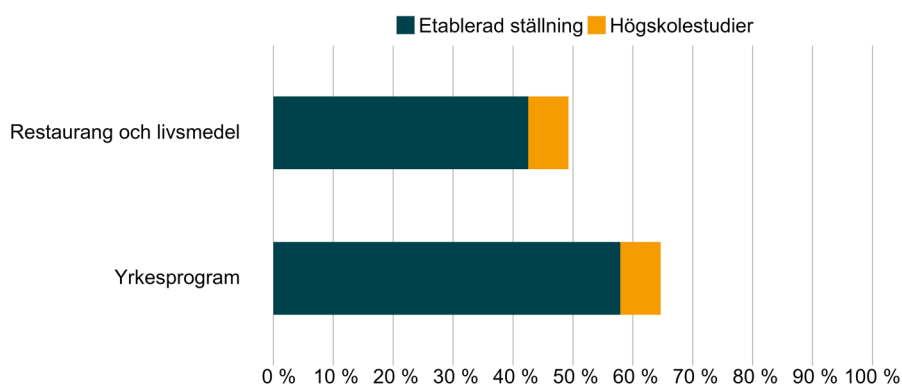
Källa: Arbetsförmedlingen

¹²⁵. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

Relativt låg etableringsgrad efter utbildning inom restaurang och livsmedel

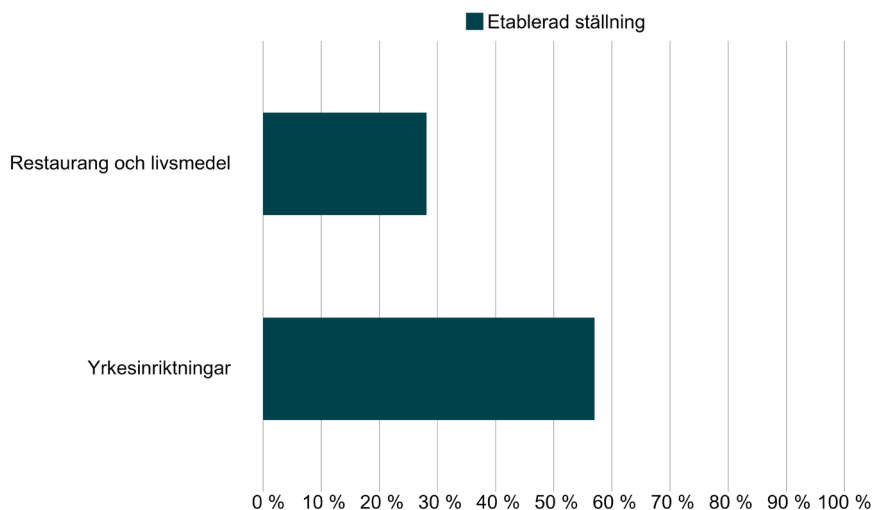
Tre år efter avslutad gymnasieutbildning på restaurang- och livsmedelsprogrammet i länet är drygt 40 procent etablerade på arbetsmarknaden. Detta är lägre än snittet för riket, och lägre än yrkesprogrammen i länet generellt.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹²⁶

Personer som har läst en restaurang- och livsmedelsutbildning på gymnasial nivå inom komvux i länet är etablerade på arbetsmarknaden i lägre grad än i riket. Även jämfört med samtliga yrkesinriktade utbildningar var en lägre andel etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.¹²⁷

¹²⁶. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

¹²⁷. Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

Kock och kallskänka är de vanligaste yrkena bland restaurang- och livsmedelsutbildade

Tabell. De vanligaste yrkena efter en restaurang- och livsmedelsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet¹²⁸

Skolform	Yrke	Andel
Restaurang- och livsmedelsprogrammet i gymnasieskolan	Kock och kallskänka	16 %
	Butikssäljare, dagligvaror	12 %
	Hovmästare och servitör	9 %
	Restaurang- och köksbiträde m.fl.	6 %
Restaurang- och livsmedelsutbildning inom komvux	Kock och kallskänka	40 %

Källa: SCB

Stabil efterfrågan på restaurang- och livsmedelsprogrammet

Restaurang och livsmedelsprogrammet utgjorde cirka 3 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i Västernorrlands län läsåret 2023/24.¹²⁹

Läsåret 2022/23 var det ungefär 2 procent som sökte till programmet i första hand. Det är ungefär lika stor andel som i riket. Restaurang- och livsmedelsprogrammet är ett av de mindre yrkesprogrammen i länet och andelen förstahandssökande har legat relativt stabilt över tid. Könsfördelningen bland de sökande är relativt jämn, knappt 60 procent var män läsåret 2022/23. I Västernorrlands län var inriktningen mot kök och servering vanligast.

159 elever läste restaurang- och livsmedelsprogrammet i länet läsåret 2022/23.

^{128.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Västernorrlands län.

^{129.} Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Ökande antal elever på restaurang- och livsmedelsutbildningar inom komvux

Antalet elever på komvux som läste en restaurang- och livsmedelsutbildning har ökat jämfört med 2018. År 2022 läste knappt 50 elever en utbildning inom restaurang och livsmedel.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom restaurang och livsmedel inom komvux i länet 2018–2022.

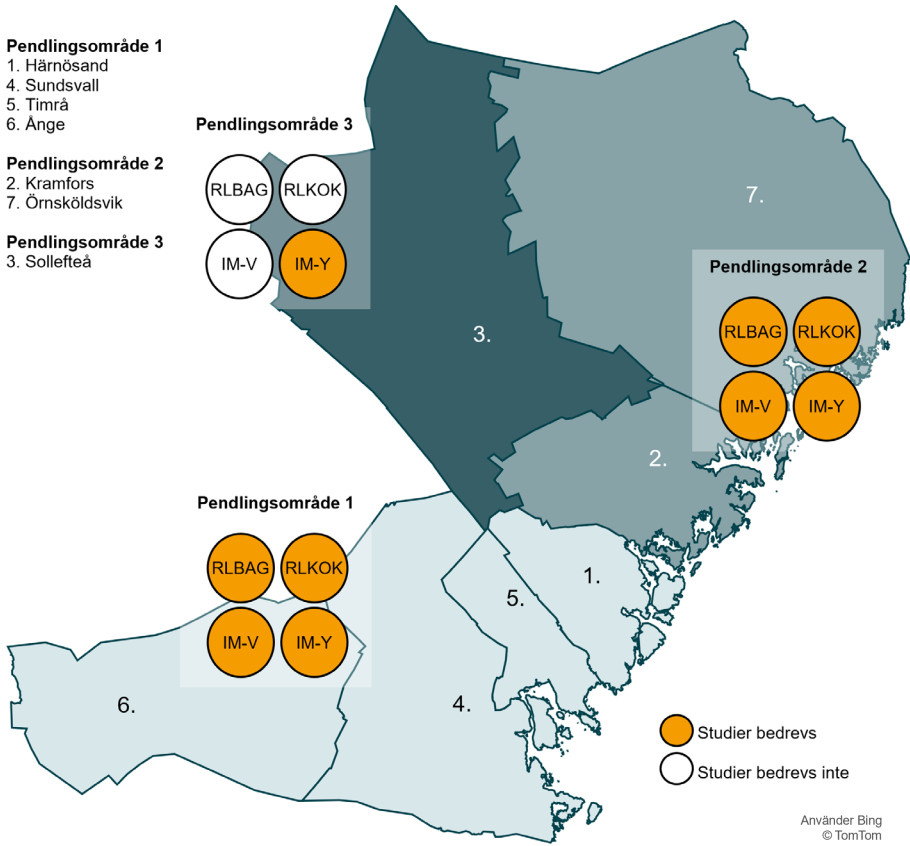
Restaurang- och livsmedelsutbildning i länet

Läsåret 2022/23 bedrevs samtliga inriktningar på restaurang- och livsmedelsprogrammet i pendlingsområde 1 och 2. Introduktionsprogrammet yrkesintroduktion mot restaurang och livsmedel fanns i samtliga pendlingsområden. Programinriktat val mot restaurang och livsmedel fanns i pendlingsområde 1 och 2.

Figur. Utbud av restaurang- och livsmedelsprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹³⁰

Förklaring av förkortningar

- RLBAG bageri och konditori
- RLKOK kök och servering
- IM-V programinriktat val
- IM-Y yrkesintroduktion

Två huvudmän bedrev utbildning inom restaurang och livsmedel på komvux åren 2020–2022, Sundsvall och Örnsköldsvik.¹³¹

I Sundsvall bedrevs sammanhållna yrkesutbildningar i form av yrkespaket inom restaurang och livsmedel på komvux 2021.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom restaurang och livsmedel i länet 2021.¹³²

Yrkespaket	Huvudman
Bartender	Sundsvall
Kock	Sundsvall

^{130.} Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

^{131.} Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

^{132.} Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

VVS och fastighet

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Skolverket bedömer att andelen platser på VVS- och fastighetsprogrammet inom gymnasieskolan bör behållas på nuvarande nivå. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta. Inom komvux bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser på VVS- och fastighetsutbildningar bör minska. Huvudmännen bör prioritera att starta upp andra yrkesinriktningar på komvux.

SCB bedömer att det kommer att vara ett visst överskott på VVS- och fastighetsutbildade i länet framöver. Etableringsgraden bland de som läst VVS- och fastighetsprogrammet inom gymnasieskolan i länet är hög jämfört med andra yrkesprogram. Även på komvux är etableringsgraden hög jämfört med andra yrkesinriktningar. En relativt hög andel av de VVS- och fastighetsutbildade i länet arbetar inom ett yrke som matchar utbildningen.

Ungdomars efterfrågan på VVS- och fastighetsprogrammet har minskat de senaste åren. I länet bedrevs alla inriktningar på programmet läsåret 2022/23. Även introduktionsprogram med inriktning mot VVS och fastighet bedrevs i länet. Inom komvux var VVS- och fastighetsutbildning den näst minsta yrkesinriktningen i länet år 2022. Två huvudmän för komvux har bedrivit VVS- och fastighetsutbildning i länet mellan åren 2020–2022.

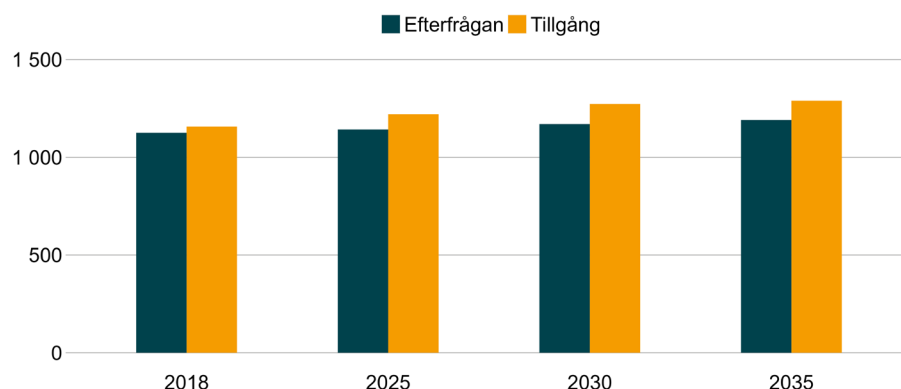
Risk för överskott av arbetskraft med utbildning inom VVS, drift, underhåll och energiteknik på sikt enligt SCB

SCB prognostiserar arbetsmarknadsläget för VVS-utbildade och personer med utbildning inom drift, underhåll och energiteknik på gymnasial nivå. Detta innebär att prognosen även innefattar el- och energiprogrammets inriktning mot elteknik och industritekniska programmens inriktning mot driftsäkerhet och underhåll, samt motsvarande äldre utbildningar. Inriktningen mot fastighet inom VVS- och fastighetsprogrammet ingår i SCB:s prognos för byggutbildade.

SCB bedömer att det på nationell nivå väntas bli ett varierat arbetsmarknadsläge för utbildade inom VVS, drift, underhåll och energiteknik 2035. I Västernorrlands län bedömer SCB att det finns en risk för visst överskott på utbildade framöver.

Länets tillgång på utbildade väntas öka med cirka 10 procent under prognosperioden. Efterfrågan väntas öka med ungefär 5 procent. Ökningen beror främst på att en högre andel av länets VVS-montörer samt kyl- och värmepumpstekniker antas ha denna utbildning år 2035 jämfört med i dag. Det totala antalet arbetstillfällen inom byggbranschen i länet väntas dock minska under perioden.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom VVS-utbildning samt utbildning inom drift, underhåll och energiteknik i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Regionen bedömer att det är brist på utbildade på både kort och lång sikt

Region Västernorrland har inget att tillägga till SCB:s prognos.

Nationella branschföreträdare anser att det finns en stor efterfrågan på utbildade

En nationell branschföreträdare har inkommit med inspel om kompetensbehoven av VVS- och fastighetsutbildade, Fastighetsbranschens utbildningsnämnd (FU).

FU beskriver att deras kompetensbehovsundersökning visar på en mycket hög efterfrågan inom samtliga yrkesroller där arbetsgivarna efterfrågar gymnasial utbildning. FU menar också att det är för få skolor som erbjuder inriktningen fastighet i gymnasieskolan i förhållande till hur behoven ser ut på arbetsmarknaden. Inriktningen fastighet lockar i högre utsträckning kvinnor, vilket också är något som fastighetsbranschen efterfrågar då det traditionellt är en mansdominerad bransch. FU anser också att yrkespaketen inom komvux behöver utökas inom alla regioner.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.¹³³

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå väntas vara stora eller mycket stora möjligheter till arbete inom flera yrken inom VVS och fastighet.

Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom VVS- och fastighetsområdet.

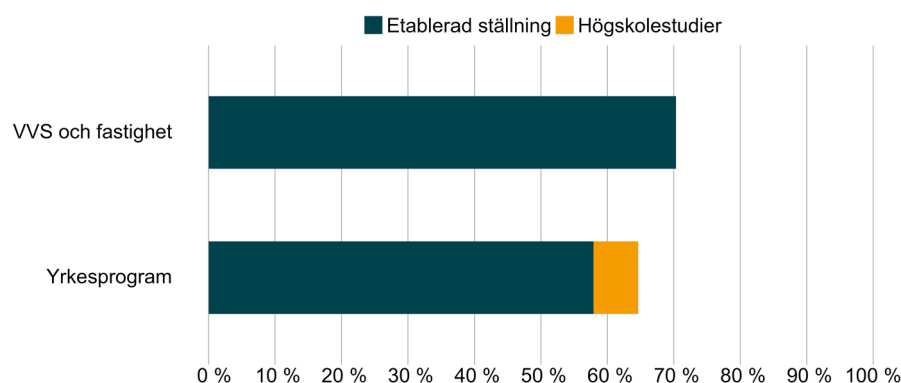
Yrke	Nationell prognos 2026
Fastighetsskötare	Stora möjligheter till arbete
Kyl- och värmepumpstekniker	Mycket stora möjligheter till arbete
VVS-montör	Mycket stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

Relativt hög etablering efter utbildning inom VVS och fastighet

Tre år efter avslutad gymnasieutbildning är ungefär 70 procent av de som har läst VVS- och fastighetsprogrammet i länet etablerade på arbetsmarknaden. Detta är en högre andel än snittet för riket, och även en högre andel än yrkesprogrammen i länet generellt.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹³⁴

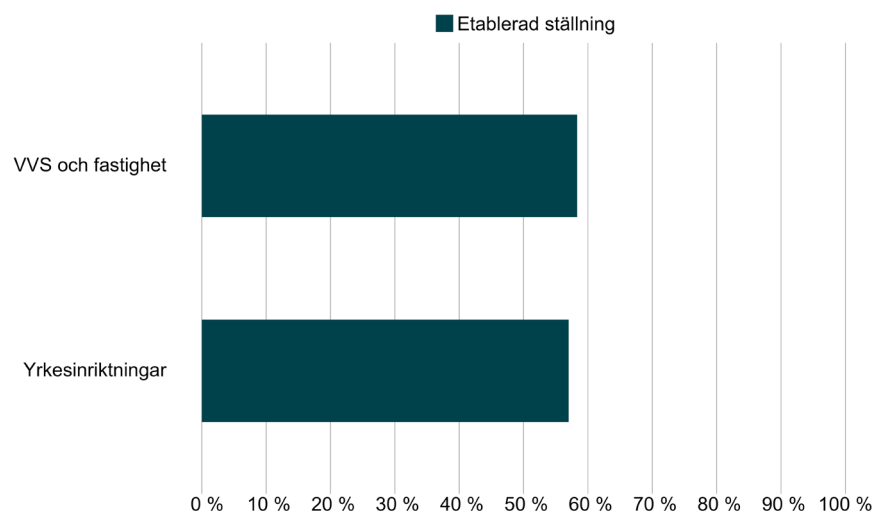

¹³³. Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

¹³⁴. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

Personer som har läst en utbildning inom VVS och fastighet på gymnasial nivå inom komvux i länet är etablerade på arbetsmarknaden i ungefär samma utsträckning som snittet i riket. Jämfört med samtliga yrkesinriktade utbildningar var en något högre andel etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.¹³⁵

VVS-montör är det vanligaste yrket bland VVS- och fastighetsutbildade

Tabell. De vanligaste yrkena efter en VVS- och fastighetsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.¹³⁶

Skolform	Yrke	Andel
VVS- och fastighetsprogrammet i gymnasieskolan	VVS-montör m.fl.	23 %
	Kundtjänstpersonal	6 %
	Processoperatör, papper	4 %
VVS- och fastighetsutbildning inom komvux	VVS-montör m.fl.	33 %

Källa: SCB

^{135.} Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

^{136.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Västernorrlands län.

154 elever läste VVS- och fastighetsprogrammet i länet läsåret 2022/23.

Något minskande efterfrågan på VVS- och fastighetsprogrammet

VVS- och fastighetsprogrammet utgjorde cirka 2 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i Västernorrlands län läsåret 2023/24.¹³⁷

Läsåret 2022/23 var det ungefär 1 procent som sökte till programmet i första hand. Det är ungefär lika stor andel som i riket. VVS- och fastighetsprogrammet är ett av länets mindre yrkesprogram, och andelen förstahandssökande har minskat något jämfört med läsåret 2017/18. I länet var inriktningen mot VVS vanligast.

Få elever läser VVS och fastighet på komvux

Antalet elever som läser en yrkesinriktning mot VVS och fastighet på komvux i Västernorrlands län har varierat mellan drygt 5 och drygt 15 elever de senaste åren.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom VVS och fastighet inom komvux i länet 2018–2022.

VVS- och fastighetsutbildning i länet

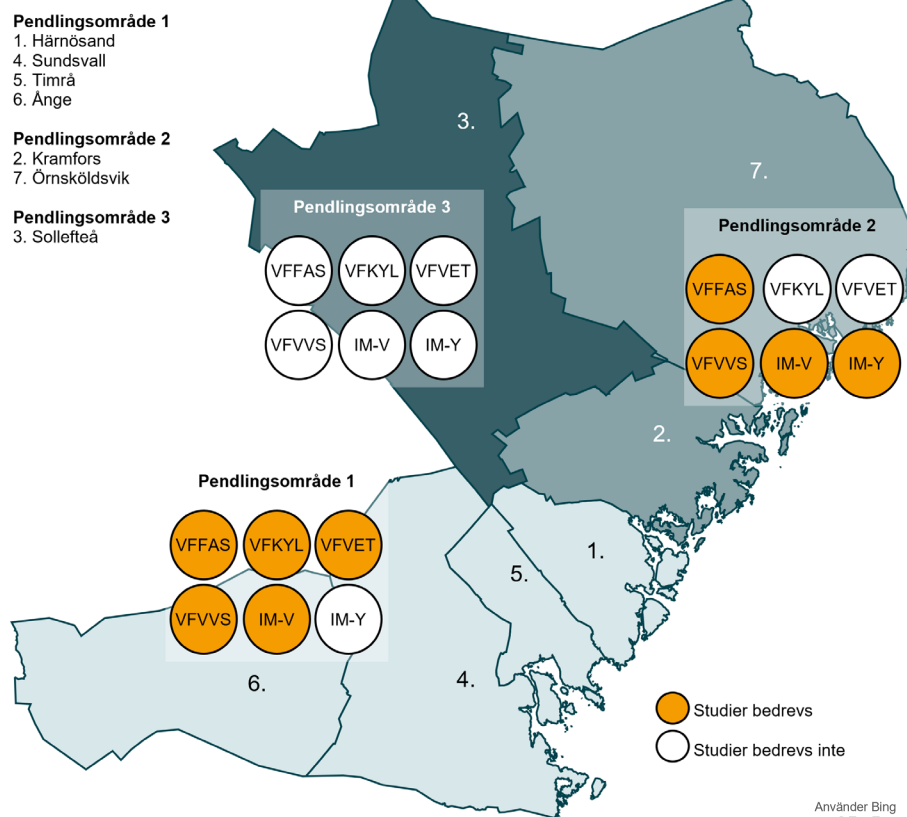
Läsåret 2022/23 bedrevs VVS- och fastighetsprogrammet i två av länets tre pendlingsområden, pendlingsområde 1 och 2. I pendlingsområde 1 fanns elever på samtliga inriktningar. I pendlingsområde 2 bedrevs inte inriktningarna mot ventilation eller kyl- och värmepumpsteknik. Introduktionsprogrammen programinriktat val mot VVS och fastighet fanns i pendlingsområde 1 och 2. Yrkesintroduktion mot VVS och fastighet fanns i pendlingsområde 2.

¹³⁷. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Figur. Utbud av VVS- och fastighetsprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹³⁸

Förklaring av förkortningar

VFFAS	fastighet
VFKYL	kyl- och värmepumpsteknik
VFVET	ventilation
VFVVS	VVS
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

Två huvudmän för komvx bedrev utbildning inom VVS och fastighet åren 2020–2022, Härnösand och Sundsvall.¹³⁹

Endast en huvudman för komvux i länet bedrev sammanhållen yrkesutbildning i form av ett yrkespaket inom VVS och fastighet under år 2021.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom VVS och fastighet i länet 2021.¹⁴⁰

Yrkespaket	Huvudman
Fastighetstekniker	Sundsvall
VVS	Sundsvall

^{138.} Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

^{139.} Skolverket anger att studier bedrevs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

^{140.} Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Vård och omsorg

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Skolverket bedömer att andelen platser på vård- och omsorgsprogrammet bör öka. Huvudmännen bör planera och dimensionera introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion i linje med detta. Inom komvux bedömer Skolverket att antalet utbildningsplatser på vård- och omsorgsutbildningar bör öka.

SCB bedömer att det är risk för stor brist på vård- och omsorgsutbildade i länet framöver. Etableringsgraden bland de som läst vård- och omsorgsprogrammet inom gymnasieskolan i länet är relativt låg jämfört med andra yrkesprogram. Det är dock en relativt hög andel som övergår till högskolestudier efter vård- och omsorgsprogrammet. Efter komvux är etableringsgraden hög för personer som har läst en vård- och omsorgsutbildning. En hög andel av de med en vård- och omsorgsutbildning i länet arbetar inom yrken som matchar utbildningen.

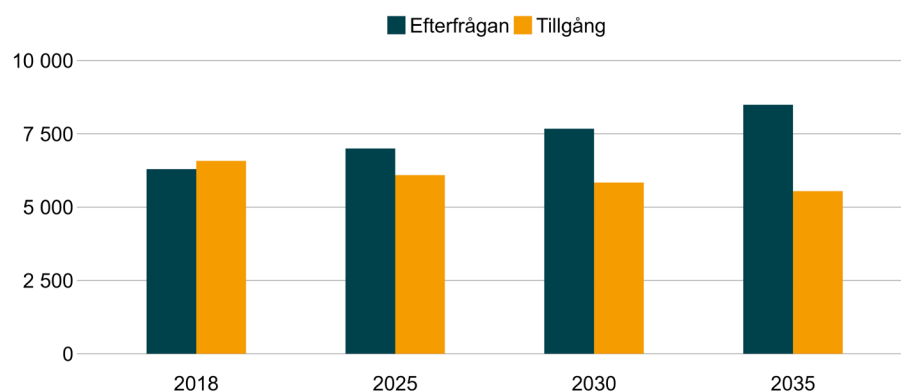
Ungdomars efterfrågan på vård- och omsorgsprogrammet har varit relativt oförändrad de senaste åren. Utöver det nationella programmet bedrevs introduktionsprogram med inriktning mot vård och omsorg i länet läsåret 2022/23. Inom komvux har antalet elever som läser en vård- och omsorgsutbildning minskat sedan 2018. Vård och omsorg är dock fortfarande den klart största yrkesinriktningen på komvux i länet, med hälften av länets elever inom yrkesinriktad komvux. Under åren 2020–2022 har alla länets sju kommuner bedrivit vård- och omsorgsutbildning inom komvux.

Brist på arbetskraft med utbildning inom vård och omsorg på sikt enligt SCB

Enligt SCB:s prognos väntas det på nationell nivå bli stor brist på vård- och omsorgsutbildade 2035. I Västernorrlands län bedöms det finnas en risk för stor brist på utbildade framöver.

Länets tillgång på vård- och omsorgsutbildade väntas minska med cirka 15 procent under prognosperioden. Relativt många i utbildningsgruppen väntas vidareutbilda sig framöver, de allra flesta inom hälso- och sjukvårdsområdet. Men även vidareutbildning inom det pedagogiska området är relativt vanligt. Efterfrågan på utbildade väntas öka med cirka 35 procent under prognosperioden. En del av efterfrågeökningen beror på att antalet äldre väntas öka i länet. Det medför ett ökat behov av personal inom både äldreomsorg och hälso- och sjukvård. Därtill ökar efterfrågan på grund av den utbildningsväxling som innebär att andelen som har en vård- och omsorgsutbildning bedöms öka inom flera yrken, till exempel undersköterska, vårdbiträde och personlig assistent. Att undersköterska kommer att bli en skyddad yrkestitel med särskilda utbildningskrav bidrar ytterligare till denna utveckling.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på utbildade inom vård och omsorg i länet fram till 2035.

Källa: SCB

Regionens inspel

Region Västernorrland har i sitt inspel till Skolverket angett att det finns stora möjligheter till arbete inom vård- och omsorgsyren i länet.

Nationella branschföreträdare bedömer att det finns ett stort behov av utbildade

Skolverket har fått två inspel om kompetensbehov av vård- och omsorgsutbildade.¹⁴¹ Både Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och organisationen Vård- och omsorgscollege bekräftar bilden som ges i SCB:s prognos, det vill säga att det finns ett stort behov av arbetskraft med vård- och omsorgsutbildning både på kort och lång sikt. SKR menar att kompetensbehoven kommer att öka under kommande år till följd av statliga ambitionshöjningar och reformer. SKR lyfter också att SCB:s prognoser från år 2020 delvis behöver kompletteras med en mer aktuell bild av kompetensbehoven.

Stora möjligheter till arbete enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos

Medan SCB:s utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser beräknar tillgång och efterfrågan inom olika utbildningsgrupper bedömer Arbetsförmedlingens yrkesprognos möjligheten att få jobb utifrån olika yrken.¹⁴²

Yrkesprognosen visar att det på nationell nivå väntas vara ett varierat arbetsmarknadsläge för yrken inom vård- och omsorgsområdet år 2026. Medan undersköterskor, personliga assistenter samt vårdare och boendestödjare har stora möjligheter till arbete, är möjligheterna små till medelstora för vårdbiträden.

^{141.} Vård- och omsorgscollege och Sveriges Kommuner och Regioner.

^{142.} Alla yrken finns inte med i Yrkesprognosen. Exempelvis omfattas inte små yrken (färre än 3 000 förvärvsarbetande) samt mycket heterogena yrkesgrupper.

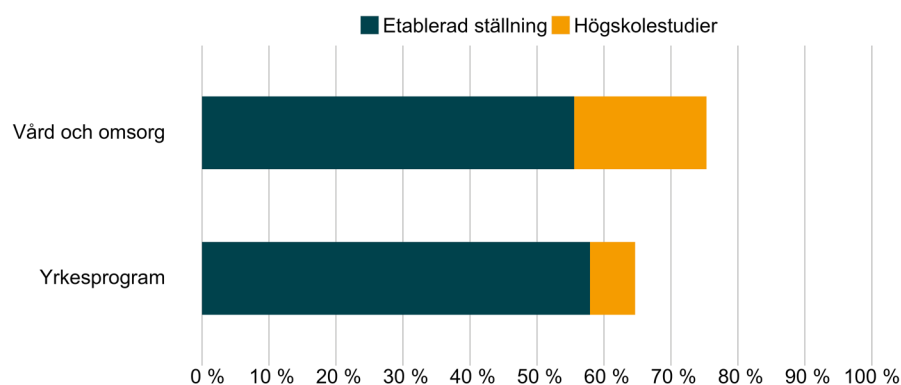
Tabell. Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrken inom vård- och omsorgsområdet.

Yrke	Nationell prognos 2026
Undersköterska	Mycket stora möjligheter till arbete
Vårdbiträde	Små till medelstora möjligheter till arbete
Personlig assistent	Stora möjligheter till arbete
Vårdare och boendestödjare	Stora möjligheter till arbete

Källa: Arbetsförmedlingen

Relativt hög etableringsgrad efter utbildning inom vård och omsorg

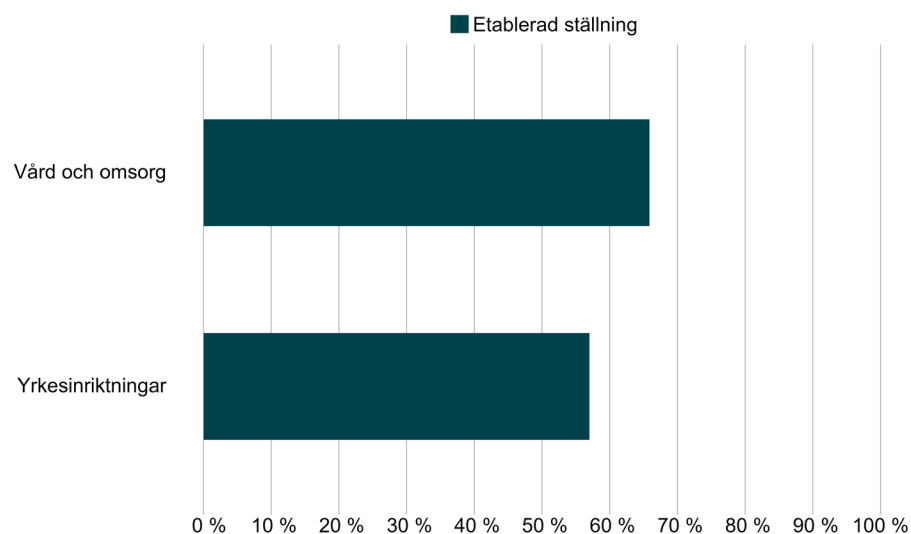
Tre år efter avslutad gymnasieutbildning är knappt 60 procent av de som har läst vård- och omsorgsprogrammet i länet etablerade på arbetsmarknaden. Detta är något högre än snittet för riket, men något lägre än yrkesprogrammen i länet generellt. I relation till andra yrkesprogram är det många som fortsätter utbilda sig i högskolan efter att ha läst vård- och omsorgsprogrammet.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning.¹⁴³

Personer som har läst en vård- och omsorgsutbildning på gymnasial nivå inom komvux i länet är etablerade på arbetsmarknaden i ungefär lika hög grad som i riket. Jämfört med samtliga yrkesinriktade utbildningar var en högre andel etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier.

¹⁴³. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden ett år efter avslutade studier med yrkesinriktning inom komvux.¹⁴⁴

Undersköterska är det vanligaste yrket bland utbildade inom vård och omsorg

Tabell. De vanligaste yrkena efter en vård- och omsorgsutbildning i gymnasieskolan eller komvux i länet.¹⁴⁵

Skolform	Yrke	Andel
Vård- och omsorgsprogrammet i gymnasieskolan	Undersköterska, hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende	38 %
	Undersköterska, vård- och specialavdelning	17 %
	Vårdare, boendestödare	10 %
Vård- och omsorgsutbildning inom komvux	Undersköterska, hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende	47 %
	Undersköterska, vård- och specialavdelning	12 %
	Vårdare, boendestödare	8 %
	Vårdbiträde	6 %
	Personlig assistent	5 %
	Skötare	4 %

Källa: SCB

^{144.} Statistiken omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren.

^{145.} För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Västernorrlands län.

248 elever läste på vård- och omsorgsprogrammet i länet läsåret 2022/23.

Stabil efterfrågan på vård- och omsorgsprogrammet

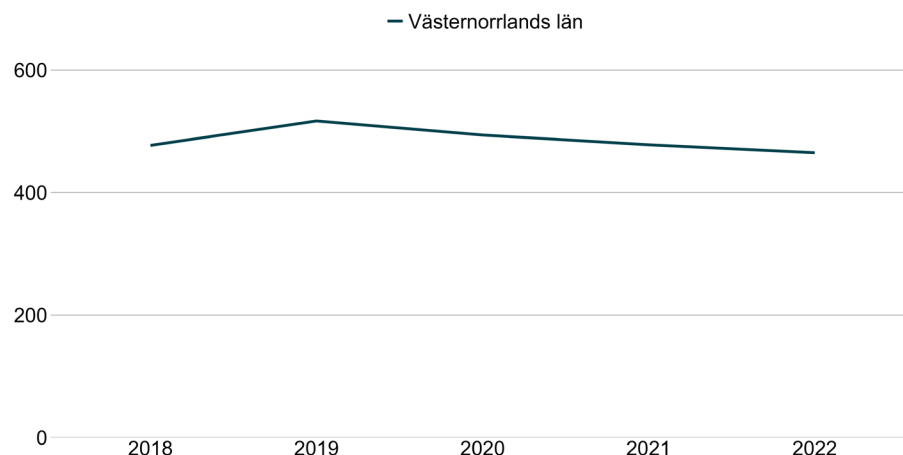
Vård- och omsorgsprogrammet utgjorde ungefär 3 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i Västernorrlands län läsåret 2023/24.¹⁴⁶

Läsåret 2022/23 var det cirka 4 procent som sökte till programmet i första hand. Det är en ungefär lika stor andel som snittet i riket. Andelen förstahands-sökande i länet har varit relativt stabil de senaste åren. Det är betydligt fler kvinnor som söker programmet i första hand, andelen män var drygt 10 procent läsåret 2022/23.

Något minskande antal elever på vård- och omsorgsutbildningar inom komvux

Antalet elever som läser vård- och omsorgsutbildningar på komvux i länet har minskat något de senaste åren. Vård- och omsorgsutbildningar är det absolut största programområdet inom komvux i länet.

Figur. Antal elever som läst kurser om minst 400 poäng inom vård och omsorg inom komvux i länet 2018–2022.

¹⁴⁶. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

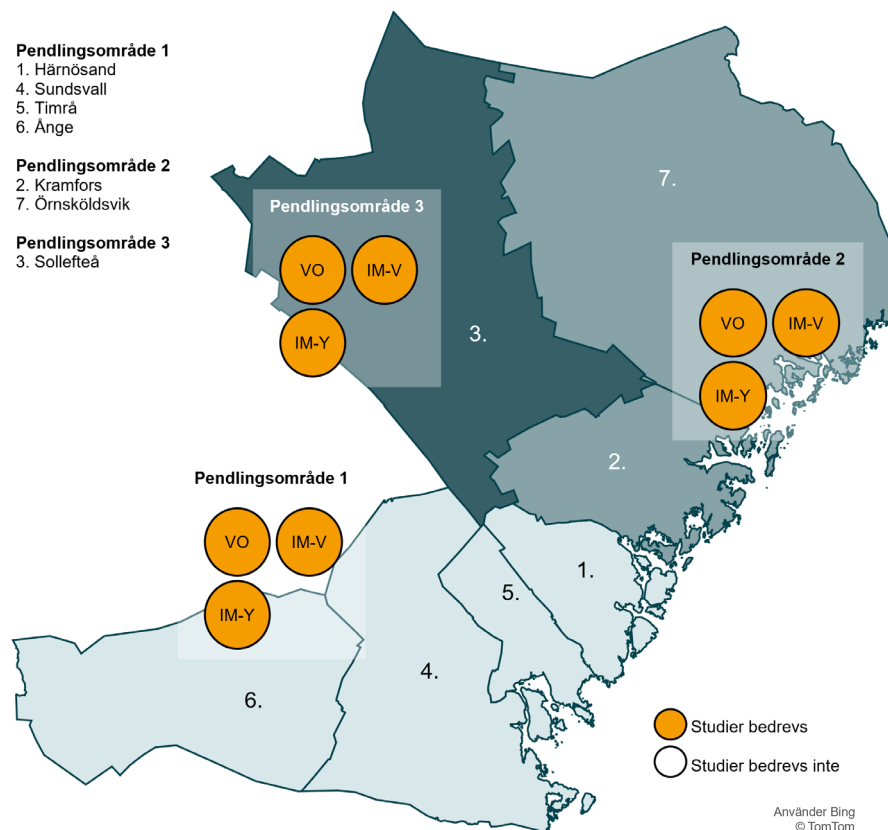
Vård- och omsorgsutbildning i länet

Läsåret 2022/23 läste elever på vård- och omsorgsprogrammet i samtliga pendlingsområden i länet. Introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion med inriktning mot vård och omsorg fanns i alla tre pendlingsområdena.

Figur. Utbud av vård- och omsorgsprogrammet i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹⁴⁷

Förklaring av förkortningar

VO	vård- och omsorgs- programmet
IM-V	programinriktat val
IM-Y	yrkesintroduktion

Samtliga kommuner i länet bedrev utbildning inom vård och omsorg på komvux 2020–2022.¹⁴⁸ I Sundsvall fanns år 2021 flera yrkespaket som sammanhållna yrkesutbildningar inom vård och omsorg.

Tabell. Genomförda yrkespaket inom vård och omsorg i länet 2021.¹⁴⁹

Yrkespaket	Huvudman
Undersköterska	Sundsvall
Undersköterska – fördjupning vård	Sundsvall
Undersköterska LSS	Sundsvall
Vård och omsorg: valideringsutbildning	Sundsvall
Vård och äldreomsorg	Sundsvall

¹⁴⁷. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

¹⁴⁸. Skolverket anger att studier bedrivs om minst fem elever har läst minst 400 poäng inom kurser som ingår i något av gymnasieskolans yrkesprogram år 2020–2022.

¹⁴⁹. Observera att endast yrkespaket med registrerade elever finns med i sammanställningen.

Högskoleförberedande program

Det finns sex högskoleförberedande program:

- ekonomiprogrammet
- estetiska programmet
- humanistiska programmet
- naturvetenskapsprogrammet
- samhällsvetenskapsprogrammet
- teknikprogrammet.

Skolverkets bedömning av utbildningsutbudet

Sammantaget bedömer Skolverket att andelen erbjudna platser inom högskoleförberedande program bör minska, till förmån för yrkesprogram.

I Västernorrlands län är det risk för överskott på arbetskraft med högskoleförberedande gymnasieutbildning som högsta utbildningsnivå, enligt SCB:s prognos.

Läsåret 2022/23 utgjorde de högskoleförberedande programmen tillsammans 59 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i länet. För att utbildningsutbudet i högre grad än idag ska motsvara behoven på arbetsmarknaden bedömer Skolverket att de högskoleförberedande programmens andel av de erbjudna platserna i gymnasieskolan bör minska. Huvudmännen bör även planera och dimensionera programinriktat val i linje med detta.

Skolverket bedömer att andelen platser inom ekonomiprogrammet bör minska. Övergången till högskola är relativt låg för utbildade från ekonomiprogrammet. Andelen förstahandssökande har ökat under de senaste åren.

Skolverket bedömer att andelen platser inom estetiska programmet bör minska. Övergången till högskola är relativt låg för utbildade från estetiska programmet. Andelen förstahandssökande har varit stabil de senaste åren.

Skolverket bedömer att andelen platser inom naturvetenskapsprogrammet bör behållas på nuvarande nivå. Övergången till högskola är relativt hög för utbildade från naturvetenskapsprogrammet. Ungdomars efterfrågan har minskat de senaste åren.

Skolverket bedömer att andelen platser inom samhällsvetenskapsprogrammet bör minska. Övergången till högskola är relativt låg för utbildade från samhällsvetenskapsprogrammet. Ungdomars efterfrågan har ökat de senaste åren.

Skolverket bedömer att andelen platser inom teknikprogrammet bör behållas på nuvarande nivå. Övergången till högskola är relativt relativt hög för utbildade från teknikprogrammet. Ungdomars efterfrågan har minskat under de senaste åren.

Det humanistiska programmet har inte bedrivits i länet de senaste åren. Skolverket ser inget behov av att starta upp det humanistiska programmet.

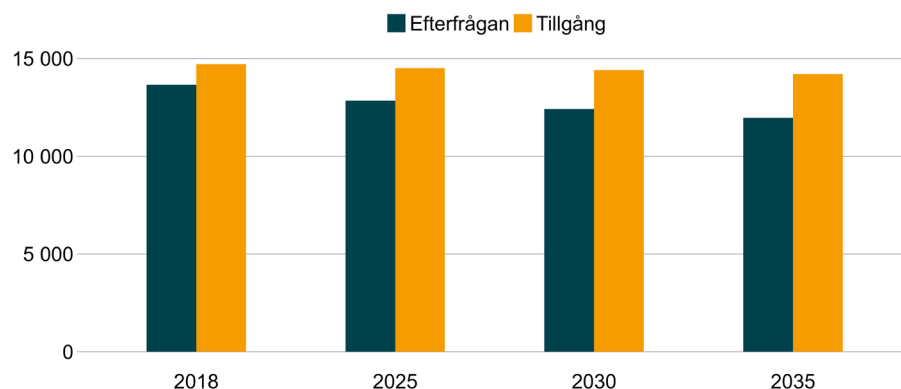
Risk för överskott av arbetskraft med högskoleförberedande utbildning enligt SCB

De som har en högskoleförberedande utbildning bidrar till kompetensförsörjningen på två sätt. Dels är de relevanta på den del av arbetsmarknaden där arbetsgivare rekryterar brett och har ett generellt behov av gymnasialt utbildad arbetskraft. Dels utgör de grunden för den del av arbetskraften som har högskoleutbildning. I denna fördjupningsdel tittar vi därför både på det generella behovet av gymnasialt utbildade och behovet av högskoleutbildade.

SCB bedömer att det på nationell nivå väntas bli ett överskott på arbetskraft med högskoleförberedande gymnasieutbildning som högsta utbildningsnivå 2035. Ett undantag är gymnasieingenjörer, där det beräknas bli brist på utbildade på nationell nivå framöver. På nationell nivå väntas det också bli brist på eftergymnasialt utbildade inom flera områden framöver, till exempel utbildade inom pedagogik, hälso- och sjukvård samt teknik och data.

Även i Västernorrlands län bedömer SCB att det finns en risk för överskott på arbetskraft med högskoleförberedande utbildning som högsta utbildningsnivå framöver. Länets tillgång på personer med högskoleförberedande utbildning väntas minska med 5 procent under prognosperioden. Även efterfrågan väntas minska, med cirka 10 procent. En del av nedgången beror på att efterfrågan på arbetskraft väntas minska inom flera av de branscher där personer med dessa utbildningar arbetar. Därtill antas efterfrågan minska genom att arbetsgivarna snarare efterfrågar arbetskraft med yrkesutbildningar inom flera områden, till exempel inom vård, data, it samt bygg och anläggning.

Figur. Prognos över tillgång och efterfrågan på arbetskraft med högskoleförberedande utbildning som högsta utbildningsnivå i länet fram till 2035.

Källa: SCB

SCB gör en prognos över utbildningsgruppen Yh-tekniker och gymnasieingenjörsutbildning. En del av denna utbildningsgrupp är personer med en gymnasieingenjörsutbildning. Fram till 2035 är det 2 500 personer som väntas lämna arbetskraften i denna utbildningsgrupp, framför allt till följd av pensionering. Av de som examineras under perioden fram till 2035 väntas 10 procent komma från gymnasieskolans fjärde tekniska år och resterande från yrkeshögskolan. Totalt beräknas 1 400 personer som är folkbokförda i Västernorrlands län att examineras fram till 2035. Efterfrågan på Yh-tekniker och gymnasieingenjörer i länet beräknas minska något. Enligt prognosen finns det dock risk för brist på personer med denna utbildning eftersom tillgången på utbildade minskar mer än efterfrågan.

Regionens inspel

Region Västernorrland har i sitt inspel till Skolverket inte gjort något tillägg till SCB:s prognos.

Flera branschföreträdare framhåller behovet av högskoleutbildade

Skolverket har efterfrågat synpunkter från nationella branschföreträdare om behoven av gymnasialt yrkesutbildade på nationell nivå. I sina inspel kring yrkesprogrammen är det flera branschföreträdare som har framhållit att branschen även behöver högskoleutbildad kompetens. Framför allt är det personer med högskoleutbildning inom teknik och it som efterfrågas, men även personer med högskoleutbildning inom logistik och inköp.

Stort behov av gymnasieingenjörer enligt nationella branschföreträdare

Skolverket har fått fem inspel om kompetensbehovet av utbildade från vidareutbildningen med ett fjärde tekniskt år (TE4).¹⁵⁰

Byggföretagen, Teknikföretagen, Trä- och Möbelföretagen, Svensk Elektronik och Sveriges Ingenjörer delar SCB:s bedömning om att det behövs fler gymnasieingenjörer. Teknikföretagen och Trä- och Möbelföretagen menar att behovet av teknisk kompetens har ökat generellt i industrin. Det beror både på att industriella processer blir alltmer komplexa och på att det är brist på industriutbildad arbetskraft vilket ökar behovet av tekniker.

Svensk Elektronik pekar på att det har blivit allt svårare att hitta rätt kompetens till elektronikbranschen. Sveriges Ingenjörer, Trä- och Möbelföretagen och Teknikföretagen lyfter att etableringsgraden är hög bland gymnasieingenjörer, vilket de menar visar att det finns ett tydligt behov på arbetsmarknaden.

Ytterligare en orsak till att behovet av gymnasieingenjörer kommer att öka är att många av de gymnasieingenjörer som finns på arbetsmarknaden i dag närmar sig pensionsåldern. Flera branschföreträdare konstaterar att dessa personer utgör en betydande del av den tekniska kompetensen i svensk industri, och att det kommer att skapa stora behov i verksamheterna när de försvinner. Enligt Teknikföretagen har det dessutom utbildats för få gymnasieingenjörer och högskoleingenjörer under lång tid, vilket förstärker omfattningen på behoven. Nyexaminerade gymnasieingenjörer kan inte rakt av ersätta personer med lång yrkeserfarenhet, men de kan bidra till täcka delar av behoven.

Flera branschföreträdare framhåller att de utöver gymnasieingenjörer även kommer att finnas behov av fler civil- och högskoleingenjörer. De ser dock ingen konkurrens mellan de olika utbildningsformerna utan beskriver TE4 som ett komplement eller en väg till högskoleutbildningar.

¹⁵⁰. Svensk Elektronik, Teknikföretagen, Trä- och Möbelföretagen, Sveriges Ingenjörer och Byggföretagen.

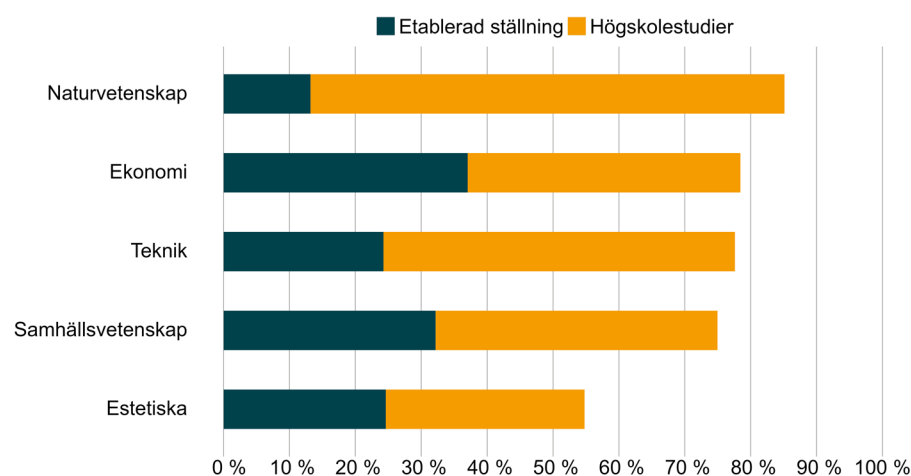
Sveriges Ingenjörer och Svensk Elektronik menar att både potentiella elever och näringslivet behöver mer kunskap om TE4. Många skolor har svårt att attrahera elever. Sveriges Ingenjörer tror att det finns potential att locka fler unga till TE4 genom att öka kunskapen om utbildningen och vad som skiljer den från en högskole- eller civilingenjörsutbildning.

Etablering efter högskoleförberedande gymnasieutbildning

Drygt 70 procent av de som har läst naturvetenskapsprogrammet påbörjar högskolestudier efter avslutad gymnasieutbildning. Det är den utbildning där störst andel fortsätter till högskolestudier. Lägst andel som har påbörjat högskolestudier är det för de som har läst det estetiska programmet. Värt att notera är dock att många som gått estetiska programmet fortsätter med andra studier än högskolestudier efter gymnasieskolan. Dessa studier omfattas inte av statistiken som används i detta underlag.

Andelen som har etablerat sig på arbetsmarknaden tre år efter avslutad gymnasieutbildning är högre bland de som har läst ekonomiprogrammet eller samhällsvetenskapsprogrammet jämfört med övriga program.

Figur. Andel i länet som är etablerade på arbetsmarknaden eller i högskolestudier tre år efter avslutad gymnasieutbildning¹⁵¹

¹⁵¹. Statistiken omfattar ungdomar som slutförde ett högskoleförberedande program i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17.

Vanligaste yrkena bland de som har en högskoleförberedande utbildning

Tabell. De vanligaste yrkena efter högskoleförberedande program i gymnasieskolan i länet.¹⁵²

Program	Yrke	Andel
Samhällsvetenskapsprogrammet	Butikssäljare, fackhandel	8 %
	Butikssäljare, dagligvaror	7 %
	Kundtjänstpersonal	7 %
	Försäkringssäljare och försäkringsrådgivare	7 %
	Banktjänstemän	4 %
Naturvetenskapsprogrammet	Butikssäljare, fackhandel	6 %
	Vårdbiträden	8 %
	Grundskollärare	5 %
	Grundutbildade sjuksköterskor	5 %
	Personliga assistenter	5 %
	Butikssäljare, fackhandel	6 %
Estetiska programmet	Butikssäljare, fackhandel	10 %
	Butikssäljare, dagligvaror	10 %
	Personliga assistenter	9 %
	Kundtjänstpersonal	5 %
	Vårdbiträden	4 %
Teknikprogrammet	Butikssäljare, fackhandel	3 %
	Butikssäljare, dagligvaror	3 %
	Maskinställare och maskinoperatörer, metallarbetare	3 %
	Försäkringssäljare och försäkringsrådgivare	3 %
	Supporttekniker, IT	9 %
Ekonomiprogrammet	Butikssäljare, fackhandel	10 %
	Butikssäljare, dagligvaror	9 %
	Banktjänsteman	8 %
	Försäkringssäljare och försäkringsrådgivare	5 %
	Kundtjänstpersonal	5 %
Humanistiska programmet	Uppgift saknas	

Källa: SCB

¹⁵². För detaljerad information om yrkesstatistiken, se Bilaga 1 Yrkesstatistik Västernorrlands län.

Antal elever på högskoleförberedande program i länet läsåret 2022/23:

Samhällsvetenskapsprogrammet: 1 382

Ekonomiprogrammet: 1 205

Naturvetenskapsprogrammet: 837

Teknikprogrammet: 816

Estetiska programmet: 407

Humanistiska programmet: 0

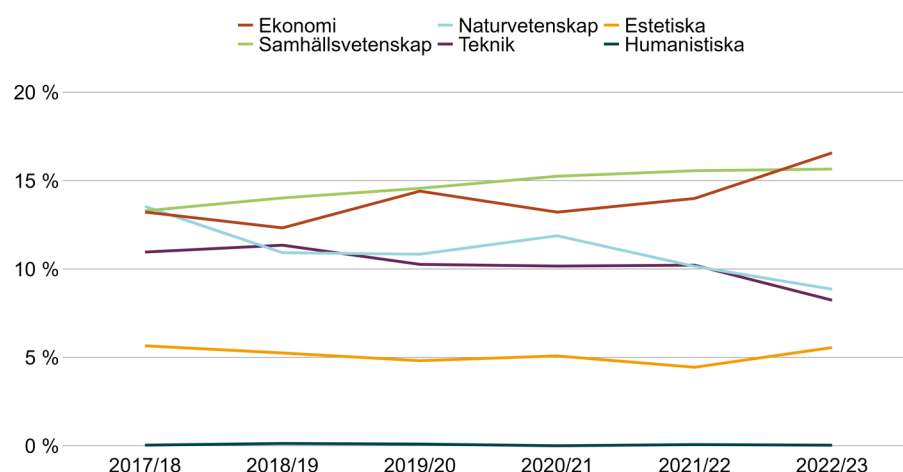
En minskande andel ungdomar väljer högskoleförberedande program

De högskoleförberedande programmen tillsammans utgjorde cirka 59 procent av de erbjudna platserna på gymnasieskolans nationella program i Västernorrlands län läsåret 2023/24.¹⁵³

Läsåret 2022/23 var det ungefär 55 procent som sökte till ett högskoleförberedande program i första hand. Det är något lägre andel än i riket där ungefär 64 procent sökte till ett högskoleförberedande program i första hand. Andelen som söker ett högskoleförberedande program i länet har minskat något jämfört med läsåret 2017/18.

Andelen förstahandssökande till ekonomiprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet har ökat under senare år. Dessa program har också haft den högsta andelen förstahandssökande. Samtidigt har andelen förstahandssökande till naturvetenskapsprogrammet minskat. Till läsåret 2022/23 minskade även andelen förstahandssökande till teknikprogrammet.

Figur. Utveckling av andel förstahandssökande per högskoleförberedande program i länet.

Könsfördelningen bland förstahandssökande är jämn till ekonomiprogrammet och naturvetenskapsprogrammet. Det är fler kvinnor som söker till det estetiska programmet och samhällsvetenskapsprogrammet medan fler män söker till teknikprogrammet.

¹⁵³. Skolverket har samlat in uppgifter om antal planerade platser på de nationella programmen från Sveriges antagningskanslier och skolor med egen antagning. Uppgifterna samlades in våren 2023.

Figur. Andel förstahandssökande och andel erbjudna platser per program i länet.

Program	Andel förstahandssökande till läsåret 2022/23	Andel erbjudna platser läsåret 2023/24
Samhällsvetenskapsprogrammet	16 %	17 %
Ekonomiprogrammet	17 %	15 %
Naturvetenskapsprogrammet	9 %	12 %
Teknikprogrammet	8 %	10 %
Estetiska programmet	6 %	5 %
Humanistiska programmet	0 %	0 %

Högskoleförberedande program i länet

Läsåret 2022/23 bedrevs de högskoleförberedande programmen ekonomi, naturvetenskap, samhällsvetenskap och teknik i samtliga pendlingsområden. Det estetiska programmet fanns i alla pendlingsområden förutom pendlingsområde 3. I länet läste inga elever på det humanistiska programmet. Introduktionsprogrammet programinriktat val mot teknikprogrammet fanns i pendlingsområde 3. I pendlingsområde 1 fanns programinriktat val mot estetiska programmet.

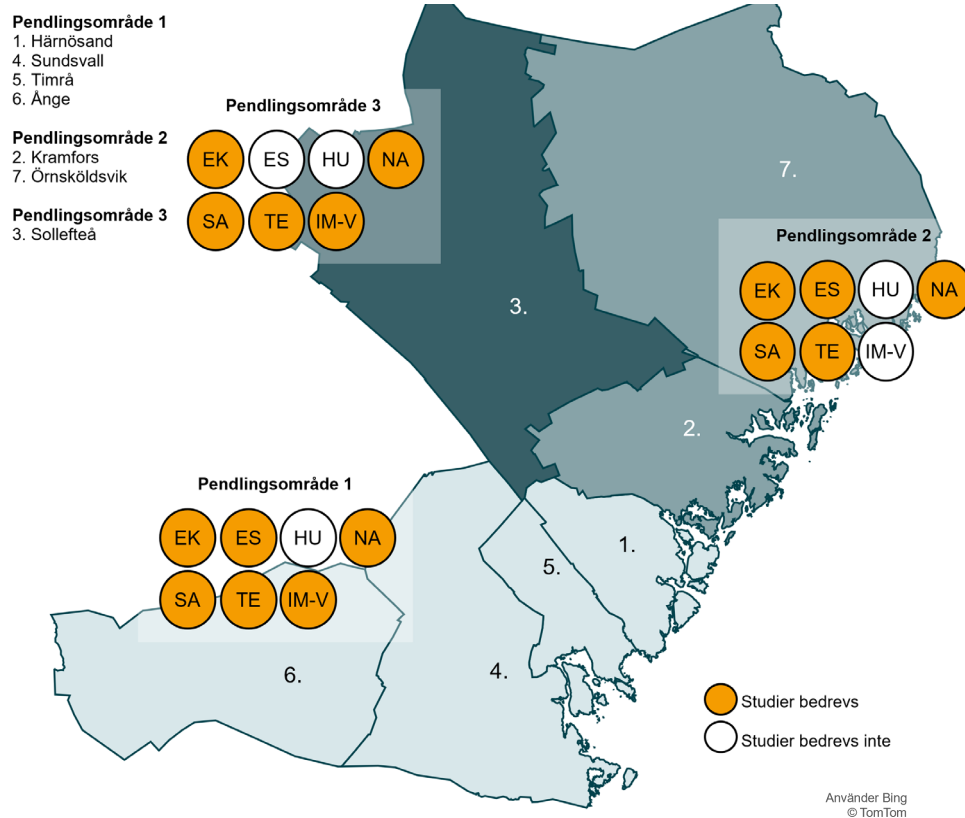
Tre huvudmän i länet har sökt och beviljats statsbidrag för att bedriva ett fjärde tekniskt år mot gymnasieingenjör.¹⁵⁴

¹⁵⁴. Baserat på Skolverkets statistik över skolenheter som har sökt statsbidrag för ett fjärde tekniskt år bidragsåret 2022/23.

Figur. Utbud av högskoleförberedande program i länets pendlingsområden läsåret 2022/23.¹⁵⁵

Förklaring av förkortningar

EK	ekonomiprogrammet
ES	estetiska programmet
HU	humanistiska programmet
NA	naturvetenskapsprogrammet
SA	samhällsvetenskapsprogrammet
TE	teknikprogrammet
IM-V	programinriktat val

¹⁵⁵. Skolverkets elevstatistik för läsåret 2022/23. Observera att figuren visar förekomst av utbildningar där det finns registrerade elever.

Bilaga 1. Yrkesstatistik Västernorrlands län

Yrkesstatistiken för vanligaste yrken efter gymnasieskolan omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15, 2015/16 och 2016/17, och som 3 år senare har en etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden.

Yrkesstatistiken för vanligaste yrken efter komvux omfattar personer som studerade inom komvux 2017–2019, och sedan inte förekommer i Skolverkets komvuxstatistik under de efterföljande två åren, och 1 år efter avslutad komvuxutbildning har en osäker eller etablerad ställning på arbetsmarknaden.

Yrkesuppgifter redovisas endast för de som är förvärvsarbetande enligt den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken RAMS. Både anställda och egenföretagare ingår.

Yrkesstatistiken använder sig av standarden för svensk yrkesklassificering (SSYK) 4. Det är ett system för att gruppera individers yrken eller arbetsuppgifter.

	Gymnasieskolan		Komvux	
	Antal avgångselever med etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden	Andel (%) utan uppgift om yrke	Antal avgångselever med etablerad eller osäker ställning på arbetsmarknaden	Andel (%) utan uppgift om yrke
Bygg och anläggning	200	24 %	23	52 %
Barn och fritid	122	11 %	90	7 %
El och energi	257	21 %	107	14 %
Fordon och transport	253	29 %	26	31 %
Handel och administration	106	21 %	27	15 %
Hotell och turism	39	26 %	2	0 %
Hantverk	115	21 %	32	47 %
Industriteknik	86	23 %	5	20 %
Naturbruk	78	36 %	19	26 %
Restaurang och livsmedel	82	22 %	20	20 %
VVS och fastighet	71	30 %	18	44 %
Vård och omsorg	104	9 %	449	6 %
Ekonomiprogrammet	278	12 %	-	-
Estetiska programmet	157	21 %	-	-
Humanistiska programmet	-	-	-	-
Naturvetenskapsprogrammet	131	22 %	-	-
Samhällsvetenskapsprogrammet	468	20 %	-	-
Teknikprogrammet	184	26 %	-	-

Bilaga 2. Definitioner och förklaringar

Etablering och vidare studier

Gymnasieskolan

Statistiken om etableringsstatus tre år efter avslutad utbildning omfattar ungdomar som slutförde ett yrkesprogram i gymnasieskolan med examen eller studiebevis om 2 500 poäng läsåren 2014/15–2016/17. Etableringsstatus för dessa grupper har följts upp 2018, 2019 respektive 2020.

Studieresultat

Slutfört gymnasieskolan med gymnasieexamen:

- För en yrkesexamen ska eleven ha läst 2 500 poäng varav 2 250 ska vara godkända (betygen A–E). Eleven ska ha godkänt i svenska 1, eller svenska som andraspråk 1, engelska 5 och matematik 1. Eleven ska också ha godkänt i 400 poäng av de programgemensamma ämnena. Eleven ska även ha ett godkänt gymnasiearbete.
- För en högskoleförberedande examen ska eleven ha läst 2 500 poäng varav 2 250 ska vara godkända (betygen A–E). Eleven ska ha godkänt i svenska 1, 2 och 3 eller svenska som andraspråk 1, 2 och 3, engelska 5 och 6 samt matematik 1. Eleven ska även ha ett godkänt gymnasiearbete.
- Slutfört gymnasieskolan med studiebevis med minst 2 500 poäng:
- För den elev som inte uppfyller kraven för gymnasieexamen efter ett nationellt program ska ett studiebevis utfärdas i stället för ett examensbevis. Studiebevisen som redovisas gäller elever som slutfört ett fullständigt nationellt program (2 500 poäng) och blivit betygsatta (A–F) i sammanlagt 2 500 poäng eller fler.

Yrkesutbildning inom komvux

Statistiken om etableringsstatus ett år efter utbildningen omfattar individer som slutförde sin utbildning under 2017, 2018 och 2019. Etableringsstatus för dessa grupper har följts upp 2018, 2019 respektive 2020.

Populationen i statistiken är avgränsad till elever som avslutade sina studier inom komvux på gymnasial nivå under 2017, 2018 och 2019. Populationen ”avgångselever år 2017” definieras som de elever som studerade inom komvux under 2017 och som sedan inte förekommer som registrerade på någon ytterligare kurs under den närmast följande två-årsperioden, det vill säga 2018 och 2019. Samma typ av avgränsning är gjord avgångselever 2018 och 2019. Elevernas kurser tre år före avslutet har räknats in. Till exempel, för en elev som avslutade komvux 2017 har Skolverket räknat de kurser som eleven läst 2015, 2016 och 2017.

När det gäller att klassificera eleverna i olika studieinriktningar finns det vissa svårigheter som särskiljer komvux från gymnasieskolan. Komvux på gymnasial nivå är, till skillnad från gymnasieskolan, inte organiserad i olika program utan utbildningen bedrivs kursvis utifrån en individuell studieplan. Det innebär att även om eleven har för avsikt att läsa in en längre utbildning, till exempel motsvarande vård- och omsorgsprogrammet på gymnasieskolan, kan eleven söka och antas till enstaka kurser.

Huvudmännen rapporterar in uppgifter per läst kurs till Skolverket, de rapporterar inte information om kursen är tänkt att ingå som en del i en mer omfattande utbildning, även om så ofta är fallet. Utifrån uppgifterna om vilka kurser som eleverna har läst kan Skolverket dock i efterhand klassificera eleverna enligt olika studieinriktningar. Det gör Skolverket genom att summera ihop antalet lästa poäng på sådana kurskombinationer som motsvarar innehållet i en viss yrkesinriktning.

I klassificeringen av yrkesinriktningar har elevernas kurser tre år före avslutet räknats in. Till exempel, för en elev som avslutade komvux 2017 har Skolverket räknat de kurser som eleven läst 2015, 2016 och 2017. Klassificeringen har gjorts dels utifrån omfattning, dels utifrån karaktären på studierna, det vill säga om eleverna företrädesvis har läst teoretiska kurser, yrkeskurser eller en sådan specifik kombination av yrkeskurser som ger en yrkesinriktad utbildning liknande de yrkesprogram som ges i gymnasieskolan.

För elever som har läst inom komvux på gymnasial nivå mot en yrkesinriktning gäller att eleven ska ha läst minst 400 verksamhetspoäng yrkeskurser i en sådan kombination som motsvarar innehållet på yrkesprogrammen i gymnasieskolan.

Etableringsstatus

Personernas etableringsstatus är årsbaserad och totalräknad. Den klassificeras i sex olika kategorier utifrån individbaserade uppgifter från flera olika datakällor, till exempel inkomstuppgifter från kontrolluppgiftssystemet, sysselsättningsregistret på SCB och Arbetsförmedlingens sökanderegister.

Tabell. Etableringsstatus 2020.

Etableringsstatus	Definition
Etablerad ställning	Förvärvsinkomst på minst den övre inkomstgränsen* Sysselessatt enligt sysselessättningsregistrets definition (november månad) Ingen förekomst av arbetslöshet på hel-/deltid eller arbetsmarknadspolitiska åtgärdsstudier under året
Osäker ställning	Förvärvsinkomst på minst den lägre inkomstgränsen och upp till den övre inkomstgränsen Inte klassificerad som studerande ELLER Förvärvsinkomst på minst den övre inkomstgränsen och minst ett av följande villkor: a) Under året förekomst av arbetslöshet på hel- eller deltid eller arbetsmarknadspolitiska åtgärdsstudier, upp till 274 dagar, b) Inte klassificerad som sysselessatt enligt sysselessättningsregistrets definition Inte klassificerad som studerande
Svag ställning	Förvärvsinkomst upp till den lägre inkomstgränsen Inte klassificerad som studerande ELLER Förvärvsinkomst på minst den lägre inkomstgränsen samt under året förekomst av arbetslöshet på hel- eller deltid eller arbetsmarknadspolitiska åtgärdsstudier, mer än 274 dagar Inte klassificerad som studerande
Högskolestuderande	Registrerad på högskolans grundutbildning vårterminen eller höstterminen och har erhållit någon form av studiemedel samma år och/eller har avklarade högskolepoäng samma år Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden ELLER Registrerad på högskolans forskarutbildning vårterminen eller höstterminen Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden
Övriga studier	Erhållit någon form av studiemedel under aktuellt år eller har avklarade poäng från komvux under aktuellt år Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden eller högskolestuderande
Varken arbete eller studier	Avsaknad av förvärvsinkomst aktuellt år Inte klassificerad som studerande

Källa: Skolverket (2022). Beskrivande statistik. Etablering på arbetsmarknaden och fortsatta studier år 2020 efter gymnasieskolan.

Inkomstgränserna för åren 2016, 2018 och 2020:

- 2016: Lägre inkomstgräns 162 300 kr, högre inkomstgräns 191 800 kr
- 2018: Lägre inkomstgräns 171 300 kr, högre inkomstgräns 202 400 kr
- 2020: Lägre inkomstgräns 178 800 kr, högre inkomstgräns 211 200 kr

Hänvisningar

Skolverkets statistik över elever och studieresultat hittar du på Skolverkets webbplats: www.skolverket.se

Arbetsförmedlingens yrkesprognoser hittar du på Arbetsförmedlingens webbplats: <https://arbetsformedlingen.se>

Arbetskraftsbarometern och regionala matchningsindikatorer finns tillgängliga i SCB:s statistikdatabas: www.statistikdatabasen.scb.se

Trender och prognoser om utbildning och arbetsmarknad finns tillgängliga på SCB:s webbplats: www.scb.se

Skolverket

www.skolverket.se